

MATENDO YA MITUME KWA WATOTO.

[THE ACTS OF THE APOSTLES IN SWAHILI.]

LONDON:

SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE,
NORTHUMBERLAND AVENUE, W.C.

1902.

MATHMUNI

FUNGU I.

KANISA KATIKA MAYAHUDI.

SURA	KERASI
I. Isa akawaambia Mitume wake wafanyeje alipokwisha kuwaacha—Wakamwona akipaa katika wingu la nuru mbinguni	7
II. Mitume na wengine wakakusanyika katika orofa Yerusalemini—Mattiya akachaguliwa na kura kuwa Mtume mahali pa Yuda Iskarioti	13
III. Pentekote—Mahubiri ya Petro—Jamaa ya watu wengi wakamwamini Isa Masiha—Kanisa la Isa Masiha ...	18
IV. Mwijiza wa kwanza uliotendwa na Mitume—Petro akawahubiria watu Masiha—Petro na Yohanna wakafungwa gerezani	22
V. Petro na Yohanna mbele ya makathi	27
VI. Hadithi ya Anania na Safira—Watu wengi tena wakamwamini Isa—Mataajabu makuu yakatendwa na Mitume ...	30
VII. Mitume wamefungwa gerezani—Malaika awatoa—Wakafundisha hekaluni—Wamaletwa mbele ya makathi ...	35

SURA		KERASI
VIII.	Hadithi ya Stefano, Shahidi wa kwanza—Kuhukumu na kufa kwake	39
IX.	Wanafunzi wa Isa wakaonewa wakatawanika—Filipo mjini Samaria—Wasamaria—Filipo na Mweteopia ...	43
X.	Saul akamwona Bwana Isa njiani kwenda Dameski—Paolo katika Dameski na katika Yerusalemi	47
XI.	Petro akaponya Ainea—Akamfufusha Tabitha—Mataifa—Waongofu—Kornelio	52
XII.	Mataifa wengi wakamwamini Isa—Mfalme Herode Agrippa akamwua Yakobo ndugu wa Yohanna—Petro akafungwa gerezani—Malaika akamtoa	58

FUNGU II.

SAFARI YA UPELEKO ZA PAOLO.

SURA	KERASI
I. Paolo na Barnaba wakatoka kwenda kumhubiri Masiha katika inchi za Mataifa	63
II. Mayahudi wakawatoa Paolo na Barnaba katika sunagogi—Kanisa katika Antiokia—Mayahudi wasioamini waka-waonea Mitume	70
III. Paolo na Barnaba katika Ikonio na Lustra—Paolo akapigwa mawe—Paolo na Barnaba huko Derbe—Wakarudi katika Antioki Shamini	72
IV. Mkutano mkuu wa kwanza, ama baraza ya Mitume na Masheikhi—Wakiyahudi	77
V. Safari ya pili ya kuieneza Anjili Paolo—Makanisa ya Asia—Paolo na Sila katika Filipi	80
VI. Paolo na Sila gerezani—Tetemeko la inchi—Mlinda gereza	86
VII. Paolo na Sila katika Thessalonika na Beroya	90
VIII. Paolo katika Atene—Muungu asiyejulika	93
IX. Paolo katika Korinto—Kuliaga kwa Mtume Kanisa katika Korinto—Akaenenda Yerusalemi	97
X. Paolo akaanza safari ya pili—Waalimu wa uwongo—Paolo huko Efeso—Waganga—Kuchoma moto vyuo vya uchawi	102
XI. Hekalu la Artemi, Efeso ni—Paolo na wa fuaje sanamu	105
XII. Paolo akamkuta Tito Filipini—Paolo Troadina na Miletoni—Agabo—Manabii ya Agano Jipya	110

FUNGU III.

MATESO YA PAOLO, KUFUNGWA NA KUFA KWAKE.

SURA	KERASI
I. Paolo yuko Yerusalemi—Mayahudi wakamkamata hekaluni	113
II. Klaudio Lusia na asikari Warumi wakamwondoa Paolo katika Mayahudi—Paolo akasema na Mayahudi ...	118
III. Paolo mbele ya Waamiri Mayahudi—Klaudio Lusia akamwondoa marra ya pili katika Mayahudi	124
IV. Mayahudi wakajaribu wamwue Paolo—Klaudio Lusia akampeleka kwa Felike, liwali wa Kaisariya ...	127
V. Paolo mbele ya Felike—Paolo akakaa mfungwa—Ahadi zake Muungu	130
VI. Paolo mbele ya Festo—Paolo akataka kuhukumiwa na Kaisari wa Rumi	133
VII. Paolo mbele ya Mfalme Agrippa	136
VIII. Paolo akatweka katika Kaisariya—Tharuba—Njozi ya Paolo	140
IX. Paolo akawaambiaje baharia—Mawimbi—Baharia wakapandisha chombo kwa pwani kisiwa Melita	143
X. Kisiwa cha Melita—Paolo na nyoka—Miujiza ya kuponya ya Paolo—Paolo katika Rumi	146
XI. Paolo katika Rumi—Nyaraka za Paolo—Selaha za Muungu—Paolo akaletwa mbele ya waamuzi	148
XII. Paolo marra ya pili mbele ya waamuzi	153
XIII. Athabu ya Mayahudi—Tuliyofundishwa na Matendo ya Mitume—Kanisa na Ukombozi katika Masiha Isa ..	155

FUNGU I.
KANISA KATIKA MAYAHUDI.

—♦—
SURA I.

*Isa akawaambia Mitume wake wafanyeje alipokwisha
kuwaacha—Wakamwona akipaa katika wingu la
nuru mbinguni.*

Soma Matendo i.

MESOMA watoto katika Masomo matakatifu kama Muungu aliumba ulimwengu mzuri huu na vitu vyote vilivyomo, akasema kama mwema sana. Akamweka Adamu na Hawa katika bustani ya Aden, wailime waitunze. Wakapata furaha nyingi huko sababu walikuwa wema kabisa,

Muungu akazungumza nao akawabariki; lakini baada ya kitambo Sheitani (ndiye adui wa Muungu na waana adamu) akamshawishi Hawa afanye aliyokatazwa na Muungu, asifanye Hawa akampata Adamu afanye vivyo hivyo. Wakala matunda walioyaambiwa na Muungu wasile, hivyo hawakumtii Muungu na hivyo thambi na huzuni zikaingia ulimwenguni. Muungu hakupendezwa tena na Adamu na Hawa; akawatoa katika bustani hii nzuri, wanalikaa na huzuni milele na watoto wao tena, kama Muungu hangaliwaahidi wapate Mkombozi. Wakati ulipowadia Muungu atimize ahadi yake, Isa (*Muungu mwokozi*) akazaliwa na Bikira Miriamu, akawa mwana adamu. Akaendelea akifanya mema, mwisho akatwaliwa na watu wabaya, akasulibiwa—lakini siku ya tatu akafufuka kaburini, akajionyesha kwa waanafunzi wake.

Isa sasa amekwisha kazi ile kuu aliyepewa afanyize huko ulimwenguni na Muungu Baba wake alipokuja kwanza; mtapenda kusikia kama kiisha kufufuka kaburini, akapaa mbinguni katika wingu la nuru: tena walivyotenda Mitume wake Isa alipokwisha kuwaacha. Luka aliandika haya yote katika chuo kilichokwitwa, "Matendo ya Mitume." Hadithi nyingi zimo ndani zitakazokupendeza sana.

Hizi nitajaribu niwaambie kwa ginsi nathani mta-zisikia. Mtasikia habari za mtu mwema mmoja, aliyempenda Isa, alipigwa na mawe hatta kufa. Ginsi ya mtu mmoja wao waliotazama na waliosa-yidia kumua Stefano mtakatifu akawa halafu Mtume, akafundisha katika inchi nyingi kwa jina lake Isa, hatta yee mwenyewe akauawa kwa maana ya kuhubiri na kufundisha habari za Mwokozi. Mtasikia habari kama Roho Mtakatifu imetolewa juu ya Mitume na juu yao waliomwamini Isa hatta wapakata kufanya mataajabu mengi ; na Mitume kwa Roho ile-ile wakaponya watu wagonjwa ao waliokuwa viwete kama alivyotenda Isa. Nitawa-ambia tena habari za Anania na Safira, waliokufa ghafula sababu waliomwambia Muungu uwongo ; na habari za Mitume wote, na Petro siku ingine walitolewa gerezani na Malaikaa ng'aaye wa Muungu.

Kwa siku arobaini alipokwisha fufuka kaburini Isa akajionyesha marra nyingi kwa waanafunzi wake. Akawajulisha kabisa kama kweli amefufuka katika wafu, lakini hakukaa nao siku zote, kama desturi yake kabla ya kuteswa kwake. Marra hizi akawaambia mambo ya Ufalme wa mbinguni. Isa akafa atukomboc—atuokoe katika thambi na

Sheitani, aturudishe kwa Muungu—lakini tena akaja huko ulimwenguni apate kuusimaniesha ufalme wake. Ufalme huu wa mbingu ndio Kanisa lake Masihya. Isa akawapa Mitume wake nguvu katika Kanisa lake. Akawaambia, “Kama Baba alivyonituma Mimi, nami nawatuma ninyi.” Tena Isa akaahidi akae na Kanisa lake siku zote. Siku zile za mwisho Isa alipokuwa na waanafunzi wake, akawaongoza nje ya Yerusalemi hatta Betanià, na wakifuatana, akawaambia wafanyeje atakapowaa-cha. Akawaagiza wakae katika Yerusalemi halta wapewe Roho Mtakatifu kama alivyoahidi Muungu. Kiisha watajaliwa wafanye mataajabu ama miujiza mengi, watu wapate kusadiki kama wametumwa na Muungu; na kwa kupewa Roho Mtakatifu watajua nini inawapasa kusema ya Isa, na wapa-teje kuonyesha kama yeye alikuwa wa kweli Mwokozi Muungu aliyewaahidia kwa manabii yake matakatifu.

Alipokwisha sema mambo haya, tena alikwisha fika mlima wa Zeituni akachukuliwa kwao, wingu likampokea katika machoni pao. Nao wakiangalia mbinguui akienda zake watu wawili wakawasi-mamia wenyi nguo nyeupe. Hawa walikuwa ma-laika, wakawaambia Mitume, “Watu wa Galilaya

mbona mmesimama mkitazama mbinguni? Huyu Isa aliyechukuliwa kwenu kwenda mbinguni, atakuja ginsi hiyo mlivyomwona akienda zake mbinguni.” Ndio haya aliyomwambia Isa mkohani mkuu katika sebule yake, “Baadaye utamwona Mwana wa adamu akija juu ya mawingu ya mbingu.” Hivyo twajua kama wakati utakaowadia hakika atakuja marra ya pili juu ya mawingu ya mbingu pamoja na malaika matakatifu. Miili ya watu wote wa Masiha waliokwisha kufu watafufuka katika makaburi yao wataishi hatta milele. Kiisha wao walio hayi watachukuliwa katika mawingu waonane naye Bwana katika hewa na hivi sikuzote watakuwa naye Bwana. Miili yao itakuwa mizuri sana itang’aa kama mwili wake Isa Masiha mwenyewe ; haitaona tena uthaifu, wala kuchoka, wala kuwa mgonjwa wala kuona maumivu.

Mitume sasa wameachwa peke yao.

Hawakuwa matajiri, wala watu wakuu, wala wenyi elimu. Wangine walikuwa wavuvi masikini, walidumu katika umasikini. Hawakusoma vyuo vingi, wala hawakuwa na rafiki katika watu wakuu wa ulimwenguni. Lakini Isa akawaambia wafundishe po pote kwa jina lake, wahubiri Anjili yake—habari njema, ya ghofira ya thambi. Wathani itafaa

nini watu masikini hawa waambie watu habari za Isa? Nani atawasikiliza isipokuwa labuda watu wachache wamasikini wasio tena na elimu kama wao wenyewe? Kweli haingalifaa neno isipokuwa kwa kupewa Roho Mtakatifu. Huyu, walioambiwa na Isa wamngojee katika Yerusalemi. Hivyo wapakata kupewa na Muungu elimu na nguvu, na hivyo kwa msaada na mafundisho ya Roho Mtakatifu wapakata kufanya killa kitu walioamriwa na Bwana wao aliyefufuka. Nathani mtapenda kusi-
kia kama haya pia yalitendeka, ginsi Mitume walipewa Roho, na ginsi kwa msaada ya Roho mtakatifu wakaendelea wakihubiri Anjili, hatta kwa kitambo watu wengi wakamwamini Isa. Waona waanafunzi sasa wanakwitwa Mitume. Jina hili wakalipewa wale waanafunzi thenashara waliochaguliwa na Isa kufuatana naye sikuzote. Mtume, ndio mtu *aliye tumwa*—mjumbe; na Mitume walitumwa na Bwana wao, Isa, wahubiri Anjili yake kwa viumbe vyote.* “Anjili,” maana, habari za Muungu ao habari njema; habari kama Isa Masiha amekufa msalabani atuondolee thambi zetu, na tukimpenda, tukimtii, atatupa maisha ya milele—maisha ya furaha huko mbinguni isiokwisha milele.

Marko xvi. 15.

Juu mbinguni kwa Babaye
 Juu mbinguni paking'aa
 Yee aliyesulibiwa
 Hatta tutahukumiwa
 Akingoja anakaa.

Na wadogo awapenda
 Awaombea 'Mungu mkuu
 Kusamehe wakosapo.
 Na watoto wamwombapo
 Awasikiliza juu.

SURA II.

Mitume na wangine wakakusanyika katika orofa Yerusalemini—Mattiya akachaguliwa na kura kuwa Mtume mahali pa Yuda Iskarioti.

Soma Matendo i. 15—26.

MITUME hawana sasa huzuni. Wakarudi Yerusalemini kwa furaha kuu.* Gissi gani hii? Mtu tunayempenda sana akitoka kwetu tunaona huzuni. Gissi gani mitume wakaona furaha Isa alipowaacha. Nitawaambia maana. Isa alipokuwa nao waanafunzi kabla ya kusulibiwa, wakaamini kama yeye ndiye Mwokozi aliyepelekwa na Muungu, kama ndiye kwa kweli Mwana wa Muungu; lakini

* Luka xxiv. 52.

hawakufahamu kama imempasa kuteswa na kufa ; hivyo mahali pa kuwa Mfalme wa Mayahudi akasulibiwa, wakathani kama hawezi kuwa Mwo-kozi wa watu wake Israeli ; kwani hawakufahamu maana yake akisema atefufuka. Hivyo waana-funzi walikuwa na huzuni kuu, lakini siku ya tatu Isa akafufuka kaburini akajionyesha kwa waana-funzi wake. Sasa wakisikitika kumkosa Bwana wao, hawawezi kumwona, lakini wakajua kama ali-pewa mamlaka yote katika mbingu na katika inchi, wakajua tena atasikia kuomba kwao. Wakamwona akiwabariki na mikono, na mikono ilioinuliwa akipaa juu juu hatta uwingu liliong'aa likampokea katika machoni pao. Wakajua kama ndiye Mu-ungu Mwana, aliyetwaa mwili wa mwana adamu, aliyekuwa mwana adamu wa kweli—lakini Mu-ungu tena—wakajua kama amepaa hatta mbingu za juu kabisa, hatta mkono wa kuume wa Muungu ; wakaona kama alikuwa karibu nao kuliko kwa kwanza. Hawawezi tena kumwona na macho ya mwili, lakini wakaona kama alikuwa sasa pamoja nao. Kweli alikuwa pamoja nao, kwa namna ya ajabu, na kwa ungana nao, na kwa kuwa karibu kuliko kwa kwanza ; kwani alikaa katika mioyo yao, Roho ifanyayo hayi.

Mitume na watu wote waliomsadiki Isa watu mia na asharini, wakakusanyika katika orofa wasali pamoja wakisema nao katika mambo yote aliye-tenda, akateswa. Naona labuda orofa hii ndio orofa Isa alipokula nao chakula cha mwisho na waanafunzi wake. Mitume wakati huu walikuwa edashara tu, kwa maana Yuda Iskarioti ule mbaya aliyemuza na aliyemtoa Bwana wake amekufa. Hivyo wale edashara wakathani vema kuchagua mtu wa pili mahali pake, mitume wasipunguzwa jumla aliyetaka Isa; lakini kwa gissi gani wapataje mtu kwa kazi bora hiyo? Gissi gani Mitume wapate kutambua Isa angalichagua nani awe mtumishi wake. Mwonaje? wakafanya gissi gan, wapate kujua haya? Ya kwanza wakachagua watu wema wawili katika waanafunzi wengine, Barsaba na Mattiya. Wakamwomba Isa, wakanena, "Weye Bwana ujuaye moyo wao wote, mwonyeshe mmoja uliyemchagua katika hawa wawili." * Wakapiga kura zao, kura ikamwangukia Mattiya.† Hivyo Mattiya akawa Mtume na jumla ya Mitume ikawa marra ya pili thenashara. Maana ya kupiga kura? Kupiga ama kutoa kura hutendwa kwa marra kathawakatha, wangaliandika majina ya

* Matendo i. 24.

† Matendo i. 26.

Barsaba na Mattiya katika karatasi wangelizitia mfukoni, tena wangelitwaa moja wao pasipo kuchagua, jina hilo lingalitwaliwa na kura.

Mitume na waanafunzi wote, na waanawake wataowa na Mariamu mama yake Isa wakangoja kuko Yerusalemi, kama Isa alivyowaamuru wapewe Roho Mtakatifu, wakasali pamoja marra nyingi. Hawakutenda jambo lo lote wasiposali. Wakasali walipochagua Mtume na sasa wakasali wapewe Roho Mtakatifu. Wengine wangelithani, sababu Isa ameahidi wapewe Roho Mtakatifu hapana sababu kuomba apelekwe; lakini waona inatupasa kuomba tupate tulioahidiwa na Muungu; sisi tena inatupasa tuombe tupate karimu mbaraka hii. Maana kutaka hivyo Roho Mtakatifu? Sababu pasipo Yeye hatuwezi kumpenda Muungu, wala hatuwezi kumpendeza. Watu wenyi Roho Mtakatifu wampenda Muungu, tena wanapendana. Muungu ameahidi wote watapewa Roho Mtakatifu waliomwamini Isa Masiha waliobatizwa katika jina lake. Isa akanena, "Bassi kwamba ninyi mlio waovu, mwajua kuwapa waana wenu tunu ngema, kwa zayidi mara ngapi Baba aliye mbinguni atawapa Roho Mtakatifu watu wamwombao."* Msisahau watoto kumwomba Muungu awape Roho Mtakatifu.

* Luka xi. 13.

Mtoto mdogo nalimjua—
 Mgonjwa kitandani,
 Wangine wote wakicheza,
 Yee kuchwa ukiwani :
 Kidirishani pake hua
 Mdogo akamjia
 Mwingine kwa sauti nzuri
 Hakomi kumwimbia.

Alipoanza kwenda tu
 Kupata nguvu zake
 Uimbo akasikiliza
 Kidirishani pake
 Na yee hucheza taratibu
 Sauti hutuliza
 Hangalitake kamwe
 Ndege kumkimbiza.

Na hivi Hua takatifu
 Vizuri amwimbia
 Moyoni mwake ndani killa
 Mtoto Mmasihiya
 Roho mtakatifu ndiye
 Ya muungu amwonaye
 Amwongozaye njia njema
 Thambini amzuiaye.

Sauti hii ya utulivu
 Dayim asikilize
 Ni Roho mkuu amkaliaye
 Kamwe asimkimbize
 Awe amini, safi, mwema,
 Aombe kwa juhudi ;
 Thambi zamtoa Hua yule
 Moyoni, asirudi.

SURA III.

*Pentekote—Mahubiri ya Petro—Jamaa ya watu wengi
wakamwamini Isa Masiha—Kanisa la Isa Masiha.*

Soma Matendo ii.

IKU kumi baada ya Kupaa kwake Bwana wao mbinguni, siku iliokwitwa siku ya Pentekote, Mitume na waanafunzi wote wa Isa wakakusanyika kama desturi yao kuomba na kuongojea karimu ya Roho Mtakatifu, walipokuwa wakiomba wakiongoja ikawa ajabu kuu. Lakini kabla ya kuwaambia habari za hii nataka kuwauliza kama wajua maana ya neno hilo Pentekote? Maana yake, siku ya hamsini baada ya Pasaka. Mayahudi walikuwa na siku kuu ndiyo karamu tatu katika mwaka: karamu ya Pasaka, karamu ya Pentekote, na karamu ya Vibanda. Karamu hizi za Mayahudi zilikuwa siku kuu takatifu kwa Muungu, watu wote walipofurahi mbele ya Muungu.

Muungu akaamuru killa Mwisraeli aenende hatta Yerusalemi amwabudu huko katika hekalu kwa killa karamu hiyo, ndiyo marra tatu kwa

mwaka.* Sababu gani hii? Sababu hekalu nzuri la Muungu lilikuwa huko Yerusalemi. Hapana hekalu lingine katika inchi yote. Katika hekalu hilo tu watu wakapata kumwabudu Muungu kwa ginsi alivyowaambia wamwabudu—kwa thabihu. Kwa killa mji palikuwa nyumba za sala zilizokwita Masunagogi; lakini katika Masunagogi haya hapana makohani, wala mathbahu, wala thabihu. Hivyo Mwisraeli aliyeketi mbali sana na Yerusalemi hakosi kusema marra nyingi: “Roho yangu yazitamani, yazizimilia nyua za Yahuwa, Moyo wangu na nyama yangu zampigia kelele Muungu aliye hayi.”† Hakosi kufurahi sana wakati wa moja ya karamu hizi ukiwadia, apate kumwabudu Muungu tena katika hekalu lake. Karamu ya Pentekote ilikuwa karamu ya mavuno ya ngano. Ngano ilikwisha katwa, ikawekwa ghalani, ikawapasa kufurahi na kumshukuru Muungu wakati huo.

Bassi waanafunzi walikuwa wakisali pamoja siku ya Pentekote, ilipokuja katika mbinguni sauti, kama upepo uvumao kwa nguvu, ukakaa kitwani mwa killa mwanafunzi nuru iliong’aa kama ndimi za moto. Killa mmoja mwao akapewa Roho mtakatifu

* Kutoka xxxiv. 23, 24.

† Zaburi lxxxiv. 2.

na Muungu kama alivyoahidi. Wakapata wakati ule kufanya miujiza mengi, wakasikizwa na watu katika lugha wasizojifunza. Wakatoka wote njiani kwa Yerusalemi, wakaona Mayahudi wengi walio-toka kwa inchi nyingine mbali sana; kwani hatta kwa siku hizo palikuwa Mayahudi wengi wasiokaa kwa inchi yao. Wamekuja Yerusalemi kumwa-budu Muungu katika hekalu lake kwa siku kuu hii ya karamu, wakasangaa wote wakisikia waanafunzi hawa wa Isa wakaimba sifa za Muungu, killa mtu akasikia lugha yake yee, lugha ya inchi alitokapo. Lakini Mayahudi wa Yerusalemi wakasema, "Wamelewa na mvinyo mpya." Bassi Petro aliyekuwa na Mitume wangine, akasema na watu waliokusanyika kuona ajabu hii, akawaambika watu hawa hawakulewa na mvinyo kama wanavyothani, kwa maana ilikuwa assubuhi saa a tatu tu, lakini wame-jaliwa na Roho Mtakatifu ya Muungu; tena kwa ishara, na miujiza mikuu hii Muungu akawaonya wote watubu waliitie jina la Bwana waokoke. Petro akajaribu kuwajulisha kama Isa waliyemsulibisha ndiye Mwokozi wa ahadi yake Muungu; ndiye Bwana waliompasa kumwitia, ndiye Masiha hawa wasiokubali. Waliposikia haya wakajaa hofu na haya. Kweli wamemsulibisha Mwana wa Muungu?

Thambi mbaya hii itaka kusamehewa? Wathani ninyi Muungu atawasamehe? Kweli atawasamehe, kwani Isa amewaombea wale waliomwua. Haku-sema, "Baba, uwasamehe, kwani hawajui wafanya-vyo?" Kama watu hawa waliomwua wakitubu kwa mgeukia kwa kweli. Wale watu wakasema sana na hofu kubwa na haya, wakamwambia Petro na Mitume wengine, "Tufanyani waume ndugu?" Petro akawaambia, "Mtubu, mkabatizwe killa mmoja kweli, wakimwomba Isa kuwa Mwokozi wao, Baba wake atawasamehe kwani awasamehe wote walio-wenu kwa jina la Isa Masiha, Muungu atawasamehe thambi zenu atawapelekea Roho Mtakatifu moyoni mwenu. Watu wengi kupita elfu tatu wakatubu wakabatizwa na furaha kuu.

Msithani kama Petro mwenyewe amepata kuhuzunisha watu hawa watubu kwa thambi zao. Ndiye Roho Mtakatifu aliyemfundisha asemavyo, na Huyu tena ndiye aliyelainisha mioyo ya watu hawa waliposikiliza maneno ya Petro, aliyewaonyesha ginsi wamekuwa wabaya. Wote waliomwamini Isa wakakusanyika marra nyingi, wasali, wafundishwe na Mitume, na kwa "Kuvunja mkate"—ndio, Usharika Mtakatifu. Kila siku wakazidi wale waliomwamini Isa waliobatizwa.

Ufalme wa Isa ulimwenguni huu—Kanisa lake —umekuwa, waona na wanzo mdogo sana ; lakini baada ya karimu za Roho Mtakatifu siku ya Pentekote likakua likazidi kama mbego mdogo uliotiwa katika inchi uliokuwa mti mkubwa. Mti unatustirisha katika jua kali na ndege za anga hukaa katika atawi yake. Hivyo watu wa Muungu hupata kustirikishwa katika dunia, hupata tena raha na kustarehe kanisani mwa Isa Masiha.

SURA IV.

Mwujiza wa kwanza uliotendwa na Mitume—Petro akawahubiria watu Masiha—Petro na Yokanna waka-fungwa gerezani.

Soma Matendo iii.

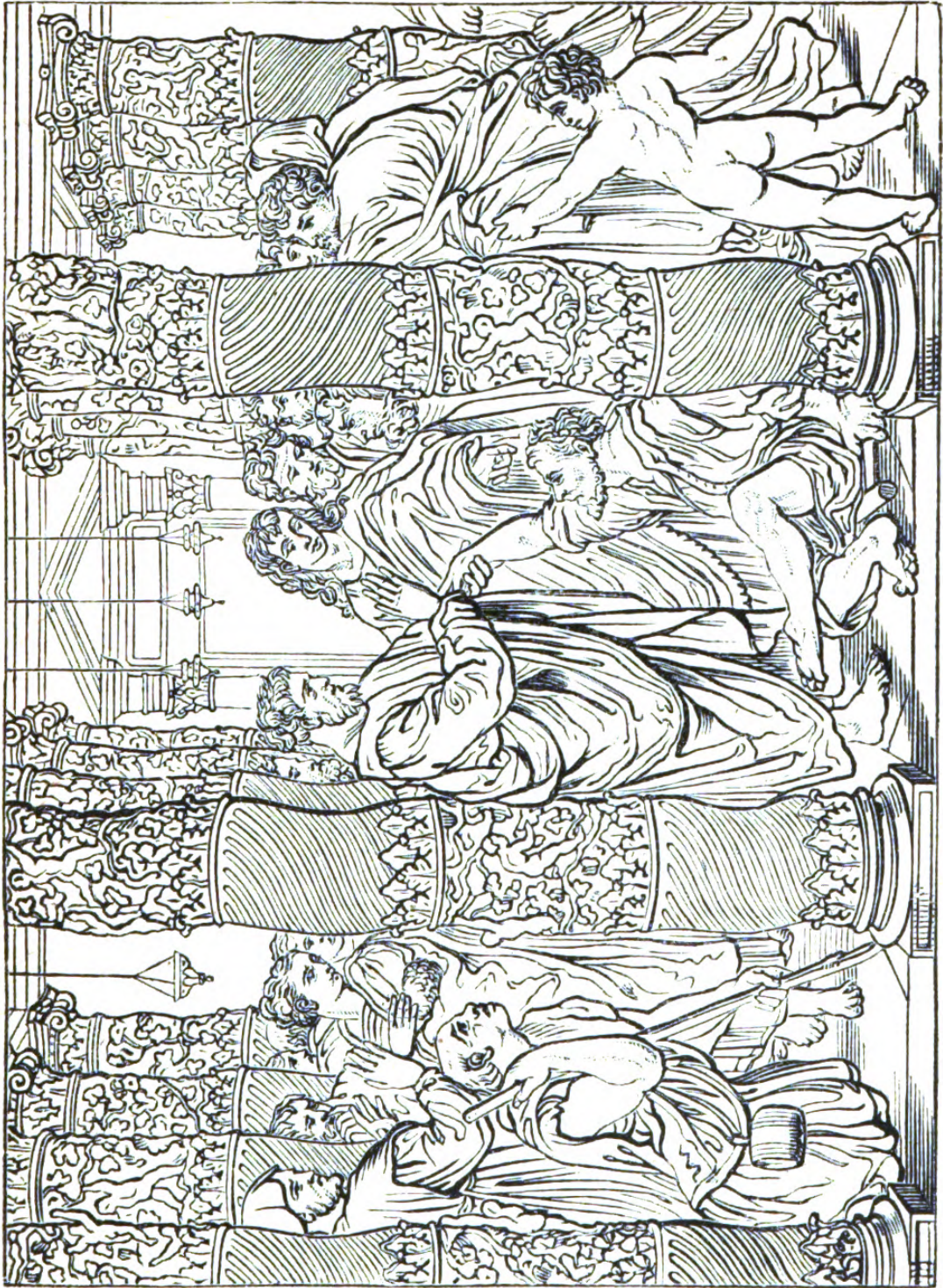

MAJABU —ama miujiza mengi—walitendwa na Mitume. Nitawaambia mmoja tulioandikiwa na mwanjilisti Luka. Lakini ni nini mwujiza? Mwujiza ni jambo aliloweza kufanya Muungu tu, lakini akipenda Muungu anaweza kumpa mtu nguvu apate kufanya mwujiza, illakini peke yake mtu hangaliweza kufanya mwujiza, kama weye na miye hatuwezi. Mtu alipokufa akifufuliwa, ndio

mwujiza. Ama mtu aliye hawezi sana, akipona, ama mtu kiwete hawezi kwenda akipona, akipata nguvu kwa neno tu ndio mwujiza. Umejua alifanya Isa miujiza mengi. Akamfufusha Lazaro katika kaburi, akaponya watu waliokuwa hawawezi kwa kusema nao. Akabadilisha maji kuwa mvinyo. Isa tena alipowaacha Mitume wake, alipokwenda mbinguni, akawajalia watende miujiza watu wapate kusadiki kama wamepelekwa na Muungu, kama Isa mwenyewe alitenda nao alikaa nao. Sasa mtasikia mwujiza wa kwanza uliotendwa na Mitume ulio andikwa katika kitabu chake Luka.

Si siku nyingi baada ya Pentekote, Petro na Yohanna wakafuatana kwenda hekaluni, saa ya kusali ya alasiri. Mtu masikini aliyekuwa kiwete toka kuzaliwa kwake, alikaa kitako mlangoni ulioitwa mzuri, akaomba kwa maana hawezi kufanya kazi. Alipowaona Mitume akawaomba wampe fetha. Petro akamwambia, "Tutazama sisi." Akawatazama kwa maana akathani Petro atampa fetha; lakini Petro alikuwa nacho kilichopita fetha kumpa masikini huyu: kwani Isa atamjalia Petro amponye huyu, miguu yake ipate nguvu kama miguu ya watu wengine: tena Petro aweza kumwambia habari za Mwokozi. Haya hayapita

sana fetha kidogo? Bassi kiwete alipomtazama Petro, Petro akamwambia, "Sina fetha miye lakini nitakupa kipitacho fetha: Kwa jina lake Isa Masiha, simama ukatembee." Akamshika mkono wa kuume akamwinua. Wathani kiwete atasema niache, siwezi kutembea miye? La! katika uso wake Petro na sauti yake akajulika kama Petro akimwambia, "Simama ukatembee," haikosi atapata nguvu ya kutembea akijaribu. Akaona kama nya-yo zake na vifundu vya miguu yake zikapata nguvu akasimama kwa miguu, akaingia hekaluni pamoja na Mitume, akienda akiruka na furaha, akimsifu Muungu. Bassi mwujiza huu haukutendwa kwa ajili ya kiwete tu, lakini watu wamsikiliza Petro. Watayasikiliza zayidi maneno ya huyu aliyetenda ajabu hii, kunyosha miguu ya mtu kiwete na kumtia nguvu. Watu waliomwona kiwete aliye-pona kabisa, wakawaambia wenzao, wale wakawa-ambia watu wengi tena, hivyo upesi watu wengi sana waanaume na waanaake wakaja mbio, wapate kujua kama habari hizi za kweli, watazame huyu waliomjua akiwa kiwete na watazame Mitume. Petro alipoona haya, akawageukia akawaambia: "Waume Waisraeli mbona mwatukazia macho kama kwa nguvu zetu sisi tumemponya mtu huyu?"

PETRO NA YOHANNA WANAMPONYA KIWETE.

Si siye tuliofanya hiyo, illakini Isa Masiha, Isa huyu mliomtoa mikononi kwa watu wabaya wamwue. Huyu ndiye Mwana wa Muungu, Mfalme wa Israeli; ndiye Mwokozi aliyemwahidia baba zetu Muungu; tena amemfufua katika kaburi aketi kwa mkono wa kuume wake. Lakini nyie hamkukubali awe mfalme wenu. Mmemwambia Pilato kama hamkumjua, kama siye mfalme wenu, mkalilia, 'Msulibishe! msulibishe!' Pilato alipotaka kumwacha aende zake sababu ya siku kuu, na desturi ya siku kuu kumfungua mfungwa, mkasema 'Si huyu, lakini Barabba—Barabba mwuaji.' Petro akataka watubu—wasikitikie thambi yao; alipoona wakasikitikia, akawaambia kama Isa yu tayari awape kutubu na kusamehewa wakikutaka. Atakuwa Mwokozi wao, atawaokoa katika ghathabu ya Muungu, atawapa Roho Mtakatifu wapate kuwa wema. Bassi alipokuwa Petro akisema, makohani na waamiri na jemadari ya hakalu wakawarukia Mitume wawili, wakawaweka katika gereza wasikimbie waletwe mbele ya waamiri assu-buhi. Maana kufanya hivyo? Kwa maana wakashirika na Mitume sababu kuwaambia watu kama Isa ndiye Mwana wa Muungu na Mwokozi Muungu aliyewaahidia.

SURA V.

Petro na Yohanna mbele ya makathi.

Soma Matendo iv.

ATIKA mji wa Yerusalemi masheikhi makuu wakakaa barazani kuhukumu watu. Wakaitwa waamiri na jamaa pia, ikaitwa Sanhedrin. Watu walioshtakiwa wamevunja amri wakaletwa mbele ya Sanhedrin, na kama kweli wamekosa waamiri wakaamuru wapigwe.

Petro na Yohanna walifungwa gerezani usiku kucha, mchana makohani wakawaleta mbele ya waamiri. Waamiri wakawauliza wamepataje kumponya yulekiwete na kwa jina lake nani wamemfanya mzima? Bassi Musa akaamuru mtu akifanya mwujiza kwa jina lo lote lisipokuwa jina lake Yahuwa, auawe, kwa maana anafundisha watu wamwabudu muungu mgine; hivyo Mitume wangalisema wamefanya ajabu hii kwa neno la Isa Masiha, waamiri labuda wangaliamuru wauawe, sababu hawakumwamin Isa awe Muungu. Bassi nini tena wafanyaje Petro na Yohanna? Wataogopa kusema wamefanya mwujiza huu kwa jina la

Isa? Atasema Petro, hamjui Isa? Ginsi alivyo sema marra ya kwanza, nyumbani kwa mkohani mkuu, mbele ya kusulibiwa Isa,—kwa maana akawaogopa wakuu; tena Isa alipotwaliwa katika bustani waanafunzi wote wakamkimbia. Wakawa waoga wakataka kujiponya wenyewe tu. Kumbe, sasa wamethubutika sana, maana yake hii? Maana ya kuwa na hofu Isa alipokuwa nao? Maana ya kuthubutika sana, sasa alipowaacha? Sasa walio peke yao? Kwa maana kweli si peke yao. Isa haonekani kwa macho, lakini kwa yule Roho Mtakatifu yupo nao. Roho Mtakatifu akawathubutisha.

Waamiri wale wakawauliza, “Kwa nguvu gani ao kwa jina gani mmefanya haya ninyi?” Bassi Petro akawajibu, “Wakuu wa Israeli mkituuliza habari ya mambo tulilofanya kwa mtu kiwete, na kwa jina la nani tumemponya, twawaambia ninyi na watu wote wa Israeli, tumetenda mwujiza huu kwa jina la Isa Masiha mliomsulibisha. Muungu amemfufusha katika wafu wala hakuna mwingineo wokovu.”

Wakiangalia waamiri uthabiti wa Petro na Yohanna na mtu aliyeponyeka akisimama pamoja nao hawakuweza kusema neno juu yake, tena wakao-

gopa watu; bassi walipoamuru Mitume waondoshwe katika baraza, mmoja wao akasema, "Watu hawa wamefanya ajabu—mwujiza mkubwa—watu wote wanaujua. Tufanyeje tena, tuwaambie wakisema tena na watu tutawaathibu." Tena waka-waita Petro na Yohanna wakawaamuru wasihubiri watu tena habari za Isa.

Bassi Petro na Yohanna watawatii watu hawa? Wataacha tena kuwaambia watu habari za Isa?

Utasikia.

Wakajibu na uthabiti wakasema: "Imetupasa kuwatii ninyi ao tumtii Muungu? Hatuna buddi kusema mambo tuliyoyaona na tuliyoyasikia." Bassi waamiri wangelipenda kuwapeleka Mitume gere-zani tena wangelipenda hatta kuwaua: wallakini hawakuthubutu kufanya hivyo kwani wote wakamsifu Muungu kwa haya aliyoyafanya Petro na Yohanna. Wakawaambia marra ya pili wasipofanya kama wameamuru, wataathibiwa. Kiisha wakawa-acha waende zao. Mitume wengine na wao walio-mwamini Isa waliposikia imewapata nini Petro na Yohanna, wote wakamsifu Muungu, wakamwomba awajalie wote waseme na uthabiti wingi kwa jina la Isa. Walipokwisha kuomba chumba kilitikisika, Muungu akafanya hivi kuonyesha kama amewasi-kia,—wakajaa wote na Roho Mtakatifu.

Hawa wamwabuduo Isa wamejaa sana kupe-
ndana. Walikuwa na moyo mmoja na ni moja,
wala hakuna kujadiliana. Wao walio matajiri wa-
kauza wanja na nyumba zao wakawaletea Mitume
fetha wapate kuwapa masikini.

SURA VI.

*Hadithi ya Anania na Safira—Watu wengi tena waka-
mwamini Isa—Mataajabu makuu yakatendwa na
Mitume.*

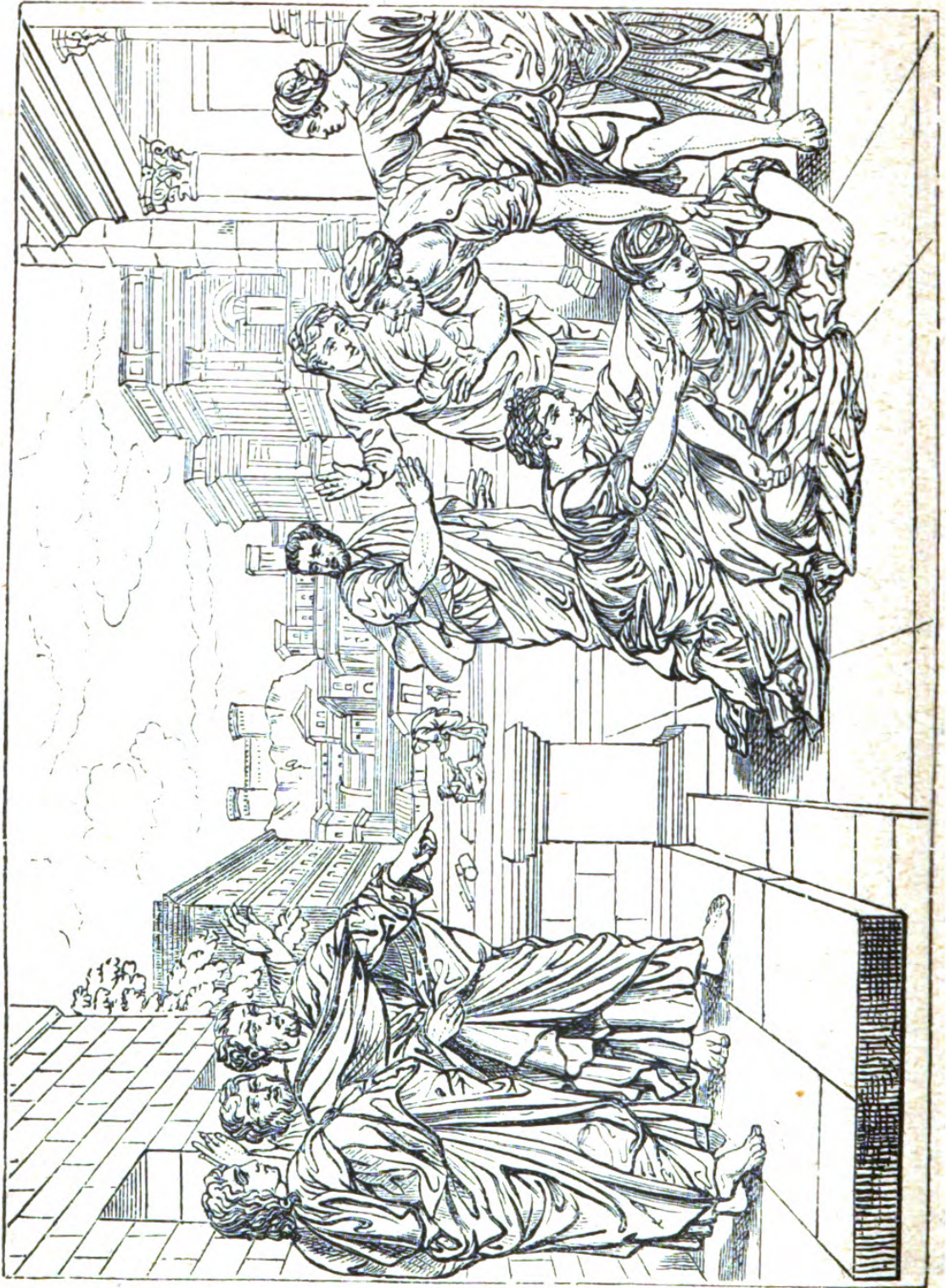
Soma Matendo v.

MEKWISHA kusikia kama wamwabu-
duo Isa wakapendana; kama matajiri
wakauza vitu vingi walivyo navyo—
wanja, nyumba, ama mali, — marra
vyote walivyo navyo, kwa ajili ya masikini wao
waliomwamini Isa Masiha. Mwanafunzi jina lake
Yusuf, aliyeitwa na Mitume Barnaba, akauza
shamba lake akaleta fetha yote aliyoipata kwa
Mitume, wawape wale walioihitaji. Lakini hatta
kwa zamani zile za kwanza, palikuwa watu walioba-
tizwa kwa jina lake Masiha wasiokuwa waanafunzi
wa kweli wa Isa Masiha. Kama Mafarisayo, waka-
fanya matendo mema waonekane na watu, wapate

kusifiwa na watu, hakuna kwa kupenda Muungu na masikini. Bwana wetu akasema ya kwamba kanisa lake litakuwa kama juya alilotupa mvuvi baharini, na kama juya huvuta samaki nzuri na samaki mbaya, vivyo hivyo katika ufalme wake ulimwenguni watakuwa watu wema na watu wabaya.

Iko hadithi ya kusikitisha ya mtu jina lake Anania na mkewe Safira waliokuza uwanja waka-jiwekea kwa siri katika fetha waliopata. Anania akaleta yaliosalia ya fetha akaiweka mbele ya Mitume, akafanya kama ilikuwa fetha zote alizozipata kwa uwanja. Lakini Petro akajua kwa Roho ya Muungu jambo alilolifanya, akamwambia, "Anania mbona umemsikiliza Sheitani ukajiwekea kwa siri katika fetha? Uwanja ulikuwa wako ufanye nao upendavyo, hapana lazima kuuza; kii-sha kuuza tena ungaliweza kuweka fetha yako; bassi maana kutuletea nuss ya fetha, ukajifanya kama ndiyo yote? Si mtu uliomwambia uwongo huu illa Muungu." Aliposikia haya Anania aka-anguka akafa, wakamchukua nje vijana wakamzika. Muda wa saa tatu baadaye mkewe Safira akaja asipojua lililokuwa. Petro akamwambia, "Sema, umekuza shamba kwa fetha hiyo aliyotuletea

KUFA KWA SAFIRA.

Anania?" Akajibu "Ndiyo hiyo tuliyoipata." Kisha Petro akasema maneno haya makutu, "Gissigani weye na Anania mmepatana kusema uwongo huu? Watu waliomzika mume wapo mlangoni watakuchukua wewe." Kumbe! Safira tena akaanguka miguuni pa Petro, akafa, na vijana wakamchukua wakamzika pamoja na mumewe. Jamaa wote waliomwamini Isa na wote waliosikia, wakaogopa sana. Kama wakawa wengine walioshawishwa na Sheitani wafanye vivyo hivyo hawakosi wakasikitika wakamsihi Muungu awasamehe. Waona kama ndiyo baya mkuu kusema uwongo na thambi kuu mbele ya Muungu. Petro alipomwuliza Safira habari za fetha angaliisikitikia thambi yake, angalisema kweli, hakosi Muungu angalimsamehe : lakini akathani ataificha kwa kusema yasio kweli. Kama ndio kuogofya, mtu akianguka akafa wakati aliosema ama aliokitenda kitendo kibaya. Kama ndio kuogofya mtoto akiwa akafa katika hasira, ama katika kusema yasio kweli. Tutaweza kutumaini mtoto huyu imechukuliwa roho yake na Malaika mbinguni ?

Je watoto mkiona
 Hofu kwa hadithi hii
 Mfikiri kama ninyi
 Msemayo kweli kweli.

SWAHILI ACTS.

C

Kama ninyi mmetenda
Tendo la kudanganyisha
Ama ninyi mmesema
Neno moja la uwongo.

Kama mmekosa hivi
Mwombe 'Mungu mkinena
"Kwa ajili yake Isa
Nisamehe mtoto wako."

Mkumbuke kama 'Mungu
Na maneno pia aona
Na mawazo ayajua
Bassi msiseme uwongo.

Waona kama Anania akasema uwongo pasipo kunena. Akasema uwongo kwa kitendo. Hamjui labuda maana ya hii? Mkitenda tendo la kudanganyisha watu, watu wathani wasio kweli unatenda uwongo, na hii mbaya kama mmeliusema. Labuda mbaya kuliko kusema uwongo kwa maana mkitenda tendo la kudanganyisha una nafasi ya kulifikiri hivyo imejulika kama umelifanya kwa nia yako.

Sasa maajabu mengi yakatendwa na Mitume. Watu wakaleta wagonjwa, huko njiani, juu ya mikeka na vitanda, illi Petro akipita kivuli chake kiwafikie. Na watu wengi waanaume na waanaake wakatoka katika miji iliyo karibu na Yerusalemi wukichukua wagonjwa nao wakaponyeshwa wote. Hivyo Muungu akaeleza kama Mitume walikuwa wame-

tumwa naye, amewapeleka wafundishe watu wote wamwamini Isa Masiha, Mwokozi wa ulimwengu.*

SURA VII.

Mitume wamefungwa gerezani—Malaika awatoa—Wakafundisha hekaluni—Wameletwa mbele ya makathi.

Soma Matendo v.

IMEONEKANA wakati huo kwa Mambo ya ajabu kama Isa kweli alikuwa pamoja na Mitume wake. Mkohani Mkuu na Masadukayo waliposikia kama Mitume wanafanya maajabu makuu, wakizidi kuhubiri mambo ya Isa na ya kiyama ya mwili wakawatia marra ya pili gerezani wapate kuwaleta assubuhi mbeli ya madiwani. Lakini malaika ya Muungu akaja usiku akawatoa nje.

Malaika akawaambia, waende tena ndani ya hekalu wafundishe watu. Mkohani mkuu na madiwani wengine wakakusanyika assubuhi na mapema wakapeleka watu gerezani wawalete Mitume. Mwonaje? wakawakuta huko gerezani? Hakuna, malaika amawatoa. Kwa kitambo waliotumwa

* 2 Kor. xii. 12.

wakarudi kwa bwana zao, wakawaambia, "Paku-
fungwa tuliona pamefungwa salama salamini nao
walinzi wamesimama mbele ya mlango, hatta tu-
kifungua hatukuona mtu ndani." Bassi wakisikia
haya madiwani wakaingiwa na shaka wasijui la
kufanya. Wakineneana katika haya, akaja mtu
aliyewapasha habari, wao wakazidi kusangaã.
Akawaambia, "Kumbe! watu hawa mliowaweka
gerezani, wako katika hekalu wamesimama wa-
nawafundisha watu." Yamekuwaje? Hapana
mtu ajuaye. Wakaenda madiwani pamoja na
watumishi kuwatafuta Mitume, wakawaleta kwa
upole kwa maana wakaogopa watu. Mkohani
mkuu Kayafa (yule yule aliyesema imepasa Isa
auawe) akawauliza ya kwamba hawakukatazwa
kufundisha kwa jina lake Isa; akasema, "Mme-
jaza Yerusalemi na mafundisho yenu, mnataka ku-
leta juu yetu damu ya mtu yule?" Maana yake,
mwataka siye tuathibiwe sababu ya kumwua Isa?
Hatta jina la Isa likamtesa Kayafa akaona kama
jina hilo likaondoka siku zote kumtisha. Mi-
tume wakamjibu Kayafa, wakasema, "Imetupasa
kumtii Muungu kuliko watu. Muungu wa baba
zetu amemfufua Isa mliyemwua, amemweka juu
kwa mkono wake wa kuume, amemweka kuwa

Mwokozi wa watu wake Israeli, watubu wasamehewa. Na siye mashahidi yake Masiha, tumemwona alipokwisha fufuka kaburini, tumemwona alipopaa mbinguni.”

Kayafa na madiwani waliposikia haya wakashirika sana, wakafanya shauri wawaue Mitume. Mwonaje, Isa atawaacha watumishi wake wauawe? Hapana kazi kubwa wamfanyie bado? Na Isa atahubiriwa ulimwenguni Mitume wakiondolewa? Kazi yao haijaisha bado, tena hatta itakapokwisha hapana la kuwathuru.

Madiwani wakawatoa barazani, wakifanya shauri peke yao. Sasa walipokuwa peke yao mmoja wa madiwani, jina lake Gamaliel akawaambia wenzake, “Afathali tuwaache watu hawa, kwa maana wasipotumwa na Muungu kazi yao itaharibika; lakini kama Muungu ndiye pamoja nao haijuzu kupigani na Muungu.” Madiwani wote wakathani hivyo, wakawaita Mitume. Walipowaamuru wasiseme tena kwa jina la Isa, tena walipowapiga wapate kuwatisha, wakawaacha waende zao. Petro na wangine wakaenda wakifurahi kama kwa sababu ya jina la Isa wakastahiliwa kuteswa, na killa siku katika hekalu na katika killa nyumba wakahubiri Isa Masiha.

Sheitani akajaribu kwa mambo mengi apate kulithuru kanisa—kuwathuru wao waliomwamini Mwokozi, waliobatizwa kwa jina lake. Mmejua kama wengi waliokuwa wenyi mali wakawapa Mitume fetha kwa waanafunzi masikini; illakini Sheitani akawatia uwivu wengine—Mayahudi wageni, (wale waliozaliwa katika inchi ingine,) wakathani kama wakapata fetha kidogo kuliko Mayahudi waliozaliwa katika inchi yao—wakathani wengine wakapewa nyingi, na wengine isiyotosha, hivyo palikuwa kunung'unika na kununa kati yao. Mitume waliposikia haya wakawaambia waanafunzi wachague watu saba wema na wenyi akili wangalie jambo hilo lakutoa fetha. Waone kama imetolewa kwa haki, kama wapate sehemu ya haki, kama wao waliohitajia nyingi wapate nyingi. Mitume wakawatia mikono watu hawa wawaweke kwa kazi hiyo.

Jina la mtu mmoja wa hao Stefano. Roho Mtakatifu alikuwa naye akamjaza na hekima, na imani, na mapenzi makuu kwa Isa. Kwa sura itakaokuja mtazidi kusikia habari zake Stefano.

SURA VIII.

Hadithi ya Stefano, Shahidi la kwanza—Kuhukumu na kufa kwake.

Soma Matendo vi. na vii.

NAKOHANI wengi na watu wengine tena wakaongezeka sasa katika Kanisa, maana wakamwamini Isa Masiha kuwa Mwokozi wao wakabatizwa. Stefano akafanya miujiza mikuu katika watu, akawajulisha kama Isa ndiye Masiha. Tena Mayahudi wasioamini wakajaribu kupotosha maneno yake Stefano yaonekane kama yamekuwa uwongo, lakini akasema na hekima nyingi, kwani Roho ya Muungu akamsayidia wasiwezi kukomesha kazi yake njema. Kwa hiyo wakazidi kukasirika, wakamleta katika baraza kubwa ya makokani, na wazee, na waandishi ilioitwa Sanhedrin; wakawaambia kama Stefano amesema maneno mabaya juu ya Musa, na juu ya Muungu. Bassi Stefano aliposimama mbele ya wazee hawa wakamtazama, uso wake ukawa mzuri ukang'aa kwa nuru ya mbinguni, kama uso wa malaika. Hatta hiyo haikulainisha mioyo yao, kuwa-

fanya wema na wa upole. Tena Stefano akasema kwa Ibrahimu, Yusuf, Musa, Daudi, na Suleimani. Akawaambia mambo makuu na ya ajabu Muungu aliyowatendea na kwa watu wateule wake Waisraeli. Kuthubutu akithubutu akawaambia wazee wale na watu wote wasioamini kama wamefanya mabaya kumsulibisha Isa na kutoa kusikia Roho Mtakatifu. “Mkawaonea Manabii ya Muungu, hatta mwisho alipokuja Mwokozi—Isa aliye Mwana wa Muungu—mkamwua.” Wazee wakisikia maneno haya hasira yao ikawaka hatta wakataka kumrarua vipande vipande. Luka asema kama “wakasaga meno juu yake,” maana walikuwa kama nyama wakali kuliko kama watu. Stefano hakuwaona. Akakumbuka Isa Masiha tu na utukufu wa mbingu tu; akiwa amejaa Roho Mtakatifu akakodolea macho mbinguni akaona utukufu wa Muungu, na Isa amesimama mkono wa kuume wa Muungu: akasema, “Tazama naona mbingu zimefunuka na Mwana wa Adamu amesimama mkono wa kuume wa Muungu.” Usipokuwa wakati ule mmoja tu, Isa amenenwa kukaa kwa mkono wa kuume wa Muungu.* Hapa tu amenenwa *kusimama*. Labuda ameondoka katika kiti chake amsayidie

* Ef. i. 20; Col. iii. 1; Eb. i. 3, viii. 1, x. 12.

KUPIGWA MAWE KWA STEFANO.

mtumwa wake aliye kama mwana wa kondoo kati ya mbwa za mwitu? Ama apate kumchukua kwake mwenyewe atakapouawa na adui zake. Watu wote waliosikia maneno ya Stefano wakalia sauti kuu, wakaziba masikio, wakajitupa juu yake wakamsukumu nje ya baraza, katika njia mpaka mlango wa mji. Huko nje ya mlango labuda papa hapa aliposulibiwa Isa, wakamtupia mawe hatta akafa.

Mmejua Isa akawaombea wauaji wake akamtakia Muungu awasamehe, wengine wakasikitikia thambi yao kubwa wakawa waanafunzi wake Isa, siku ya Pentekoti. Hivyo Stefano alipokwisha kumtaka Isa amchukue kwake mwenyewe, akapiga magote akamlilia Muungu kwa sauti kuu kwa watu wabaya hawa waliokuwa tayari kuondoa maisha yake. Isa akamsikiliza Stefano kuomba kwake kwa adui zake, kwani, ajabu kuu! Mtu mmoja katika watu wabaya hawa alikwitwa Saul (halafu akaitwa Paolo) aliyemlilia Stefano barazani, aliye angalia watu waliokuwa wakimpiga mawe, yee akawa Mtume wake Isa Masiha, mwisho mwenyewe akauawa sababu kuwafundisha watu wamwamini Mwana wa Muungu. Sasa Stefano na Paolo wako pamoja na Isa katika utukufu.

Nani hawa wenyi haki
 Kama vazi la weupe?
 Kweli hazipati taka
 Nguo hizi kwa milele.
 Hawaharibiki tena
 Watokapi wote hao?

Ndio waliopigana
 Kwa heshima ya Mwokozi
 Hatta kufa wakashinda
 Wasitende neno baya
 Vema wamefanya vita
 Shangwi sasa wamevaa.

SURA IX.

*Waanafunzi wa Isa wakaonewa wakatawanika—Filipo
 mjini Samaria—Wasamaria—Filipo na Mweteopia.*

Soma Matendo viii.

BAADAYE ya kufa kwake Stefano madui yake Isa wakawa wabaya sana kwa waanafunzi huko Yerusalemi. Saul akawatafuta katika killa nyumba akawapeleka gerezani; wakapigwa, na wengine wakauawa. Kiisha wote wakatoka Yerusalemi, (illa Mitume) wakaenda mahali pengi katika Yudia na Samaria wakawambia wote wamwamini Isa. Vivyo hivyo mbegu zimetangaza zikipandwa; hivyo waanafunzi wakatangazwa kwa ginsi hiyo

watu wengi wakasikia habari njema ya Mwokozi wasingalisikia Mitume hawangalionewa—kwa maana hawangaliacha Yerusalemi wala hawangalihubiri mahali pengi.

Filipo aliyekuwa mmoja wa watu saba hawa waliochaguliwa pamoja na Stefano kutoa fetha kwa masikini, huyu akaenda katika mji wao Samaria akawafundisha watu huko. Wengi wakasadiki alilosema Filipo, wakabatizwa, kwa maana wakaona kama Muungu amemjalia afanye miujiza mikubwa. Palikuwa mmoja wapo aliyeitwa Simaan aliyejifanya aweza kufanya maajabu. Mtasikia tena habari za Simaan.

Mitume huko Yerusalemi waliposikia alifanyalo Filipo huko Samaria wakasema wao kwa wao, “Imewapasa Wasamaria wahubiriwe Masiha?” Maana ya kuulizana swali hili?

Nitawaambia. Katika Waisraeli walioketi huko Samaria wengi wamechukuliwa na wafalme wa Ashur na watu makafiri wakaletwa katika inchi mahali pao;* na watu walioketi huko zamani za Mitume walikuwa asili iliyochanganika—waana wa wale makafiri na Waisraeli waliosharikiana nao.

Waisraeli, waliokwitwa sasa Mayahudi, na Ma-

* 2 Wafalme xvii. 24.

samaria wakachukiana, wala hawakupatana kabisa. Labuda mtakumbuka kama yule mwanamke wa Samaria aliyemkuta Isa kisimani, akasangaa ya kwamba Myahudi amtakaye mwanamke wa Samaria maji, illakini baadaye Wasamaria wengi wakamwamini Isa, wakamtaka akae nao. Sasa Mitume wasipojua halisi wafanyaje kwa kuhubiria Wasamaria wakakumbuka maneno ya Bwana wao, Masiha, alipowaambia mbele ya kupaa mbinguni, "Mtakuwa mashahidi wangu." Maana mtahubiri kwa jina langu, "Katika Yerusalemi, na katika Uyahudi wote, na Usamaria." Hivyo Petro na Yohanna wakapelekwa Samaria na Mitume wengine, walipofika huko Samaria wakamwomba Bwana Isa ampeleke Roho Mtakatifu kwa wale Wasamaria walioamini wakabatizwa. Kiisha Petro na Yohanna wakawatia mikono, Muungu akawa-pelekea Roho Mtakatifu. Yule Simaan (mtu yule mtakumbuka aliyejifanya awezaye kutenda maa-jabu) yule alipoona haya akawaletewa fetha Mitume, akisema, "Nipe na mimi nguvu hii killa nimtiaye mikono ampokee Roho Mtakatifu." Simaan alikuwa mbaya sana akithani ataweza *kumnunua* Roho Mtakatifu, tunayepewa na Muungu kwa ajili yake Isa Masiha tu; Petro akamwambia Simaan kama

alikuwa bado mtumwa wake Sheitani wala hana sehemu katika Roho Mtakatifu. Akamwambia atubu katika uovu wake amwombe Muungu, wazo lake la moyoni lisamehewe. Simaan aliposikia maneno yake Petro akaogopa, akamsihi Petro amwombee, lakini kama akasikitikia kwa kweli thambi yake, ama akaogopa kuathibiwa kwake tu, sijui. Kiisha kumhubiria Isa katika miji mingi ya Masamaria, Mitume Petro na Yohanna wakarudi Yerusalemi.

Wakati huu Malaika ya Muungu akamwambia Filipo aende kwa njia ya ukiwa karibu na mahali palipoitwa Gaza. Akaona nini alipofika huko huko Filipo? Nani mtu huyu mweusi aliyekaa ndani ya gari? Na chuo gani hicho alichokishika mkononi akisoma kwa bidii? Siye Mwaisraeli lakini mtu mwenyi nguvu nyingi chini ya Malkia yao Watiopia—inchi ya Afrika. Anatunza hazina yake, lakini anampenda Muungu wa Israeli, anarudi kwa inchi yake toka Yerusalemi alikokwenda kumwambudu Muungu ndani ya hekalu yake nzuri. Na chuo alichokisoma kwa sauti kuu ndicho chuo cha Nabii Isaya habari za Mwokozi atakayekuja. Kiisha Roho akamwambia Filipo aenende karibu na gari; akaenda mbio akifika huko akanena na yule

mtu aliyekuwa ndani, akamwambia, "Yamekuelea uyasomayo?" Mtu akamjibu, "Nipateje mtu asiponionya?" Akamtaka Filipo apande akae naye ndani ya gari. Filipo akamhubiria Isa, naye Roho Mtakatifu akamweleza akamwaminisha pia aliye-mwambia Filipo. Kiisha walipofika mto wa maji, gari likazuiliwa, wote wawili wakashuka katika maji, Filipo akambatiza mgeni yule aliyetoka inchi mbali, akaenda katika safari yake akifurahi aki-msifu Muungu.

SURA X.

*Saul akamwona Bwana Isa njiani kwenda Dameski—
Paolo katika Dameski na katika Yerusalemi.*

Soma Matendo ix.

WATOTO wangu mmekwisha sikia habari za Saul. Yule adui mkali ya Bwana na wote waliomwamini. Alisimama akitazama Stefano alipopigwa na mawe hatta akafa, na baadaye tendo baya lile, akawaonea waanafunzi vibaya sana, hatta wakatoka Yerusalemi upesi waende panginge. Saul alipoona wamekwenda zao akazidi kukasirika akataka kuwafuata awalete Yerusalemini tena. Akiisha pata

nyaraka kwake Mkohani Mkuu kwa Mayahudi na watu wakuu wa Dameski apate msaada kwao akita-futa waanafunzi akasafiri kwenda Dameski. Uko wapi Dameski? Dameski ndio mji mkubwa wa Shami inchi iliyo katika kaskazini kwa inchi ya Waisraeli. Ulikuwa mji wa zamani wakati wake Saul, lakini umedumu mpaka leo, uko tena mji mkubwa na mzuri.

Saul akathani ya kwamba akiwaonea waana-funzi wake Isa hatta wakiacha kumwabudu, hatta akiwaua atampendeza Muungu. Kwani hakuamini kama Isa ndiye Mwokozi aliyeahidika na Muungu, akathani ndiye mtu tu aliyejifanya kwa vibaya kuwa Mwokozi yule.

Bassi tena Saul akafuliza kwenda Dameski. Moyo wake umejaa uchukio kwa Isa. Akaenda kusudi kuwatendea waanafunzi wake Isa vibaya.

Baada ya kusafiri muda wa siku sita akawa karibu sana na Dameski—mji ulikuwa mbele yake, kitambo ataipitia milango yake—lakini kabla ya hajapafika likatukia jambo kwa Saul asilolisahau kabisa.

Ikawa aththuuri, jua likaangaza sana, ghafula—kwa dakika—Saul akaona nuru kupita nuru ya jua na sauti kuu ikimwita. Mmesikia ngurumo ikivuma, mmeuona umeme ukiangaza, (labuda

mmeogopa—hatta mwakumbuka ya kwamba ndio ngurumo yake Muungu * na umeme pia umeongozeka na mkono wake Muungu,) lakini sauti ilio-sema na Saul ilikuwa kubwa kupita ngurumo, na nuru ilioiangaza juu yake iliāngaza kupita umeme. Ilikuwa ung'aao wa Muungu, na sauti ilikuwa sauti ya kutisha ya Mwana wa Muungu, akimwita Saul akisema, "Saul, Saul, mbona wanifukuza?" Lakini yuko wapi Saul? Ameanguka chini kwa hofu kuu. Akatetemeka kwa sauti ya hofu, akao-gopa nuru ya ajabu; lakini akazidi kuogopa alipotazama juu mbinguni, akiona Isa katika utukufu wake, huyu Isa amfukuzaye—huyu Isa waana-funzi wake awatendeao vibaya sana. Lakini hajui bado kama ndiye Isa anayesema naye, analia kwa hofu kuu, akisema, "Nani wewe, Bwana?" Sauti ikamjibu, "Ndimi Isa unifukuzaye." Isa hakumwambia Saul, "Unawafukuza waanafunzi wangu," lakini "unanifukuza mimi;" hivyo mwaona kama mtu akilifukuza kanisa lake Isa Masiha, ama mmoja wa watu wake, ndio sawa sawa kama angalimtendea Isa mwenyewe vibaya.

Lakini Saul akasema tena, akanena, "Nifanye nini Bwana?" Bwana akamwambia, "Ukiondoka

* Zaburi lxxvii. 18.

uende Dameski na huko utaambiwa yote ulioamriwa uyatende.” Saul sasa amemwona Bwana Isa, na kama Mitume wengine alikuwa shahidi—akapata kuambia watu kama Isa amefufuka kaburini—kama amemwona Mwokozi aliyefufuka.

Sauti ikamwambia Saulaondoke, asimame. Bassi akaondoka akajaribu kutazama; lakini hakuweza kuona kwani alikuwa kipofu. Nuru kuu imemwondolea kuona kwake, sasa gizani anaweza kufikiriyo yote yaliyompata. Saul akajua sasa, kama huyu Isa aliyesulibiwa yuko katika mkono wa kuume wa Muungu, tena awezaye killa kitu.

Watu waliofuatana na Saul wakamshika mkono, wakamleta katika Dameski. Kwa siku tatu Saul alikuwa na huzuni hatta hakula kitu wala hakunwa, lakini akasali marra nyingi. Isa atamwacha afe kwa huzuni? Hakuna; Saul akafarajika kwa ndoto. Akaota kama mwanafunzi, jina lake Ananiya aka-mjilia akamponya. Siku ya tatu akaja Ananiya kwa kweli, akamwambia maneno mema. Aka-mwambia, “Ndugu Saul, upewe kuona.” Isa akamtuma Ananiya akamjalia apate kumponya Saul. Marra ile Saul akapewa kuona akaam’ka kwa maisha mpya akabatizwa kwa jina la Masiha, thambi zake zikasamehewa. Akaanzaje Saul

maisha mpya yake? Akamhubiri Isa katika masungogi, kama ndiye Mwana wa Muungu.* Wote waliomsikia wastaajabu, wakasema, "Siye huyu aliyewaharibu walioomba kwa jina la Isa ndani Yerusalemi, akaja hapa kusudi hivi awalete wafungwa kwa Makohani wakuu?" Mayahudi wakakasirika hatta Saul angalikaa huko Dameski hakosi wangelimwua. Akaacha mji huu, akaenda katika inchi ya Arabu.†

Halafu akarudi Dameskini akahubiri tena pasipo hofu kwa jina la Isa.‡ Mayahudi wakamsikiliza Saul marra hii? Sivyoy, akizidi kuwashawishi wamwamini Isa wale wakazidi sana kumchukia. Wakesema atakufa, wakavizia milango ya mji mchana na usiku wapate kumwua. Apateje Saul kutoka Dameski asikari wakimvizia katika killa mlango wa boma refu lililozunguka mji kabisa? Waanafunzi wakafikiri wapateje kumponya Saul, wakafanya hivi: wakangoja hatta usiku wa giza kiisha wakamshusha katika dirisha juu ya boma katika kapu. Akaenda marra Yerusalemi na kwa waanafunzi walioko; lakini wakamwogopa wote wala hawakusadiki ndiye mwaanafunzi. Barnaba

* Matendo ix. 20.

† Gal. i. 17.

‡ Matendo ix. 27.

akamtwaa mkono akamleta kwa waanafunzi akawa-ambia alivyomtendea Bwana.

Huko tena Yerusalemi Saul akajaribu kuwafundisha watu wa kwake wamwamini Isa ndiye Mwokozi wapate uzima wa milele: lakini kulipa wema wake wakatafuta kumwua. Hatta siku moja Saul alikuwa akisali hekaluni, Isa akanena akamwambia, "Hima utoke upesi katika Yerusalemi, kwani watu wako hawatakubali uwasemayo ya miye, nitakupeleka mbali kwa mataifa."* Kiisha waanafunzi wakamleta hatta Kaisariya, huko akapanda chomboni akatweka kwenda Tarso, mji huu alipozaliwa.

SURA XI.

Petro akaponya Ainea—Akamfufusha Tabitha—Mataifa—Waongofu—Kornelio.

Soma Matendo x.

HAUTASIKIA bado habari za Saul; lakini ninazo hadithi nzuri za kuwafambia ya mataifa waliomwamini Isa na vitendo vya Mitume. Mtasikia ginsi Muungu alivyowajulisha Mitume, ya kwamba mataifa hatta wale wasio ya dini ya Kiyahudi, wale

* Matendo xxii. 18-21.

watahubiriwa habari njema za Isa Masiha, ndiye Mwokozi.

Kwa kitambo waanafunzi hawakuuthika kwa adui zao, na wakazidi watu waliomwamini Isa. Kanisa lote likakaa katika hofu ya Muungu na faraja ya Roho Mtakatifu. Kwa wakati huu Petro akaenda kwa miji mengi wa Sharon inchi sawa na kunona ya Kanaan karibu na bahari. Huko Ludda Petro akamponya mtu jina lake Ainea aliyekaa kitandani miaka minane ; lakini huko mji wa Yoppa Petro akafanya mwujiza kupita huu. Mwanamke, jina lake Tabitha aliyemwaamini Isa, tena aliyekuwa mwema sana kwa masikini, akafa. Waanafunzi wakatuma watu kumwita Petro, akaenda huko Yoppa. Kule akaona majaani wengi wākilia wakaonyesha kanzu na nguo alizowafanyia Tabitha. Petro akataka kujua afanyeje, akapiga magote akaomba, Isa akamjulisha yekwamba atapata nguvu kumfufusha Tabitha. Kiisha akaugeukia mzoga, akanena, "Tabitha ondoka !" Loh ! Tabitha akakaa kitako mtu mzima. Kumbe Petro akafurahi akimrudishia rafiki zake, lakini mwujiza haukutendeka kwa hawa tu, ulitendeka watu wote wapate kujua ya kwamba Muungu alikuwa naye Petro. Watu wengi wakamwamini Bwana Isa.

Sasa lilionekana jambo la maana hatta kupita hilo. Mwajua ya kwamba Mayahudi peke yao walikuwa watu wateule wa Muungu ; tena kwa wao peke yao aliwaonyesha kwa Musa ginsi aabudiwe. Wao peke yao wakapewa amri zake, na safina ya maagano, na ahadi zake. Muungu akawachagua watu katika wao kuwa makohani wake na kutoa thabihu. Si sababu damu ya ng'ombe na ya mbuzi yaweza kuondoa thambi, damu yake Isa tu iwezayo hii. Lakini Waisraeli walifundishwa na thabihu ya kwamba Muungu hataghofira thambi isipokuwa katika Mwokozi aliyewaahidia mwenyewe. Katika thabihu nyama ikachinjwa, damu yake ikamwagika, hivi ikaonyeshwa kama Mwokozi atamwaga damu yake kwa watu. Mmejua Isa alikuwa Mwokozi huyu, yee ndiye Mwana wa kondoo wa Muungu aondoaye thambi, si za Waisraeli tu illa-kini za wote wamwaminio. Mataifa, (Waisraeli wakawaita wote mataifa ama wageni wasio wa taifa lao) bassi wale wakakaa pasipo kumjua Muungu kabisa kama makafiri sasa. Haikuwapasa Waisraeli waende kutazama makafiri, wala haikuwapasa kufanya urafiki nao illi wasipate kujua desturi mbaya zao wala kuziabudu sanamu zao. Wala haijuzu kula pamoja na watu wa taifa

jingine wasile nyama Muungu aliyewakataza wasile. Mataifa wakapata ruksa kufundishwa habari za Muungu, wakiisha kutenda yote yaliyoamriwa na Musa, wakapewa ruksa kumwabudu Muungu ndani ya behewa ilio nje ya hekalu, tena kuleta nyama zitolewe kwa Muungu. Mataifa hawa wakaitwa *Maongofu*. Msipojua haya yote (nataka myafahamu) hamtasikia mengi nitawaambia.

Sasa Muungu akamjulisha Petro na Mitume wengine kwa yeye, ya kwamba Anjili itahubiriwa siyo kwa Mayahudi ama Waisraeli tu, lakini tena kwa mataifa makafiri—watu wa killa inchi na wote walioamini wabatizwe. Muungu akayafasiri haya kwa mambo ya ajabu sana, nathani mtapenda kuyasikia.

Katika Kaisariya, mji wa Uyahudi karibu na pwani, palikuwa wakati ule akida ya jeshi ya Warumi—mtu anayeongoza asikari wanapokwenda vitani—jina lake Kornelio. Alikuwa mtu mwema, na mcha Muungu, akamwomba sana. Siku moja akamwingilia Malaika, akamwambia, Muungu amesikia kuomba kwako, ameyaona matendo yako ya mapenzi. Akamwamuru apeleke watu huko Yoppa, akamwite Simaan Petro atakayemwambia alivyompasa kufanya. Lakini Petro haendi kwa yule mtaifa amfundishe, asipomwambia na Muungu.

Muungu amewaamuru Mayahudi wasile nyama zote. Nyama zisizoliwa wakaziita najisi; na Mataifa walikuwa kwa Mayahudi kama nyama najisi. Sasa Muungu akamjulisha Petro kwa njozi ya kwamba asimwite mtu mnyonge ama mnajisi. Katika ndoto Petro akaona njaa ikamuma, akaona nyama nyingi sana mbele yake, na sauti ikamtokea mbinguni ikamwambia, "Ondoka Petro uchinje ukale." Lakini Petro akanena, "Sivyo Bwana, kwani sikula kabisa kilicho kinyonge ao najisi." Sauti ikamwambia tena marra ya pili, "Muungu alivyovitakasa usivinene wewe najisi." Ikafanyika marra tatu. Petro alipoona shaka moyoni maana yao aliyoyaona, watu waliotumwa na Kornelio waka-fika hatta mlangoni kwake wakauliza kama yeye anakaa humo. Roho ikamwambia Petro afuatane nao.

Siku ya pili wakatoka Yoppa wote kwenda Kaisariya, Kornelio alipomwona Petro, akamwambia njozi yake, akanena, "Bassi sisi tupo hapa sote tunangoja tuyasikie tuliyoamriwa na Muungu."

Petro tena akamhubiria Kornelio na jamaa yake, Isa—hatta akiwa katika kunena, Roho Mtakatifu akawashukia wote waliomsikia. Petro akiona haya akasema, "Aweza kukataza watu hawa wasibatizwe?"

Muungu hakuisha wapa Roho Mtakatifu? ” Aka-wabatiza wote, akakaa nao siku nyingi azidi kuwa-fundisha mambo ya Isa. Hivyo ikafasirika ya kwamba ndio nia ya Bwana Anjili ihubiriwe kwa waana adamu wote wa dunia. Hakuwaamuru Mitume wake kabla ya kuwaacha, waende katika ulimwengu wote pia wahubiri anjili kwa watu wote?

Bassi watoto wangu hamkufundishwa na haya mliyoyasikia kama ndio njema kusali? Lakini kusali nini? Siyo kupiga magote tu mkisema maneno pasipo kuyafikiri, siyo sala atakayo isikia Muungu. Shurti masali na moyo, si na midomo tu. Mkimtaka neno mzee wako ama rafiki yako mlilotako sana mnasema kwa bidii, bassi mkitaka kweli Muungu awasikia shurti mwamwambie kwa bidii. Isa ape-nda kuzisikia sala za watoto wadogo, yuko siku zote akingoja awabariki. Uimbo huu utawasayidia wakumbuke kama inawapasa kusali.

Kuomba si kusali kwa midomo,
Nisipowaza maana iliyomo
Shuruti nimkumbuke nimsaliye
Kwa moyo nikatake fathiliye.

Tunaposali, penzi lake kuu
Twataka tukisema naye juu,
Tuachilie mambo tukosayo,
Tupewe neema itusafishayo.

Tokea mchangu nalifunzwa vema
Baraba, "Baba yetu," kuisema.
Na killa assubuhi na jioni
Yapasa kuomba sali hii moyoni.

Lakini nisalipo nikicheza
Ao nikicheka ao kupeleza
'Taona Bwana ; wapi nitaweza
Mabaya niwazapo kumpendeza.

Bassi magote nikimwinamia
Haifai maneno tu kuangalia
Lakini yatokayo midomoni
Nitake kuyaomba kwa moyoni.

SURA XII.

*Mataifa wengi wakamwamini Isa—Mfalme Herode
Agrippa akamwua Yakobo udugu wa Yohanna—
Petro akafungwa gerezani—Malaika akamtoa.*

Soma Matendo xii.

ETRO aliporudi Yerusalemi waanafunzi
wengine wakamwuliza maana yake kula
pamoja na Mataifa, na kuwahubiria
Anjili? Wakathani Petro amekosa,
kwani hawajapata kujua ya kwamba Isa alikufa

kwa ulimwengu wote, si kwa Mayahudi tu. Petro akawaambia ginsi gani Bwana akamwamuru aende kwake Kornelio, na tena kama atawapa walioamini katika Mataifa, Roho Mtakatifu. Petro akawaambia, "Nitawezaje kukataa kumtii Muungu?" Waanafunzi wakisikia haya wakamsifu Muungu ya kwamba hatta Mataifa wamepewa Mwana wake Isa na uzima wa milele. Kuliko haya yaliompatia Petro, Muungu akaonyesha kwa gissi kathawakatha na kwa mahali kathawakatha ya kwamba Isa ndiye Mwokozi wa watu wote pia Mayahudi na Mataifa. Mwakumbuka, Stefano akiisha kufa waanafunzi wakatendwa mabaya hatta wengi wakatoka Yerusalemi, wakatawanyika wengine huko na wengine huko. Waanafunzi si wengi wakaenda Antioki mji mkuu wa Shami wakahubiri Masiya, kwanza kwenyi Mayahudi tu, kiisha wakaenda kwa Mataifa, na Mataifa wengi wakamwamini Isa. Mitume wa Yerusalemi waliposikia kama wengi wa Mataifa wa Antioki wakawa waanafunzi wa Isa wakampeleka Mtume kwenda huko Antioki apate kuona ya kwamba hii ndio kazi ya Muungu ama sivyo. Wakamchagua Barnaba rafiki yake Paolo, kwenda huko Antioki na Roho ya Muungu alikuwa naye. Barnaba akiona kama wengi wa Mataifa wakatupa sanamu

zao wamwabudu Muungu wa kweli, wamtii Mwana wake Isa, akafurahi sana, akawaambia wamwamini Isa kwa mioyo yao yote, watende mambo mema wakitaka kuwa waanafunzi wake wa kweli. Waaminio Isa wapya hawa wakataka kufundishwa sana. Barnaba akamwita Paolo aje amsayidie, na Mitume wawili wakawafundisha watu wa Antioki mwaka mzima. Huko Antioki waanafunzi wake Isa wakaitwa kwanza Wamasihiya.

Wakati ule mfalme mbaya Herode Agrippa (alikuwa mfalme wa mwisho Mayahudi walio-pata kabisa) huyu akawathisha Mitume, akamwua Yakobo ndugu ya Yohanna kwa upanga ; akiona imewapendeza Mayahudi akamtia Petro gerezani, nia yake baada ya siku kuu kumleta Petro mbele ya Maamiri wa watu, hakosi wangalimtendea mabaya kama walivyomtendea Stefano. Petro akiwa gerezani, Mitume wengine na kanisa lote ndani ya Yerusalemi, wakamwomba, Muungu akawatimilizia kuomba kwao kwa njia ya ajabu. Haikuonekana tumaini Petro atafunguliwa. Mikono yake ikafungwa na minyororo,—akalala kati ya asikari wawili,—milango ya gereza imefungwa,—nje tena palikuwa asikari wengine waliongojea mbele ya milango. Maadui yake wapataje

kufanyiza nini tena wamzuie asitoke? Hakuna ; lakini Muungu aweza kumfungulia akitaka. Ikawa karibu siku ile Petro atakapoletewa mbele ya maamirai aathibiwe—auawe labuda—lakini usiku ule—ule nuru kuu ikaonekana chumbani pa giza kwake. Nuru ikatoka wapi? Palikuwa Malaika ya Muungu, aliyeng'aa. Malaika akamwambia Petro aondoke amfuate. Akiondoka minyororo ikamwanguka na milango ikafunguliwa Mlango mkubwa wa chuma katika ukuta wa nje ukafunguka pasipo mtu. Walipofika njiani malai-ka kaakamwach Petro aende appendako. Petro ali-
pojirudi, kwani kwanza akasangaa hakujua afa-nyavyo—akaenenda mpaka nyumba waanafunzi wengi wanapomwombea, awaambie ya kwamba Bwana amemtoa gerezani.

Luka asema, Petro akaja nyumbani pa Maryamu mama wake Yohanna, mwenyi jina Marko, wengi waliokusanyika wakiomba. Petro akigonga mlango kijakazi akaja asikie, jina lake Roda. Alipo-
jua sauti ya Petro, hakufungua mlango kwa furaha, akaingia mbio, akanena kama Petro anasimama mbele ya mlango. Wakamwambia, "Una wazimu." Akasema kwa nguvu kama ndivyo. Wakanena, "Ni Malaika wake." Petro akashinda kugonga,

hatta walipofungua mlango wakataajabu. Naye akawafanyia ishara kwa mkono wanyamaze akawahubiria Bwana alivyomtoa katika gereza.*

Ee kweli, haingeweza kusahuliwa
Nao wote walioko wakifurahiwa
Kama macho ya Muungu yatuangalia
Na dayima malaika wanatukalia.

Na hadithi yake Petro Mtakatifu ile
Yafundisha na watoto jua vile-vile
Kama 'Mungu sikuzote atatusikia
Jina lake takatifu tuhiliitia.

Waanafunzi wote sasa wakatoka Yerusalemi kitambo wamkimbie Herode. Kwa kitambo, kidogo mfalme mbaya huyu akafa kwa kuumizwa sana huko Kaisariya. Siku moja akikaa kitini mwa enzi amevaa mavazi ya kifaume akawanenea watu maneno. Watu wapate kumpendeza wakapiga kelele wakisema ndiye muungu. Labuda wakakumbuka wingu aliong'aa aliposhuka Muungu katika hekalu yake zamani za kale. Ilikuwa thambi kuu lakini mfalme akawaacha wamwite muungu. Muungu akampiga kwa ugonjwa mbaya suna akafa baada ya siku si nyingi katika mateso mengi.†

* Matendo xii. 12-17.

† Matendo xii. 21-23.

FUNGU II.

SAFARI ZA UPELEKO ZA PAOLO.

SURA I.

*Paolo na Barnaba wakatoka kwenda kumhubiri Masiha
katika inchi za Mataifa.*

Soma Matendo xiii.

ATTA sasa mmesikia habari za Mitume huko Yerusalemi, na Mayahudi walioa-mini maneno yao ; lakini sasa Paolo akaanza safari ndefu zake za upeleko. Akaenda katika inchi watu walioko wakawa wengi wao makafiri ; wasiomjua Muungu wa kweli, wasio-sikia habari za Mwokozi. Wengi wao wakawasa-diki waliotumwa na Muungu, wakawa Wamasihiya, lakini watu si wengi wa Mayahudi wakawasikiliza.

Katika masafiri yake Paolo akapata hatari nyingi. Mahali pamoja watu wakataka kumwabudu kama Muungu, mahali pengine akapigwa mawe, akatiwa gerezani, akapigiwa vibaya ; na katika miji na mahali pa bara akateswa sana kwa ajili ya Bwana wake Isa Masiha. Lakini haya yote hayakumthuru, akipata kuwahubiria watu wake katika inchi za makafiri na mataifa habari njema hizo za kusamehewa thambi zao. Watu we Antioki wakasali sasa —maana wakakusanyika wakimwomba Muungu kwa bidii awaonyeshe wafanyeje wajulishe watu po pote Anjili. Walipoomba Muungu akawaambia wawaweke Barnaba na Paolo kwa kazi hiyo. Wakawatia mikono, hivyo wakachaguliwa, wakatuma na Muungu kwenda kwa watu walioketi katika inchi mbali, Mayahudi pamoja na Mataifa.

Bassi Paolo na Barnaba, na Johanna Marko aliyekuwa jamaa yake Barnaba, wakaenda kwanza Kupro, kisiwa kikubwa mbali maili settini. Kili kuwa wakati huu katika raya ile kubwa ya Warumi, lakini sasa mwenyewe Mfalme Ingreza, na watu Waingreza wanatawala huko kwa nguvu ya Malkia Victoria. Wakati wa Paolo kiliitwa baraka kwa maana kizuri na mzaao mengi. Wafanyao biashara na Mayahudi wengi waliopata fetha kwa

kununua na kuza wakaenda huko Kupro sababu ya mali yake. Kulikuwa nafaka, mvinyo, na mafuta, na kitani, na asali ya nyuki nyingi sana, na katika udongo wake zikafukuliwa fetha na risasi. Mitume wakashuka huko Salamis, mji mkubwa wa Kupro, wenyi Mayahudi wengi walioketi ndani, wakahubiri kuko katika masunagogi yao. Huko hawakukaa sana, wakaenda hatta mahali pakwitwa Pafo, upande wa pili wa kisiwa, wamwone Sergio Paolo liwali wa Warumi, aliye-waita apate kusikia habari za Mwana wa Muungu. Tena palikuwa naye Myahudi jina lake Barisa aliyejiita Eluma ama Mjuzi. Akanena anaweza kuwaambia watu yatakaokuja na kutenda maajabu vile-vile kama wachawi wa Faraun. Hakuwa mtu wa Muungu illakini mtumwa wa Sheitani wala hakutaka Sergio Paolo amwamini Isa. Bassi Paolo alipohubiri Eluma akajaribu amfanyize Sergio Paolo athani asemavyo Paolo si kweli. Kumbe sasa watendao ajabu wawali wako walikutana uso kwa uso; Eluma mtumwa wa Sheitani upande mmoja, na mtume wa Isa upande wa pili. Mwonaje, yupi mwenyi nguvu? Paolo ama Eluma? Roho Mtakatifu ama Sheitani? Mtasikia amwambi-aje mdanganyi huyu, Paolo, na ginsi alivyomwa-

SWAHILI ACTS.

E

thibu. Mtume alipokuwa akimwambia liwali kama Mwokozi Isa amekuja ulimwenguni, kama amekufa kwa ajili ya watu, na kama yuko sasa katika mkono wa kuume wa Muungu—yule mtu mbaya akanena mabaya kwa jina hilo takatifu. Paolo akamkodolea macho, akamwambia, “Wewe Mwana wake Sheitani—mtendaji mabaya—adui wa mema yote—huachi kunena mabaya ya njia ya Muungu na kupotosha watu katika Mwana wake Isa Masiha? Bassi angalia mkono wake Bwana juu yako, utakuwa kipofu usilione jua kwa kitambo.” Paolo alipokwisha nena maneno haya marra kikamwangukia Eluma kiwi na giza akapapasa kama wafanyavyo watu kwa giza ya usiku, akitaka mtu kumshika mkono. Lakini mchana, na watu wengine wote wenyi nuru. Sergio Paolo alipoona mwujiza huu akamwamini Paolo alikuwa Mtume wa Muungu. Hivyo mtu mbaya huyu akaathibiwa. Watoto nyie msiogope watu wabaya mkitenda mema. Muungu yuko karibu yenu. Mwombe awalinde. Mwombe awasayidie. Muungu mwenyi nguvu kuliko mtu wo wote, kuliko Sheitani.

Tokea wakati huu Paolo hakuitwa kwa jina lake la kwanza Saul, lakini akaitwa na jina lake la Kirumi, Paolo. Sasa alikuwa Mtume wa Mataifa. Katika

ELUMA ALIPIGWA NA UPOFU.

Kupro Mtume akavuka mpaka inchi ile ya Kontinenti lile kubwa la Asia iliokwitwa Asia ndogo, akashuka huko Perga. Hapa Johanna Marko akawaacha akarudi huko Yerusalemi. Marko akatenda vema kurudi? Naona sivyo. Imempasa asirudi kwa jambo lo lote amwache Paolo na Barnaba. Kama ameanza kazi hii kubwa na takatifu, imempasa adumu hatta mwisho. Paolo akaona hivyo, kama siye tutakavyoona halafu.

Paolo na Barnaba wakupita sasa katika ya mwitu, na katika milima wenyi mawe mpaka inchi ilio juu na pana, (inakwitwa inchi ya meza) pali pojengwa mji wa Antioki. Si Antioki huku wanapotoka, lakini mji wa pili mwenyi jina moja, katika inchi hii ya Asia ndogo itwao Pisidia. Huko palikuwa sunagogi kubwa, wenyewe Mayahudi walioketi huko. Hatta siku hizi palikuwa Mayahudi wengi walioketi katika ulimwengu huko na huko, baghaila ya Mayahudi wa Palestina. Makabila kumi walachukuliwa katika ufalme wa Israeli zamani sana, na Mayahudi wengi wakatawanyika katika inchi nyingi wakinunua wakiuza, lakini hawakuchanganyika katika watu wa inchi zile.

Katika masunagogi ya Mayahudi wakasali mbele ya Muungu kama siye tunasali katika makanisa

yetu, labuda wakasali kwa lugha ya inchi ile palipo sunagogi ; lakini torati ya Musa na maandiko ya Manabii yakasomeka sikuzote kwa Kiebrania, lugha takatifu ya Mayahudi. Tena sala zikiisha desturi mtu akitaka kusema neno aseme mbele ya watu. Ikawa vivyo-hivyo sasa Mitume wawili walipokuja kwa sunagogi ile huko Antioki. Kwani Luka anatuambia ya kwamba walipokwisha soma torati na manabii wakuu wa sunagogi waka-wapokea wale wageni Paolo na Barnaba, wakisema, "Mkiwa na neno la kuwafaa watu, mnene sasa." Paolo akaondoka apate kuwaambia habari za Mwokozi. Akawaonyesha ya kwamba yote Manabii walioyanena katika Masiha yamekwisha kutimizwa kwa Isa aliyesulibiwa.

Hizo habari njema Paolo aliyetoka katika mbali apate kuwaambia wenzake na wote watakaosikia. Mwokozi aliyetazamiwa tokea hapo amekwisha kuja. Alikufa wote wapate kuwa rafiki za Muungu, amekwenda huko kwa mkono wa kulia wa Muungu. Bassi Mayahudi watafurahi sana kusikia haya? Watayasamini?

Watu katika sunagogi wakamsikia sana Paolo, na Mataifa wakataka awahubirie tena siku ya sabato ya pili. Wengi tena wa Mayahudi na wao-

ngofu wengi wakawafuata Mitume wakiwauliza maswali. Katika sura ya pili nitawaambia wakatendaje Mayahudi kwa Paolo.

SURA II.

Mayahudi wakawatoa Paolo na Barnaba katika sunagogi —Kanisa katika Antiokia—Mayahudi wasioamini wakawaonea Mitume.

Soma Matendo xiii.

SABATO ya pili watu wengi wa mji wakaja katika sunagogi warm sikie Paolo. Mayahudi tena wakataka kumsikiliza? Mwakumbuka kama Waisraeli wakawa sikuzote watu wakaidi. Wakanung'unika huko Bahari ya Sham, wakaasi huko barani hatta Muungu angaliwaua Musa hangalimsihi Muungu kuwasamehe. Waana wao wakifika mpaka inchi iliowaahidika wakawa sikuzote tayari kuabudu sanamu mahali pa kumwabudu Yahuwa, wala hawakutaka Muungu awe mfalme wao. Wakaua Manabii wakawatupia mawe watu wema Muungu alio wapelekea, hatta mwisho wakamsulibisha Mwana wa Muungu mwenyewe. Hatta sasa huko Antioki

wakaonyesha asili yao mbaya vile-vile. Walipoona Mataifa wengi katika sunagogi, tena Paolo akiwahubiria Isa Masiha wakawa na hasidi. Wakamchukia Mtume, wakanena juu ya mambo yalionenwa na Paolo, wakiyawanenea vibaya yeye na Mwokozi Isa. Paolo na Barnaba wakawaambia, "Imetupasa tuwaambie ninyi mambo haya kwanza, lakini sasa mkiyasukumia mbali, msiitaki maisha ya milele twawageukia Mataifa." Mataifa waliposikia haya wakafurahi, wengi wao wakaamini. Paolo na Barnaba hawakuingia tena ndani ya sunagogi sababu Mayahudi wamewatoa, lakini wakamwabudu Muungu mahali pengine, pamoja na Mataifa waliokuwa waanafunzi. Hivyo likanza kanisa la Mataifa huko Antioki. Mayahudi wakazidi kuwachukia Mitume, wakawaonea. Isa amesema, "Mkionewa katika mji mmoja nendeni kwa wa pili kung'uteni uvumbi katika miguu yenu kuwaonyesha kama Muungu atawathibu, na athabu yao siku ya hukumu itapita athabu ya watu wabaya waliokaa huko Sodomi na Gemora, miji ile ilioangamizwa kwa moto na Muungu." Hivi Mitume wakakung'uta uvumbi katika miguu yao walipotoka Antioki. Kwa sura ifuatao nitawaambia walikokwenda.

SURA III.

*Paolo na Barnaba katika Ikonio na Lustra—Paolo aka-
pigwa mawe—Paolo na Barnaba kuko Derbe—
Wakarudi katika Antioki Shamini.*

Soma Matendo xiv.

PAOLO na Barnaba wakaenda huka Ikonio maili settini. Ikonio ikawa mji mkubwa, wenyi bustani nzuri na mashamba, na milima mikubwa ikauzunguka, milima yenyi theluji juu yao. Huko Mitume wawili wakafanya vivi hivi kama wakafanya huko Antioki, nao wakatendewa sawa sawa. Mayahudi na wamataifa wengi wakaamini neno la Muungu na Mitume wa Isa. Kiisha Mayahudi wasiokubali kuamini wakasukuma watu juu ya Paolo na Barnaba, wengine wakasema watawaua Mitume kwa kuwatupia mawe.

Bassi Paolo na Barnaba wakaondoka Ikonio kwa haraka, wkapita ile barra pana kubwa palipojengwa mji mpaka miji ile midogo Derbe na Lustra, iliokuwa karibu ya mlima mrefu ulioitwa Mlima Mweusi. Watu wa huko washenzi na wajinga wakamwabudu Zeu na miungu mingine ya uwongo. Hawakuwa

Mayahudi kati yao ama labuda si wengi, kwa maana Mayahudi wakapenda kwenda mahali pana-po mali nyingi, wafanye biashara, wapate fetha. Mashamba yaliouzunguka hayazai sana, wala hapana mazao yasipokuwa majani madogo yalioliwa na kondoo wengi.

Huko Lustra Paolo na Barnaba wakahubiri Isa na Paolo akatenda mwujiza watu wapate kujua ya kwamba wametumwa na Muungu. Mtu kiwete asiye kwenda tokea kuzaliwa akasikiliza sana maneno yake Paolo. Paolo akamtazama, akaona yule kiwete masikini ana imani apate kuponywa—maana akaamini Mtume aweza kumponya sababu yeye mjumbe wake Muungu.

Paolo akasema na sauti kuu, akamwambia asimame juu ya miguu yake. Akasimama tena akatembea, akaruka-ruka. Watu wa Lustra wakasangaa kuona mwujiza huu wa ajabu. Yuko huko-huko kiwete asiyeonwa kutembea, hatta kusimama hakuweza, akatembea akaruka-ruka kwa furaha. Wakajua hapana mwana adamu aliyeweza kutenda hivyo na nguvu yake yeye, wakanena, “Miungu wamefanana na waana adamu wametushukia.” Nimekwisha waambia sasa hivi kama watu hawa wa Lustra wakamwambudu muungu wa uwongo aliye-

kwitwa Zeu, palikuwa tena hekalu yake Zeu karibu na mlango wa mji. Bassi wakamwita Barnaba Zeu baba ya miungu na ya waana adamu, hakosi akaonekana kama mzee, na Paolo aliyemzidi katika kunena wakamwita Herme, muungu mwingine wa uwongo waliomthania kunena vema, na kufuatana marra nyingi na Zeu akiwajilia waana adamu. Watu wakaambiana hivi hatta wote wakaja mbio kuwatazama wale wageni wa ajabu, mji wote ukachafuka-chafuka.

Mkohani wa hekalu ya Zeu akafanya haraka afanye tayari apate kumtolea thabihu muungu wake. Mitume wamerudi nyumbani walipoketi, wakatoka waliposikia makelele, na kilio, na ghasia wapate kujua maana. Watu wengi wakiwa waka-wakaribia na huko kati wao palikuwa mkohani wa Zeu na ng'ombe, na tabli za maua. Alikuwa akaja kuwatolea thabihu Paolo na Barnaba. Mitume watakubali wafanye mambo haya? Hakuna, wamekuja kuwafundisha makafiri hawa elimu ya Muungu wa kweli, hawatajifanyia miungu wenyewe. Watu wabaya wameshurtiza watu wawasujudie wao ama sanamu zao. Katika makaisari ya Rumi, hatta yule Kaligula mbaya na Nero mwuaji wakaabudiwa kama miungu—Lakini Paolo na Barnaba wakataka

watu wote wamwabudu Bwana wetu Isa Masiha. Mitume walipoona iliyo nini atakayo fanya yule mkohani wa Zeu, wakararua nguo zao (ndio wafanyayo Mayahudi wakihuzunika sana) wakaenenda kati ya watu upesi wakipiga kelele wakisema sana "Waume wafanyani haya? Siye waana adamu kama ninyi, tumekuja tuwaambie mtupelie mbali sanamu zenu 'mwabudu Muungu aliye hayi, aliyezifanya mbingu na inchi, bahari na yote yaliyomo." Lakini kwa shidda wakawazuia watu wasiwatolee thabihu wakiwa wakafurahiwa sana kuthani miungu wamewashukia watu wa Lustra katika mbingu. Baada ya kitambo watu hawa wakataka kuwaua watu wale-wale waliotaka sasa kuwaabudu kama miungu. Gissi gano hii? Nita-wahadithia.

Mayahudi wasioamini wa Antiokia na Ikonio wamewafukuza Paolo na Barnaba katika miji ile, lakini hiyo hayakuwatoshea. Wakawafuata Mitume mpaka Lustra, wakathanisha watu ya kwamba wale walikuwa watu wabaya waliostahiliwa kuathibishwa. Watu wa Lustra wakawaondokea wajumbe wake Isa—wakamtupia mawe Paolo, wakamsokota nje ya boma za mji. Lakini Isa akamponya Paolo. Kwani waanafunzi waliposi-

PAOLO NA BARNABA KATIKA LUSTRA.

mama wakimtazama, akaondoka akatembea mpaka mjini tena.

Siku ya pili Barnaba akatoka Lustra, akaenda mpaka mji mdogo uliojitwa Derbe. Huko Derbe watu wengi wakayasikiliza meneno yao, wakamrudia Muungu. Kiisha Mitume wakayajilia tena Makanisa ya Lustra, na Ikonio, na Antiokia, wakawekea mbali watu kuwa waongoje, wakawaambia watu wa huko wazipigania thambi na Sheitani kama asikari wema wa Isa Masiha. Kiisha hii Mitume wakarudi huko Antiokia ya Shami. Kwa safari ile kubwa wametoka katika Antiokia ile.

SURA IV.

Mkutano mkuu ya kwanza, ama baraza ya Mitume na Masheikhi Wakiyahudi.

Soma Matendo xv.

AKATI ule Mayahudi wengi wakamwamini Isa wasiotaka kufundishwa na Mitume. Mayahudi hawa walikuwa wenyi kiburi na wakaidi, wakasema ya kwamba watu hawaweza kusamehewa thambi zao

wasiotenda mambo yasioamriwa na Isa wala na Mitume wake.

Waalimu hawa wa uwongo, waitwao Wakiyahudi, wakatoka Yudia wakaja mpaka Antiokia waka-waambia Wamasihiya wa Antiokia shurti wafuate torati yote ya Musa. Mataifa pamoja na Mayahudi shurti wafuate desturi zote, wakishika amri zote za dini ya Mayahudi, ama hawaokolewi na Isa Masiha. Lakini torati ya Musa haiwezi kuwaokoa, sababu gani? Sababu hawawezi kuifuata kamili. Baada ya kukosa Adamu hapana mtu aliyeweza kumpenda Muungu na kumtii *kamili*. Hapana mtu aliyeweza kumjilia Muungu akimwambia, "Miye mtakatifu, miye sina thambi." Watu wangaliweza kufanya hivyo, hawangalitaka Mwo-kozi. Kama hawawezi, Mwenyiezi Muungu aka-mpeleka Isa Masiha ulimwenguni. Yeye akashika sheria takatifu ya Muungu, Yeye akafa awaokoe watu. Hivi watu wote waliomwamini hatta wa-naompenda, wanaomtii, wanaokoka katika thambi zao, na katika nguvu ya Sheitani. Muungu ana-samehe thambi zao zote. Watakaa mbinguni pamoja na Isa Masiha milele. Musa alipewa torati lakini njia ya kumwendelea Muungu Baba wetu ni kwa Isa Masiha,

Wamasihiya* huko Antiokia wakasumbushwa sana na maneno yao Wakiyahudi. Hivi Paolo na Barnaba wakaenda huko Yerusalemi wawauliza Mitume wengine wafanyeje. Kiisha Mitume na wazee wote na Yerusalemi wakakusanyika wamalize jambo hilo. Kiisha kusemezana muda wakawaandikia Wamasihiya wa mataifa waraka wakiwaambia mambo matatu haya:—

Wasiwasikiliza Wakiyahudi.

Wasiende kwa karamu za kikafiri.

Wafuate mambo matakatifu.

Wakishika amri hizi watapata heri. Muungu atawabariki.

Wamasihiya wa mataifa wakafurahi sana kusikia, haya wakafurahiwa uhuru wa Isa Masiha.

Makusanyiko haya ya Mitume, ya mashieki ndio wazee, na Kanisa la Yerusalemi yamekwitwa baraza ya kwanza ya Kanisa. Yalikuwa miaka hamsini baada ya kuzaliwa kwake Isa Masiha.

SURA V.

Safari ya pili ya kuieneza Anjili Paolo—Makanisa ya Asia—Paolo na Sila katika Filipi.

Soma Matendo xv., xvi.

WAJUA watoto, kama waienezao Anjili katika inchi zilizo mbali ni wangoje ao wajumbe wake Muungu waendao kuwafundisha wajinga habari za Muungu wa kweli. Sasa mwaweza kuniambia nani walikuwa wajumbe wa Masiha wa kwanza? Nani walio wa kwanza kuwachukulia watu wa mataifa Anjili? Paolo na Barnaba. Ndio, walikuwa wajumbe wa kwanza wa kanisa lake Masiha, na yalionenwa zamani za kalea Nabii Isaya yamekuwa, "Mazuri mno juu ya milima miguu yake abashiriye, asikizaye amani abashiriayo mema, asikizaye wokovu."* Baada kitambo Paolo na Barnaba waliporudi katika makusanyiko makuu ama baraza huko Yerusalemi, Paolo akamwambia Barnaba, "Twende turudi tuwatazame ndugu zetu katika killa mji tuliponena neno la Bwana tuone hali zao." Barnaba akawa tayari kwenda, lakini akataka kuchukua

* Isa. lii. 7.

naye ndugu yake Johanna Marko. Paolo hakukubali sababu Marko amefuatana nao safari ya kwanza, tena kiisha kwenda kidogo amerudi kwake. Labuda atafanya hivyo marra ya pili? Paolo ameona hawezi kumwamini naye, tena Barnaba hataki kwenda asipokwenda Marko. Bassi Paolo na Barnaba wakafarakana wao kwa wao. Paolo akamchagua Sila kuwa mwenzake, Barnaba akatwaa Marko, akaenda kuyatazama Makanisa ya Cupro. Hatuna habari za safari ya Barnaba na Marko lakini mtafurahi kusikia kama Marko alikaa siku zote kwa kweli mtumwa wake Isa Masiha na baada hii miaka kumi na moja akafanya kazi pamoja na Paolo huko Rumi, akawa mwema kwake Paolo alipofungwa gerezani. Paolo akamnenea mwongoje mwaminifu wa Anjili. Tena anamnenea vema Barnaba, illi tuonyesha kama walikuwa marafiki.

Safari ya pili hii ya Paolo ya kueneza Anjili, ilipita sana kuliko ya kwanza, kwani Isa akamwongoza Paolo mpaka inchi zote za Ulaya. Mitume Walipokwisha kumwomba Muungu awalinde, awasayidie, wao wajumbe wakasafiri wakaenenda kwa barra kaskazini mpaka Asia ndogo, wakupita katika njia ya milima. Kiisha wakashaik njia kuu ya Warumi iliyopita katika inchi iliyosawa ya Kilikia.

Wakapita mji ule Tarso alipozaliwa Paolo, wakaenenda wakapita juu ya mlima wa Tauro katika njia nyembamba iliokwitwa milango ya Kilikia hatta wakafika kwa inchi juu iliyosawa panapo Derbe na Lustra. Njia nyembamba hii alipopita Paolo, nyembamba sana, na milima pande huko na huko mirefu sana kwenda juu yao kupita sana kwenda juu ya mnara ya kanisa. Kupita njia nyembamba hii palikuwa Lustra na Derbe. Mmekumbuka kusikia habari za miji hii, katika hadithi ya safari ya kwanza ya Paolo. Huko Lustra Paolo akamchagua mwanafunzi kijana aliyekwitwa Timoteo, amsayidie katika kazi yake, kwani Timoteo mwenyi roho yake Muungu na mwenyi imani. Nyaraka mbili za Paolo zimeandikiwa Timoteo.

Huko Lustra na huko Ikonio, na mahali pengine wameacha waraka ulioandikwa na Mitume na wazee huko Yerusalemi, tena umekwisha kusikia habari zake. Hivyo waanafunzi wakawosiwa wasiwasikilize waalimu wa uwongo. Kiisha Paolo na Sila, na Timoteo wakasafiri katika njia kuu ya Warumi, wakipita katika Frugia mpaka inchi hii ya Asia ndogo iliokwitwa zamani zile Galatia. Watu wa Galatia wakaamini habari njema ya Anjili, wakamtendea vema Paolo, aliyekuwa ha-

wezi alipokaa nao. Mitume na wenzake wakae-nenda tena kwa njia ya kwenda baharini. Hawa-kugeuza kwenda kwa kulia huko Betunia ama kwa kushoto kwa inchi ya Asia, illakini wakataka kwenda huko. Maana yake hii nini? Maana Isa Masiha akawawongoza na Roho yake, akawafundi-sha watakapokaa na watakapoenenda.

Kiisha Paolo na wenzake wakafika huko mji uliokwitwa Troa, huko Paolo akaota kama akaona mtu wa Makedonia aliyemwambia, "Uvuke hatta Umakedoni utusayidie." Hivyo Paolo akajua kama Muungu akataka aende huko Umakedoni. Kufika Umakedoni shurti Paolo avuke katika ba-hari alipofika sasa. Kwani Umakedoni palikuwa huko huko upande wa pili yake katika sehemu ya ulimwengu iliokwitwa Uropa. Paolo hajaenda bado Uropa, kwani inchi ya Mayahudi, na Tarso alipozaliwa, na miji yote mingeneo na mahali mote mlimosikia alipokwenda, yote katika Asia.

Paolo na marafiki yake wapakanda merikebuni huko Troa, kwa siku ya pili wakashuka huko Uma-kedonia wakaenda huko mji wa Filipi.

Mayahudi wa Filipi si wengi, wala hawana suna-gogi, walikuwa na mahali pa kuomba tu, nyumba nje ya boma la mji. Paolo akawahubiri katika

nyumba hii, na mtu wa kwanza aliyeamini maneno ya Paolo alikuwa mwanamke jina lake Lydia. Akabatizwa, yee na nyumba yake, kiisha akamsihi Paolo na rafiki zake wakae naye nyumbani mwake.

Zamani hizi Wamasihiya wakapendana sana. Mwonaje, si vema iwe hivyo sasa? Mwajua kama Isa akasema, "Mpendane ninyi kwa ninyi." Mmejua tena,—

Vitendo vya kupenda
Duniani sasa
Maneno ya mapenzi
Kama mbingu hasa.

Paolo akafundisha akahubiri siku nyingi huko Filipi, watu waanaume na waanaake waliokuwa waanafunzi kwanza wakazidi, hatta wakawa wengi, na kanisa la Kimasihiya limejengwa na Mtume. Maana yangu siyo jengo la mawe lakini kanisa la watu waanaume na waanawake wahayi—waminio Isa Masiha. Nasikitika kuwaambia kama wakati mwema huu haukudumu sana, nitawaambia tena kama Paolo na Sila wakapata huzuni, wakatendewa vibaya na watu wakuu na waamuru wa Filipi. Mmekumbuka kazi njema moja aliyetenda Isa alipokuwa ulimwenguni, ilikuwa akawaponya

walio na pepo mbaya. Akawatoa hawa ; akawapa waanafunzi wake tena nguvu kutenda vile-vile. Mjakazi masikini huko Filipi akateswa hivyo, akawafuata Paolo na Sila akipiga kelele akinena, "Watu hawa watumwa wake Muungu aliye juu, wanaotuhubiria njia ya wokovu." Hatta mwisho Paolo akitaabika, akageuka, akamwambia pepo, "Nakuamuru kwa jina lake Isa Masiha, utoke katika huyu." Paolo akasikitika kweli ya maneno yake ihubiriwe kwa watu na pepo mbaya. Isa akasema Mitume watatoa pepo kwa jina lake, maneno yake yakatokea kweli sasa kwani pepo yule akatii maneno yake Paolo akatoka saa ile-ile. Lakini bwana zake wakakasirika sana kwa hilo lililotendeka. Wamewaambia watu kama mjakazi huyu aweza kuwaambia litakalokuwa, hivyo wamepata fayida nyingi. Watu wabaya hawa wakataka wajumbe wa Masiha wapigwe, wafukuzwe. Wakawaendea maamiri, wanahokumuu katika mji, wakawaambia, "Mayahudi hawa wanatuharikishia mji wetu wote, wanawafundisha watu dini mpya isiyo halali wao waikubali." Kufundisha dini mpya ikawa kuasi sheria ya kirumi, na Mayahudi wakachukiwa na watu wa mataifa. Maamiri, waliokwitwa mapretori hawakujiabishta kutafuta ya kweli kwa Paolo

na Sila, lakini wakaamuru wapigwe. Wakawa-ambia asikari zao,—watu waliowatangulia waamiri, wakifanya amri zao,—wakawaambia, “Nendeni mvulishe nguo zao, wapigwe,”—wakapigwa na fimbo, wakapigwa na fimbo nyingi. Wakiwa thaifu, damu yao ikatoka, mlinda gereza akawafunga katika chumba cha giza ndani ya gereza akawakaza miguu katika mikatale. Wafungwa walitendewa vibaya zamani zile. Dini ya Isa imeregeza mioyo ya watu, tokea hii watu wamehurumia wafungwa, wamewaombea.

SURA VI.

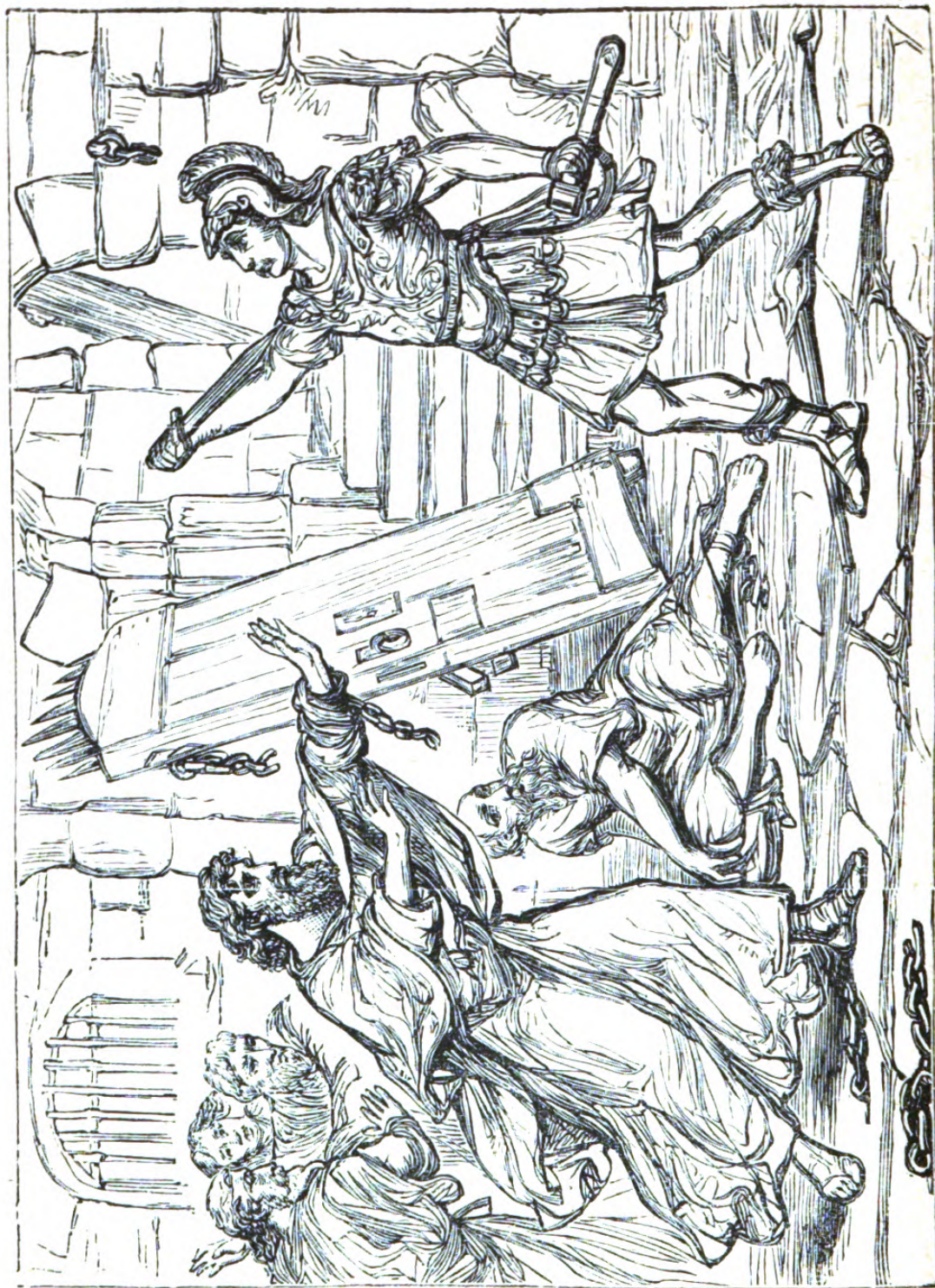
Paolo na Sila gerezani—Tetemeko la inchi—Mlinda gereza.

Soma Matendo xvi.

UMEWAACHA Paolo na Sila katika hali mbaya sana,—wakilala katika chumba ama shimo la ndani la giza, majeraha yasio tiwa dawa, miguu imewekwa juu imefungwa wasipate kuondoka. Hamwasikitikii? Hamthanni watakufa kwa maumivo na kwa shaka? Hakuna, hatta wakitendwa vibaya hivyo Isa hakuwaacha. “Yahuwa awafungua

waliofungwa, Yahuwa awainua walioinamia, Yahuwa awapenda walio na haki." Labuda mtastaajabu kusikia kama kati ya usiku Paolo na Sila wakamsifu Muungu wakimwimbia. Wakajua kama Isa Masiha alikuwa karibu nao,—kama aweza kuwasayidia. Akawasayidia kwa jambo la ajabu, kwani ghafula palikuwa tetemeko kuu la inchi. Gereza ikatikisika, milango yote ikafunguliwa, pingu zikawaanguka waliofungwa. Mlinda gereza akia'mka akiiona milango i wazi, akafuta upanga wake ; angalijiua Paolo hangalimnenea kwa sauti kuu, akisema, "Usijithuru, sisi sote hapa." Mlinda gereza, akataka taa akaja, akitetemeka, akawaangukia Paolo na Sila, akawaleta nje, akawauliza, "Nifanye nini nipate kuokoka?" Akajiona mtu mbaya, na Muungu karibu naye sana. Akajua ya kwamba Paolo na Sila wamewafundisha watu ginsi wapate kusemeheka thambi zao, ndio ile-ile sasa aliyetaka kujua. Akalia akisema, "Bwana nifanye nini nipate kuokoka?" Paolo akamjibu akisema, "Mwamini Bwana Isa Masiha utaokoka." Maana yake Paolo kusema haya? Maana mtu akimwamini Isa ndiye Mwokozi wa ulimwengu, asipompenda, asipomfuata atakwenda mbinguni? Hakuna, hiyo si maana yake. Kuamini hivyo haokoe hatta mtu

USIJITHURU.

mmoja. Masheitani “wanaamini, wakitetemeka,” lakini hawaokoki; na watu wabaya wengi wanaamini ya kwamba Isa ndiye Mwana wa Muungu, watu wasiomfuata Isa kwa kweli.

Maana yake Paolo ya kumwamini Isa na moyo, tukioshwa na damu yake ya thamani; kuoshwa hivyo maana yake Daudi akisema “Unioshe, nami nitakuwa mweupe kuliko thuluji;” * tena akasema, “Heri aliostrikiwa thambi.” †

Mlinda gereza akashukuru, akawakaribisha Paola na Sila nyumbani kwake, akawaosha katika mapigo, akawapa chakula. Mtafurahi kusikia ya kwamba masikini huyu na nyumba yake yote wakaamini, wakabatizwa.

Katika hadithi hii ya kweli, mtapata kujua, ya kwamba Muungu akiwapelekea watu wake taabu lakini mwisho anawasayidie wavuke, wakimwamini anawapa nguvu wasaburi. Paolo alikuwa na taabu, akaomba iondolewe, lakini Muungu hakuiondoa—akamtia Paolo nguvu asaburi. Hatuwezi kujua siku zote kwa maana gani Muungu anatupelekea taabu, ama maana asiyetupa mambo mengi twatakayo, haitupasa kukasirika tukisema, “Sababu gani?” Hivyo sivyo kumwamini

* Zaburi li. 7.

† Zaburi xxxii. 1.

Muungu. Baba akimwambia mtoto afanye hivi, ama asifanye hivi, ama hawezi kulipata alilotaka; mtoto mwema haneni, "Sababu gani?" Kwa maana anajua sana babaye ampenda, anajua linalomfaa sana. Hivyo-hivyo na Muungu. Muungu ataka killa mtu apate furaha, lakini marra nyingi inatufaa sisi tupate taabu sasa tufurahiwe ahera.

SURA VII.

Paolo na Sila katika Thesalonika na Beroya.

Soma Matendo xvii.

LLIPOKUWA mchana, mlinda gereza akawaleta habari njema Paolo na Sila. Maamiri wamewapa ruksa waende zao. Mlinda gereza akawaambia, "Bassi sasa, mtoke mkaende kwa amani." Lakini Paolo akamwjibu, "Wametupiga, wametutupa gerezani wasipojua kama tumekosa ama hatukukosa, siye tukiwa Warumi (kwani Paolo alizaliwa mgwana katika mji uliotawaliwa na Warumi). "Sasa," akasema, "wanataka watuondoshe kwa haraka kwa siri, watu wasijui. Siye hatuende hatta waje wenyewe watutoe nje. Wametupiga mbele ya watu wote, kama tumekuwa wabaya—sasa

waonyeshi watu wote kama siye hatukukosa.” Maamiri waliposikia haya wakenda upesi gerezani, wakawasihi Paolo na Sila waende zao. Waka-waacha waanafunzi wa Filipi watunzwe na Timoteo, Paolo na Sila na Luka wakaenda huko mji wa Thessalonika. Paolo akahubiri katika sunagogi ya Mayahudi huko Thessalonika akajadiliana na watu wa inchi yake. Akajaribu awaeleze katika maandiko yao kama imempasa Masiha kuteswa, kufa,—tena kuondoka katika wafu, na kama huyu Isa aliyesulibiwa ndiye kweli Mwokozi muungu aliyesema atakuja.

Wakayaamini haya? Luka anatuambia kama wengine wa Mayahudi wakayaamini, na wengi tena wa Waongofu na waanaake walio wa kwanza si wachache. Lakini wengi wa Mayahudi wakakasirika kuona; Mataifa wawekwe sawasawa na wao wenyewe—Mataifa pamoja na Mayahudi wawe waana wa Muungu—Isa wa upole mnenyekevu aliyesulibiwa Yee Mwokozi. Wakataka Mwokozi atakayewafanya taifa kubwa, atakayeshinda maadui zao, atakayekuwa mfalme mkubwa kupita Suleimani.

Isa atakuwa haya na kuzidi sana atakapokuja kwa utukufu kuanza ufalme wake. Lakini

Mayahudi hawakuweza kujua kama imempasa Masiha wao kuwa kwanza mtu wa huzuni—afundishe, ateswe, tena afe.

Kwa kitambo kidogo Mayahudi wasioamini wakaanza kumwonea Paolo na wenzake. Wakawatafuta katika nyumba ya mtu jina lake Yason. Wasipowaona huko wakamshika Yason mwenyewe pamoja na Wamasihiya, wengine wakawaleta mbele ya maamiri wa mji, wakasema “Hawa waliotaabisha mahali pengi waliofundisha watu waasi, wamekuja hapa Thessalonika. Waasi juu ya amri zake Kaisari” (ndiye mfalme wa Rumi) “wakisema kuna mfalme mwingine, Isa—na huyu Yason amewakaribisha nyumbani mwake.” Maamiri hawakupenda habari hizi, lakini sio wenye thulumu kama hawa huko Filipi. Wakasema kama Paolo na Sila wametenda vibaya Yason atarudiwa, lakini hawakumrudi saa ile.

Paolo na Sila waliposikia haya wakatoka Thessalonika rafiki zao wasitaabike, wakaenda huko Berea mji mzuri mwenyi uvule wa miti mipana. Watu wa taifa lake Paolo wamemtendea vibaya hatta si ajabu angaliwafundisha mataifa tu, lakini hakuacha kuwapenda, hatta huko Berea akaingia katika sunagogi kwa Mayahudi apate kuwahubiria

hao. Luka atuambia kama Mayahudi “hawa walikuwa wangwana kuliko wale wa Thessalonika, wakiangalia siku kwa siku katika maandiko kama hivi ndivyo,” asemavyo Paolo. Bassi watu wa Berea wengi wakakubali maneno ya Paolo, lakini Mayahudi wasioamini wa Thessalonika wakamfuata Paolo mpaka Berea wakageuza mioyo ya watu juu yake. Ikawa hivyo Paolo akachukua habari nzuri hizi mpaka mahali pengine, hivyo akapelekwa na Isa amhubirie Yeye mwokozi wa waana adamu katika miji ya mataifa iliyo mbali.

SURA VIII.

Paolo katika Atene—Muungu asiyejulika.

Soma Matendo xvii.

ASA tumepata habari za Paolo huko Atene. Atene ndio mji wa Yonani, na Yonani kama inchi zote alikokwenda Paolo, wakati huo ilikuwa katika rayat ya Warumi. Wakati huo watu Warumi watu hodari na wenyi nguvu kuliko wote ulimwenguni. Wakashinda inchi nyingi tena wakapeleka maliwali wawatawale.

Maliwali hawa wenyi majina mengi, lakini wote

wakamtii Kaisari wa Rumi, yeye mwenyi asikari wengi, awezao kupeleka huko na huko kama watakiwavyo. Hapana inchi iwezayo kuasi juu yake. Inchi zile zote zitawalikwa na Warumi zilikwitwa daulati ya kirumi—hatta Uingereza (England) ulikuwa mmoja wao.

Atene ulikuwa mji mzuri sana, na watu wakaamo —Waatene—wenyi akili nyingi. Hatta leo majengo yao na sanamu zao za miungu na za watu zinahesabika nzuri mno kwa ulimwenga woti. Hatta lugha yao ilikuwa nzuri kupita zote—lakini hawakujua Muungu wa kweli, wakatafuta kuji-pendeza wenyewe tu. Wakajisifu ya kuwa waana wa muungu lakini wakasujudia mbele ya sanamu za mti na za mawe. Hatta mji huo ulikwitwa Atene sababu ya muungu mke wa uwongo Atene. Sanamu kubwa ya Atene lilisimama mbele ya hekalu mmoja na sanamu zilikuwa katika killa daraja. Muungu wao mkuu ulikuwa Zeusi, ulikwitwa Jupiteri na Warumi—maana baba Zeusi, lakini hawa walikuwa wenyi sanamu nyingi, hatta ningaliandika majina yao yote nyingi hamgaliweza kuyakumbuka.

Bassi mwaonaje? Paolo atathubutu kuyanenea miungu yao, ama kuwaambia hapana miungu isipokuwa Yule mmoja tu? Hana buddi kuwa

mtu hodari akitenda hivyo. Paolo yu hodari sana hatta tayari kufa yeye, kwa ajili yake Isa. Kwanza akathanni ndio vema angoje, asiseme na Waatene hatta wakija Sila na Timoteo toka Berea alipo-waacha. Lakini Paolo akiwa mwenyi kazi ya kutenda kwa Bwana wake mbinguni hataki kungoja. Akatamani kuwaambia watu wenyi upuzi hawa habari za Muungu wa kweli na Mwana wake Isa Masiya. Akiwaona wakisujudia mbele ya sanamu hakuweza kujizuia tena.

Bassi wale watu wa Atene wakapenda sana kuzungumza na kusikia habari mpya, palikuwa mahali pengi huko mjini walipokusanyika wazu-ngumze wasikie tena wasemavyo wenzao. Mahali pamoja pao Agoza, ama soko, huko Paolo akaanza kuwafundisha. Walikuwa watu wenyi elimu huko katika Waatene waitwao mafilosofu, kwani Atene ulikuwa mji wanakokwenda vijana wengi wapate kuelimishwa. Hawa wote wakataka kujua mambo gani Paolo hufundisha watu. Wapate kumsikia na tulivu wakamnendesha mpaka juu ya mlima pawazi paitwa Areopago, maana mlima wake Marsi, wanapokusanyika Waareopago, maana waamiri, wapate kuwatilie magombano na maswali.

Paolo akanena, akasema :—

“Waume Waatene, nimewaona ninyi katika mambo yote mwaogopa sana miungu. Kwani niki-pita mjini mwenu, nikaona na mathbahu iliyoandikwa, KWA MUUNGU ASIYEJULIKA. Mliyemwabudu pasipo kumjua ndiye niliyewahubiria. Wamwabudu sasa lakini hamjui ndivyo wamwabuduvyo, maana hammjui. Muungu aliyeufanya ulimwengu na vyote vilivyomo, Huyu ndiye Bwana wa mbingu na inchi, hakai katika nyumba zilizofanyika na mikono, ndiye aliyewapa wote uzima na vyote tunavyo; hatta wengine watungao mashairi kwenu wamesema, “Kwani sisi wazao wake.” Tukiwa wazao wa Muungu hatukupaswa kumthannia Muungu amefanana na thahabu, ao fetha, ao jiwe lililofanyikiza na busara na akili za waana adamu.”

“Wakati huo wa ujinga Muungu hakuangalia illa sasa amewaamuru watu wote po pote watubu—wasikitikia thambi zao; kwani siku inakuja atakayohukumu ulimwengu kwa Isa Masiha aliyemfufua katika wafu.”

Hapa Paolo akazuiliwa hana buddi kukoma—kwani wamsikilizao wakathihaki, wakacheka, Paolo akinena Isa amefufuliwa katifa wafu. Wengine wakasema watamsikia tena kwa hayo. Maana hawakusikitikia thambi zao wala hawakutaka

kuziachilia, wala hawakutaka kuziachilia sanamu zao wakataka kuongea tu. Watu hao wa Atene wakamgeuzia yule mwalimu mwenyi shughuli wafuate upuuzi wao. Lakini Paolo hakusema burre kwani mwaamuzi mmoja, jina lake Dionusio, na mwana-mke jina lake Damari, na wangine wachache wakamwamini Isa. Hatuna habari kama wangine wa Waatene wakawa waanafunzi wake Paolo akiwa akikaa huko, lakini hakukaa sana Atene kama akakaa pangine. Twapata habari zake marra ya pili katika mji wa pili wa Yonani, jina lake Korinto.

SURA IX.

Paolo katika Korinto—Kuliaga kwa Mtume Kanisa katika Korinto—Akaenenda Yerusalemi.

Soma Matendo xviii.

KORINTO palikuwa pakubwa wakati wake Paolo, watu wengi wakakaa huko kazi yao kufanya biashara—kununua na kuuza. Merikebu zikaja Korinto toka po pote ulimwenguni, zikatweka tena kwenda katika inchi mgeni. Bassi Paolo akihubiri mambo ya Isa huko katika Korinto, habari ngema hizi zita-julika na watu wa inchi mbali sana, tena wao

SWAHILI ACTS.

G

wakirudi kwao wataeneza habari huko. Naona hii maana ya Mtume kuacha Atene kwenda Korinto.

Huko Korinto Paolo akaketi na mtu wa inchi yake, jina lake Akula, akatenda kazi naye, kazi yao ya kufanya hema.

Hatta ikawa Isa amemweka Mtume hakutharau kutenda kazi. Paolo alikuwa masikini lakini aliwapatia wengi mali. Mtaniuliza labuda apataje kufanya hivyo? Akawapatia mali akiwafundisha habari za Mwokozi Isa, kwani wote wasadikiao hupata ghofira ya thambi zao tena hufanyizwa waana na warithi wake Muungu. Waana na warithi! Fikiri bass gissi maana yake. Waana wake Muungu watafanana na Isa, watamtumikia Muungu halisi, watampenda hatta milele. Lakini maana mrithi? Mrithi ni huyu atakayepata halafu mali yote,—fetha, nyumba, ama mashamba—mali ya mwingine. Inathaniwa heri kuwa mrithi ya mtu mwenyi mali, lakini kupita gani kuwa mrithi wake Muungu. Hapa duniani mali ya watu hupotea lakini haipotei mambo makubwa na yenyi utukufu atakayepewa mrithi wake Muungu, wakiwa wanampenda. Sababu gani? sababu amewekewa huko mbinguni. Muungu ameahidi watapewa haya. Muungu tena hushika siku zote ahadi zake.

Bassi tukiwa warithi wa Muungu tusitaabike kuwa masikini huko ulimwenguni.

Tukumbuke Paolo na mitume wenzake walikuwa masikini, hatta Mwana wake Muungu hakuwa na mahali pakuweka kitwa chake.

Yee hataka hapa sifa
Anasa na fahari ;
Watoto wake wasitake
Ukubwa wala mali.

Umalidadi na anasa,
Zikitufurahisha,
Hazina yetu kwa Muungu
Zatusahaulisha.

Bassi huko Korinto, kama pangine, Paolo akaenenda kwanza kwa watu wake Mayahudi, na killa Sabato akawafundisha katika sunagogi yao akajaribu awashawishe wamwamini Isa kuwa Mwokozi ahadiwaye ; lakini mahali pa kumsikiliza Paolo, na kuyatafutia Maandiko kama Mayahudi wa Berea, waone kama ndivyo ; wakamchukia, wakamnenea unajisi Bwana Isa, hatta akakung'uta nguo zake, awaonyeshe amekwisha nao—haseme nao tena,—akanena, “ Damu yenu juu ya vitwa vyenu, nime-tenda miye yote niwezayo niwaaminishe yaliyo kweli, tangu sasa nawageukia mataifa.” Kiisha akatoka sunagogi na waanafunzi wakamwabudu

Muungu nyumbani mwa mtu jina lake Yusto ; lakini Krispo mkuu wa sunagogi na nyumba yake yote na Wakorinti wengi wakaamini wakabatizwa.

Matendo mabaya ya watu wake yakamhuzunisha Paolo, akaogopa watamfukuza Korinto kabla hajakwisha kazi yake huko, kama walivyomfukuza pengine. Wakati huo Isa akamfarajika Paolo akamwambia usiku na njozi, " Si ogope, illa nene, usinyamaze : kwani mimi pamoja nawe wala mtu hatakuthuru kwani ninao watu wengi katika mji huu." Kiisha Mtume akakaa huko Korinto mwaka u nussu akaandika nyaraka nyingi kwa waanafunzi mahali pengine. Katika waraka wake wa kwanza kwa Wathessaloniki, Paolo akahadithia ubaya mkubwa wa Mayahudi, akinena, " waliomwua Bwana Isa na Manabiiyao, waliotufukuza sisi : wasiompandeza Muungu, wala hawapatani na watu wo wote ; wakituzuia sisi tuiseme na mataifa wapate kuokoka ; kwa kujaliza siku zote thambi zao : na hasira ya Muungu imewafikia hatta mwisho. Kweli hasira ya Muungu imewafikia kama nitawahadithia halafu." Mayahudi huko Korinto wakazidi kukasirika naye Paolo. Labuda sababu Krispo mkuu wa sunagogi amemwamini Isa Masiha, lakini sababu gani sijui, illa wakitaka

kumtaabisha Paolo wakatenda hivyo. Akaja liwali mpya huko Korinto toka Roma, bassi ndio desturi ya maliwali wapya wasikilize mashtaki wapate kuwapendeze watu, watulie. Ndivyo Mayahudi wakamchukua Paolo mbele ya Gallio, wakanena ndiye mwaharabu afundishaye watu wamwabudu Muungu kwa ginsi isiyo halali na Warumi. Paolo akataka kunena, Gallio akamzuia, akawaambia Mayahudi hataki kuwa mwamuzi kwa mambo haya, majadiliano katika sheria yao na dini ya inawapasa waangalie wenyewe : akawafukuza katika baraza. Hivyo Mayahudi mahali kumathibisha Paolo wakataabikaa wenyewe. Mayonani wawachukia Mayahudi, wakiwaona wamefukuzwa na Gallio wakamtwa mmoja wao Sostene wakampiga. Muungu akamlinda Paolo kama alivyomwahidia.

Karibu haya Paolo akapanda merikebuni aende kwa inchi yake, atazame Mekanisa huko. Wamasihiya wa Korinto wakafuatana naye mpaka merikebuni, hatta Kenkrea, wakaagana na masali na machozi mengi, kwani wakaogopa hatarudi tena kwao. Mtume akafika Yerusalemi mbele ya idi ya Pentekote.

SURA X.

*Paolo akaanza safari ya pili—Waalimu wa uwongo—
Paolo huko Efeso—Waganga—Kuchoma moto vyuo
vya uchawi.*

Soma Matendo xix.

PAOLO hakujipumzisha sana. Kiisha idi ya Pentekote kama wathanivyo huko Yerusalemi, akiisha kukaa siku si nyingi pamoja na waanafunzi huko Antioki, akaanza marra ya pili safari kubwa ya upeleko. Mmekwisha sikia habari za safari mbili alizofanya mbele yahii. Akataka sasa kuona hali ya Makanisa ya inchi mbali, kama waanafunzi wampenda Muungu wakitenda kama imewapasa waanafunzi wa Isa Masiha.

Haifai kitu watu kuitwa kwa jina lake Masiha wasipomtii. Hatta siku hizo za kale wengi walio-batizwa kwa jina lake Isa hawakufanya mambo matakatifu, na waalimu wa uwongo wakajaribu kuwaaminisha wamesihiyo yasiyo kweli. Nimewa-hadithia gissi wenyi elimu ya Kiyahudi na wengine wasiomkubali Isa wakajaribu kuwaelimisha Wama-sihiya yasiyo kweli, wala yasiofundishwa na Mitume. Hatta kwa siku hizo ilikuwa elimu nyingi

zisizo kweli ziitwazo elimu za uwongo. Paolo angaliwaacha waanafunzi katika inchi za makafiri wasikilize watumishi hao wa Sheitani, wangelipotelewa na kweli, hawangelipita makafiri wazungukao.

Hatuna habariza safari hiyo ya Paolo hatta amefika huko Efeso mji mkubwa upande wa magharibi wa Asia ndogo. Umejengwa na Mayonani, Mayonani wakakaa humo. Huko tena Paolo akakuta wengi wa watu wataifa lahu. Paolo akajaribu awashawishi wamkubali Masiha hatta kwa miezi mitatu akajadi liana nao katika sunagogi. Hatta akawa na upole nao wachache wakaamini. Wangine wakaikaidisha mioyo yao, hatta Paolo na Wamasihiya wote wakaiacha sunagogi wakakutana katika darasa ya mwanafunzi jina lake Turano. Huko wakaabudu pamoja muda wa miaka miwili halisi. Bwana Isa akajulikana kuwa Mwana wa Muungu, na Mwokozi wa watu katika Efeso na inchi izungukayo yote, kwa Mayahudi na mataifa pia.

Huko katika mji wa Efeso walikuwa waganga wengi. Watu wapate kujua gissi Paolo kupita watu hao — kujua ametumwa na Muungu — Muungu akamwezesha atende miujiza mengi, aponye ugonjwa wote. Wale waganga tena walijisifu wenyi kutoa pepo mbaya katika wale waliopagawa, vile-vile

kama Paolo ametoa pepo katika mjakazi huko Filipi. Wengine wao walioona miujiza yake Paolo na nguvu yake juu ya pepo mbaya wakathanni yatosha kutaja jina takatifu la Isa wapate kuzitiisha pepo zile vile-vile kama zikamtii Paolo. Waka-sema bassi, "Nawaapiza kwa Isa amhubiriye Paolo," lakini watu waliothubutu kutenda hivyo hawakuwa waanafunzi wake wala hawakuwa na Roho Mtakatifu. Wakawa ndugu saba wote waanaume, waana wa Skewa Myahudi walionena hivyo; lakini pepo mbaya akawajibu, akisema, "Isa namjua, na Paolo namtambua, 'm nani ninyi?" Mtu aliyepagawa na pepo mbaya akaruka juu yao akawashi-nda, akawaumiza hatta wakakimbia katika nyumba ile utupu na wenyi jeraha.

Watu wa Efeso wakisikia haya wakaogopa, wala hawakuthubutu kulitaja jina la Mwokozi ginsi hiyo tena. Waganga wengi wakaleta vyuo vyao vya uganga, wakavichoma moto mbele za watu. Thamani ya vyuo kadiri ya riale elfu asharini ya fetha zetu. Mgeona fetha hizo zote, na vyote vipatika-navyo nazo mgesangaa.

Hivyo wabaya wakaona haya, vile-vile kama wakohani wa Baal huko mlima Karmel, wengi wakali-
liamini neno la Muungu lililo lihubiriwa na Paolo.

SURA XI.

Hekalu la Artemi, Efeso ni—Paolo na wa fuaje sanamu.

Soma Matendo xix.

JI wa Efeso ulikuwa mji mzuri sana wakati wake Paolo. Kwenyi majengo mazuri mengi, lakini jengo kubwa na zuri lipitayo lote lilikuwa hekalu ya muungu mke wa uwongo Artemi. Watu wa wakati huo wakaihesabia ajabu ya ulimwengu. Ikameta wa thahabu na vito. Kuta zake zikajengwa na marmori. Zilikuwa nguzo kubwa mia na sabatashara. Milango na borti za mwerezi na miti mingine yenyi manukato.

Makafiri hawa wakajisifu kwa ajili ya hekalu hiyo vile-vile kama Mayahudi kwa ajili ya hekalu ya Yerusalemi Mayahudi wakajisifu kwa maana hekalu lao limekuwa nyumba ya Muungu wa kweli, lakini kitu gani mwaonaje kimekuwa kitakatifu cha makafiri hawa, hatta wakakijengea hekalu hiyo nzuri huko Efeso? Ilikuwa mahali pa kuwekea sanamu isiyo nzuri kabisa wakathanni imeanguka mbinguni. Mmejua kama Waisraeli wakaja tokea po pote Kanaani na inchi zizungukazo wamwabudu Muungu

HUKO EFESO WAGANGA WANA CHOMA MOTO VYUO VYAO.

wa kweli, wamtolee thabihu huko nyumbani mwake Yerusalemi. Vile-vile makafiri wakaja tokea mahali mbali wamwabudu muungu mke mkubwa Artemi katika hekalu ya Efeso. Wakaja mwezi huo walipokuja wakafanya idi ya kuiheshimia sanamu ile isiyo nzuri, na mji ulijaa wenyi kuiabudu. Hawakuweza kuichukua sanamuile bassi wahaji hao wakapenda kununua sanamu ndogo zilizofanana na sanamu hiyo kubwa wazichukue huko kwao mbali. Hizo zitawakumbusha haji lao, hakosi wataziweka nyumbani wataziabudu vile-vile kama wakaiabudu sanamu ile kubwa huko Efeso. Wahanzi wa fetha huko Efeso wakafua sanamu ndogo na hekalu ndogo hizo kwa wahaji, gissi hiyo wakapata fetha nyingi, maana wakataka killa mtu amwabudu muungu mke wao, wapate kuzidi kuuza sanamu zao. Hapa kati ya makafiri hao Paolo akafundisha na uthabiti elimu ya Muungu wa kweli na Isa Masiha; wengi wakaamini maneno yake hatta kuuza sanamu kumepunguka na wale wuhunzi wa fetha wakakasirika sana naye Mtume. Muhunzi wa fetha mmoja jina lake Demetrio akawakusanya wao wafanyao sanamu akawaambia, "Mwajua kama kwa kuuza sanamu zile tunapata mali yetu; lakini huyu Paolo hufundisha wote ya kwamba

miungu iliofanywa na mikono siyo miungu, karibu watu hawatamwabudu muungu mke huyu Artemi, wala hawatanunua sanamu zake.” Haya yaka-wakasirisha sana wenyi kufanya sanamu, kwani wakaogopa hawatapata mali tena. Akiisha sema Demetrio wakapiga kelele moja wote kama kwa muda saa mbili, wakilia, “Mkuu ni Artemi wa Waefesi.”

Kiisha wakakamata wawili Gayo na Aristarko rafiki zake Paolo, akiwa Paolo haonekane, waka-wachukua mpaka teatro—ndio jengo kubwa liliko watu wengi. Paolo akisikia ye kwamba Gayo na Aristarko walikuwa hatarini angalikwenda huko kama waanafunzi hawangalimzuia, na watu waku-bwa rafiki zake Paolo wakamsihi asiende huko katika wao wenyi kufanya sanamu waliokasirika.

Bassi apate kukomesha makelele na magombano haya mwandishi wa mji akaingia akanena maneno haya, “Waume Waefesi, mtu gani asiyejua kama mji wa Efesi ni mtunza hekalu la Artemi mkuu, na sanamu yake iliyohuka mbinguni, msikasirike kwa ajili ya wageni wachache hawa; hawakumtukana muungu mke wenu wala hawakuharibu hekalu yake. Kama Demetrio nao mafundi walio naye wana neno na mtu imewapasa wamchukue mbele ya makathi,

walioathibu wenyi kutenda vibaya, ndio kazi yao. Kwani tumeingia hatarini, tushtakiwe kwa warumi kwa fitina hii ya leo. Bassi killa mtu arudi nyumbani kwake." Akinena haya wote wakatulia wakarudi nyumbani. Ginsi hiyo Muungu akamtunza Paolo na rafiki zake.

Watoto wangu imewapasa wamshukuru Muungu, mmefundishwa kumjua Muungu na Mwana wake Isa Masiha. Hawampendeza Muungu waabuduo sanamu, wapendao miungu ya uwongo, lakini wazidi kumkasirisha hao wasikiao mambo ya Isa Masiha lakini hawakumpenda wala hawamtii.

Pana mashenzi wa inchi za mbali,
Jina la Muungu wasiofahamu,
Na waanao wasujudiao
Miti na mawe kama sanamu.

Lakin watoto wa Muungu husali,
Na kitandani kupiga magote,
Naye ni Roho awasikiaye,
Muungu anayewajibu po pote.

Anafunua sikio dayima
Kwao wachanga, wazee na vijana
Nao wamwombé kwa kweli na roho
Wapandishao mioyo kwa Bwana.

SURA XII.

*Paolo akamkuta Tito Filipini—Paolo Troa dini na Miletini
—Agabo—Manabii ya Agano Jipya.*

Soma Matendo xx., xxi.

TOKA Efeso Paolo akaenenda Troa amkute Tito. Tito alikwenda Korinto akichukua waraka wa Paolo kwa Kanisa huko Korinto. Asipokuja Tito Paolo akavuka mpaka Umakedoni amtafute. Paolo akatamani ajue kama waanafunzi wa Korinto wamesoma waraka wake na furaha, kama wametenda ginsi alivyowaambia.

Tito akamkuta Paolo huko Filipi akampasha habari ya kwamba Wamasihiya huko Korinto wametubu kwa thambi zao, wakasikiliza waraka wake Paolo. Paolo akamshukuru Muungu akisema, "Muungu awafarijiye walio chini, maana wao wenyi huzuni, akanifarije miye katika kuja kwa Tito." Paolo akaenenda mpaka Korinto, akakaa huko miezi mitatu kiisha akafunga safari kwenda Yerusalemi, akichukua fetha iliyopelekwa kwao Mayahudi wa Yerusalemi nao Wamasihiya wa mataifa. Paolo hakwenda njia ya karibu kwani

akasikia ya kwamba watu wa inchi yake wakamwotea, wamthuru labudu wamchinje. Akapita Umakedoni mpaka Filipi, akavuka kwenda Troa.

Hiyo ndiyo marra ya tatu aendapo Troa, sasa hawezi kukaa huko kupita siku saba. Siku ya mwisho ya kukaa kwake ilikuwa siku ya Sabato, ndiyo juma-a-mosi. Ikawa jioni waanafunzi wakakusanya katika orofa wasali pamoja na Paolo wasikie maneno yake ya kuaga. Akasema sana nao kama kwa mwisho, akafuliza maneno yake hatta kati ya usiku. Palikuwa na kijana, jina lake Eutuko akakaa kitako katika dirisha akimsikiliza Paolo,—hakosi akasikia sana—hatta mwisho aki-choka sana akalemewa na usingizi mzito, akaanguka katika mahali pa juu hatta chini akaokotwa amekufa. Pakawa kilio na huzuni lakini akasema Paolo, “Msitaabike, uzima wake umo ndani yake.” Isa akamwezesha Paolo amfufue Eutuko mzima.

Siku ya pili asubuhi Paolo akatoka Troa akatweka kwenda Mileto. Huko pwani Mileto Paolo akakutana na wazee wa Kanisa waliotoka Efeso kuja kumtazama. Akiisha kuzungumza nao akapiga magote akaomba nao wote. Wakalia sana wakamwangukia Paolo shingoni, wakambusu

wakihuzunika kuliko yote kwa neno alilosema, kama hawautaona tena uso wake.

Huko Turo tena waanafunzi wakamshindikiza mpaka merikebuni, wakifika wakapiga magote wote pwani.

Huko Kaisariya kulikuwa nabii jina lake Agabo, aliyetwaa mshipi wake Paolo akajifunga mikono na miguu, akanena, "Ndivyo watakavyomfunga Mayahudi wa Yerusalemi mtu mwenyi mshipi huu, watamtoa mikononi mwa mataifa." Rafiki zake Paolo wakamsihi asipande huko Yerusalemi, akajibu, "Maana gani kulia na kunivunja moyo? Miye tayari nisifungwe tu illa nife kwa jina lake Bwana Isa." Wakaacha kumshawishi wakisema, "Bwana apendalo liwe." Paolo akaona imempasa kwendelea. Muungu hakusema asiende, hakubali kuzuiliwa na hatari zake yeye. Akataka kuwa huko Yerusalemi mji mtakatifu wakati wa Pentekote apate kuwaona Mitume na Wamasihiya kule, awape tena fetha aliyoleta kwa Makanisa ya mataifa, wapewe Mayahudi masikini huko Yerusalemi.

Nimesema Agabo alikuwa nabii. Waona bassi ya kwamba palikuwa manabii katika Kanisa la Kimasihiya vile-vile kama palikuwa manabii katika Mayahudi zamani za kale kabla kajaja Masiha.

FUNGU III.

TAABU ZA PAOLO, KUFUNGWA NA KUFA KWAKE.

SURA I.

*Paolo yuko Yerusalemi.—Mayahudi wakamkamata
hekaluni.*

Soma Matendo xxi.

ASA tumefika kwa fungo la tatu la maisha yake Paolo. Tumemwona kwanza mfukuzaji, akiwatesa waanafunzi; kiisha yu Mtume, mtumishi wa Muungu afundishaye makafiri habari za Mwokozi. Sasa nitawahadithia kama akaonewa na Mayahudi, akafungwa gerezani, akafukuzwa baharini na tharuba, chombo kikavunjika; akaletwa mbele ya

SWAHILI ACTS.

H

maliwali na wafalme, akateswa mengi, hatta mwisho akauawa kwa ajili yake Bwana Isa.

Paolo akadumu kwenda Yerusalemi hatta po pote, manabii wakamwambia ya kwam ba Mayahudi huko Yerusalemi watamwonea, watamfunga gerezani. Haya yote yanatimia sasa.

Mtume Yakobo pamoja na wazee ama wangoje wa kanisa ya Yerusalemi, wakamkaribisha Paolo na wenzake katika mji mtakatifu. Paolo akawahadithia ya kwamba amehubisi anjili katika inchi ya makafiri, na ya kwamba watu wengi wa mataifa wamemwamini Bwana Isa.

Yakobo na wazee wakafurahiwa sana, wakamsifu Muungu kwa mambo haya aliyoyatenda Paolo. Wakamwambia Paolo wengi wa Mayahudi waliomwamini Masiha wamekasirika naye sababu wamesikia awafundisha Mayahudi wamtharau Musa, wala hakushika dini wala desturi za Mayahudi. Bassi si kweli haya. Paolo akashika mambo haya illakini akashika zayidi mambo ya Masiha. Wamasihiya walio Mayahudi wameyashika mno. Hawakusikia ya kwamba Muungu amewapa Mayahudi dini itakaowafundisha mambo ya Mwokozi atakayekuja—dini ya thabihu, na sadaka na matawazo. Imeipasa kudumu hatta atakapokufa

Isa msalabani. Boaa ya kufa kwake haitapasa kuchinja nyama tena kwa thabihu. Masiha atakuwa thabihu ya pekee, na damu yake itasafisha thambi zote; maana Huyu ni Mwana wa Muungu, ndiye Muungu wa kweli, vivyo kama Baba ni Muungu.

Yakobo na wazee wakataka Paolo atende neno aonyeshe sana za kwamba hakutharau Musa wala desturi za Mayahudi. Atendaje bassi? Mtasikia alivyotenda. Ikawa sasa hivi Mayahudi wanne, waaminio Isa, wakawa wakienenda hekaluni wasali wafanye sadaka vivyo kama alivyoamuru Musa. Maana kwenda hekaluni na sadaka. Nitawaeleza—katika Mayahudi mtu akisayidiwa na Muungu katika hatari ama taabu yake, desturi kuleta zawadi ndio sadaka ya kushukuru hekaluni mwa Muungu, akimwabudu Muungu katika nyumba nzuri yake.

Bassi Paolo akiwachukua watu wanne hawa hekaluni akilipa yee sadaka zao, hawa wakiwa masikini, atawapendeza Mayahudi waliomwamini Masiha itakuwa amani katika Kanisa. Hivyo siku ya pili Paolo akaingia hekaluni wale wanne wakifuatana naye. Ikawa wakati wa idi ya Pentekote, wasafari wengi wamefika Yerusalemi toka inchi nyingi mbali.

Hekalu ikajaa nao, na maadui wa Paolo wale Mayahudi wasiosadiki wa Efesi walikuwa huko.

Wakastaajabu wakimwona Paolo huko hekaluni mwa Yerusalemi: wakathanni ameiacha dini ya kiyahudi. Maana yake bassi kwenda hekaluni? Wakasema, hakosi amekuja kutenda vibaya, wakataka ateswe; wakaruka juu yake kama simba, wakamshika, wakalia, "Waume wa Israeli, msayidie! Huyu ndiye aliyetukana Musa na mahali patakatifu hapa, ameleta Mayonani katika hekalu." Haya si kweli, lakini yakawakasirisha Mayahudi hatta wangelimwua Paolo pale-pale kama hangalikuwa mahali patakatifu. Wamemwona Paolo pamoja na Trofimo, Myonani, sasa wakathanni mmoja wao Mayahudi Mmasihiya ndiye Trofimo, hivyo wakathanni Paolo amelinajisi hekalu katika kuliletea Mayonani. (Kunajisi hekalu ndio kutoa kutakasa kwake hatta hapafai kumwabudu Muungu.) Mtafa hawezi kuingia mahali patakatifu, huweza kuabudu katika ukumbi wa nje tu. Mayahudi wakamvuta Paolo huko nkumbini kwa mataifa wakimpiga sana. Walawi, wakafunga upesi milango ile mikubwa iliyoo katikati ya ule ukumbi na mahali patakatifu. Sasa Paolo yuko peke yake kati-kati ya maadui wake, wakimhimisha mbali, wampige mawe, ama

wamtupe katika mahali pa juu, alipookoka kama nitakavyowahadithia katika sura ya pili.

Illakini liko fundisho lakufjiunza katika haya uliyoyasikia katika Paolo; ndivyo ni heri walio na Muungu kuwa rafiki na msayidia wao. Paolo akaingia nyumbani kwa Muungu amwabudu, tunge-thanni angekuwa huko salaamu kuliko po pote, lakini marra moja akatumbukia mikononi kwa maadui wake, angaliuawa Muungu hangalimpeleka msaada. Muungu atatusayidia tukimwomba.

Tukiwa twampenda Bwana

Natukimwitikia

“Nitawalinda siku zote”

Ametuahidia.

Hofu moyoni mwetu isibaki

Muungu awalinda wenyi haki.

Hatari ikionekana

Haifai kutetemeka,

Uzima, kufa, chini yake,

Salamu autuweka;

Mbona hofu kwetu inashinda?

Muungu wenyi haki awalinda.

Usiku na mchana iwe

Imani yetu kwake;

Tukimkumbuka atuone,

Hafichi uso wake,

Dayima bassi Bwana tumwamini;

Alinda wenyi haki hatarini.

SURA II.

Klaudio Lusia na asikari Warumi wakamwondoa Paolo katika Mayahudi—Paolo akasema na Mayahudi.

Soma Matendo xxii.

ULIMWACHA Paolo katika hatari kuu. Tumethani hawezi kuokoka; lakini Isa amejua wafanyaje wale, akapeleka msaada kwa Paolo. Nimekwisha kuwaambia wakati huo alipoisha Paolo, Warumi wametawala juu ya ulimwengu wote: inchi takatifu—inchi ya Mayahudi—ilikuwa inchi moja katika inchi nyingi iliyotawaliwa na Warumi wale. Muungu amewatoa watu wateule wake katika mikono ya wageni kuwaathibu sababu ya thambi zao nyingi.

Liwali aliyekuwa kama mfalme wao alipelekewa na Warumi, na Mayahudi hawana buddi kumtii. Liwali huyu hakuketi Yerusalemi illkaini huko Kaisariya. Katika Yerusalemi walikuwa asikari Warumi kuwata watu uliz, au kuwaua wasipotii. Wakatazama juu ya hekalu katika gereza,—ngome ya Antonia, iliyoko karibu; akiwa Paolo akiteswa hivyo asikari wakaona kuna jambo, kwani watu

wakakusanyika wakikimbia, wakilia wakifanya makelele. Wakathanni labuda Mayahudi watapi-gana juu ya Warumi, watachagua mfalme wao wenyewe. Wakaenda na haraka wakamwambia akida wao Klaudio Lusia, akashuka upesi uwanjani kwa hekalu pamoja na watu wake wengi. Mayahudi wakiwaona asikari Warumi wakija kwao, wenyi selaha tayari tena kutenda yote aliyowaamuru aki-da wao, wakaacha kumpiga Paolo. Klaudio Lusia akamfunga Paolo na pingu killa mkono kwa mkono wa asikari. Kiisha akawauliza watu, nani huyu Paolo, ametendaje bass? Wangine wakalia neno moja, wangine neno lingine, hatta huyu akida Mrumi asiweze kujua yaliyo yakini, akaamuru wamchukue gerezani, watu wakamfuata wakilia, "Mwondolee mbali huyu." Akiwa akichukuliwa na asikari, Paolo akamwambia akida, "Ruksa niwaambie neno?" Maana kutaka kusema nao? Sababu Mayahudi wa Efeso wamemnenea mambo yasiyo kweli. Paolo akataka wote wajue kama hakutenda haya, tena akataka awahubiria watu zake kutuma-ini kwa Israeli—Mwokozi, Isa Masiha. Lusia aka-mpa ruksa Paolo anene. Akisimama huko darajani, kwenda juu gerezani, akawapungia watu na mkono, akasema,

“Waume ndugu, na baba mnisikie nikiwatolea huja.”

Paolo akataka kuwaeleza ya kwamba hakutenda vibaya. Mayahudi wakathanni amelinajisi hekalu ametukana Musa na mahali patakatifu, lakini sivyo. Wakimsikia akisema kwa lugha ya Kiebrania wakazidi kunyamaza, kwani Kiebrania ndicho lugha takatifu ya Waisraeli.

Akanena Paolo, “Mimi ni mtu Myahudi niliyezaliwa katika Tarso ya Kilikia nikaelimishwa katika mji huu, nikifundishwa Torati na Gamalieli. Nikajaribu sana nimpendeza Muungu kama ninyi nyote leo. Waanafunzi wa Isa nikawafukuza nikawaua, nikawafunga pingu, nikawaweka gerezani waanaume na waanaake. Mkohani mkuu ni shahidi wangu kwani akaniandikia nyaraka kwa Mayahudi wa Dameski. Nikaenenda Dameski nipate kuwaleta wote waliomwamini Isa wakafungwa pingu huko Yerusalemi waathibiwe.”

Kiisha Paolo akawahadithia watu yaliompata njiani kwenda Dameski, alivyomwona Bwana Isa, alivyokuwa mwanafunzi wake. Akasema Paolo, “Ikawa nikirudi hatta Yerusalemi, nikasali katika hekalu, nikawa katika kuzimia roho nikamwona Isa, akiniambia, ‘Hima utoke upesi katika Yerusalemi ;

PAOLO AWANENEA MAYAHUDI.

kwani hawatakubali ushahidi wako juu yangu.' Nikanena, Bwana, wajua hawa, kama mimi nalikuwa nikiwafunga, nikiwapiga katika killa sunagogi waliokuamini wewe. Napo ilipomwagwa damu ya Shahidi wako Stefano nalikuwa mimi nikisimama karibu nikakubali. Akaniambia, 'Ondoka, nami nitakupeleka mbali kwa mataifa.' "

Aliponena maneno haya Paolo akazuiliwa na malio na makelele. Mayahudi wakamsikiliza sana hatta akawahadithia ya kwamba akapelekwa mbali hatta kwa mataifa ; lakini wakiwa wakasikia haya wakazidi kukasirika, walia, " Mwondoe huyu katika dunia ! haimpasi kuishi ! " Nao kwa ghathabu yao wakatupia mbali nguo zao kama wangemtupia mawe, wakitupa juu mavumbi kuonyesha hasira yao.

Lusia asiyekijua Kiebrania hakisikia hatta neno moja haya aliyowaambia Paolo watu wake. Akashangaa kuona kama wamekasirika, akathanni hakosi Paolo ndiye mtu mbaya sana astahili kua-thibiwa ; Lusia akaamuru ajaribiwe—maana ashurtizwe kusema kweli kwa kupigwa—illakini hawa-jaanza kumpiga Paolo akamwambia amiri—huyu aliyeamuru asikari walivyotenda—" Ni halali kweni kumpiga mtu aliyo Mrumi, wala hajahukumiswa ? " Lusia alipoambiwa maneno haya akaogopa

kwa maana amemfunga Paolo asipojua ndiye Mrumi. Akamondolea Paolo pingu zake kwa haraka, siku ya pili akawaita makathi, Mayahudi akampeleka Mtume huyu mbele yao.

Maana Mayahudi kukasirika hivyo Paolo akiwanenea amepolekwa kwa mataifa? Mmejua walimchukia mahali pengine sababu akawafundisha mataifa. Maana Mayahudi watu wenyi kiburi ya kuwa watu wateule wa Muungu, wakaona uwivu. Hawakutaka mataifa wawe watu wa Muungu, wala hawakutaka Mwokozi wao awe Mwokozi wa watu wote.

Kweli Muungu amewatendea mambo makuu wale Waisraeli. Akawaleta katika inchi ya Misri, akawafundisha kwa Musa kama ilivyowapasa kumwabudu. Akakaa kati yao, akawapeleka huko Kanaani ; tena kuliko yote Muungu akaahidi Mwokozi atazaliwa Mwisraeli. Wangempenda na wangemtii yeye angewafanya watu wakubwa wenyi utukufu. Lakini hakuwatendea vile Muungu sababu watu wema, kwani sivyoyake, lakini sababu ya ahadi yake aliyomwahidia Ibrahimu, akisema, watu wote watabarikiwa katika yeye.

SURA III.

*Paolo mbele ya Waamiri Mayahudi—Klaudio Lusia
akamwondoa marra ya pili katika Mayahudi.*

Soma Matendo xxii.

DASA twamkuta Paolo mbele ya baraza ya waamiri (Sanhedrino) ile-ile iliyo-mpeleka Stefano auawe kwanza labuda miaka theneen u asharini. Hakosi Paolo akakumbuka na huzuni alivyomtendea vibaya Shahidi la Isa la kwanza huyu,—mtu wa kwanza huyu aliyeuawa kwa sababu ya kumwamini Isa.

Paolo akawatazama sana baraza pasipo hofu, akanena, “Waume ndugu, mimi kwa moyo mwema nimekwenda mbele ya Muungu, maana nimetenda niloyothani kuwa ya haki mbele ya Muungu hatta leo hii.” Ananiya, mkohani mkuu, akawaamuru wale waliosimama karibu na Mtume, wampige kanwa, anyamaze. Hakuwa na amri kufanya hivyo, thulumu hii; Paolo akamwambia, “Muungu atakupiga wewe, ukuta uliopakwachohaa” (maana mnafiki weye) “umekaa kuniamua kwa sheria ukai-kosa, ukiniamria nipigwe.” Waliosimama naye wakanena, “Wamtukana mkohani mkuu wa Muungu?” Akasema Paolo, “Sikumjua ndugu, kama

ndiye mkohani mkuu; kwani imeandikwa, 'Mkuu wa watu wako usimnene vibaya.' "

Palikuwa katika Mayahudi watu walioitwa Mafarisayo na wengine tena walioitwa Masadukayo. Wako katika Mafarisayo walio watu wema, lakini wengi wao wema kwa nje tu hakuna kwa ndani. Wakasali sana, wakatoa sadaka kwa masikini, wakatenda mambo mengine mengine ya wema, lakini kwa sababu gani wakayatenda? Wapate kuonekana na watu, wasifiwe na watu, hakuna kutaka kumpendeza Muungu. Hawakumwabudu Muungu na moyo illakini na midomo tu. Isa aliyejua mambo ya kweli ya watu. Yeye akawaita wna-fiki—maana watu wanaoonekana kuwa wema lakini sio wema, hufanya hila tu. Masadukayo hawakusadiki miili yetu itafufuka katika kaburi ama roho zetu zitaishi tukiisha kufa. Mafarisayo na Masadukayo wakachukiana hatta kupita kuchukia Wamisahiya. Paolo akiona Mafarisayo na Masadukayo wako katika waamuzi wake akathanni akipata Mafarisayo kuwa rafiki zake, Masadukayo hawataweza kumthuru, hatafungwa tena. Yeye ameelimishwa Kifarisayo akifundishwa na mwalimu mkubwa wao jina lake Gamalieli. Akalia na sauti kuu "Mimi mfarisayo, mwana wa Mafarisayo kwa tumaini, ya

kiyama ya wafu ninahukumiwa.” Mafarisayo wakisikia Paolo ndiye mfarisayo, wakanena, “Hatuoni baya katika mtu huyu, kama pepo amesema naye, ao malaika”—Neno tena halisikilike kwa makelele ya Masudukayo waliokasirika—wakakasirika kwa maana Mafarisayo wabanena Paolo huyu hana hatiya, hakukosa neno. Wale Masadukayo wakataka Paolo auawe vile-vile kama Stefano. Kwa kusikia makelele wakaja asikari Warumi, kwani wakatumwa hima na Klaudia Lusia wamlete Paolo tena gerezani, Mayahudi wasimrarue vipande vipande.

Usiku uliofuata alipolala usingizi Paolo, Isa akamwambia maneno ya faraja, akisema, “Uwe na moyo mkuu; kama ulivyonishuhudia katika Yerusalemi imekupasa kunishuhudia hivyo katika Rumi. Ikawa marra moja mbele ya hii nyumbani mwa Akula na Prishilla Isa akamwambia Paolo, “Usiogope, kwani mimi pamoja nawe.”

Enyi watoto wangu labuda mwathani mtafurihiwa sana Isa akiwanenea mkiwa wenyi huzuni, ama mkiwa wenyi hofu ginsi alivyomnenea Paolo, ama akiwaita na jina ginsi alivyomwita Samwil; kumbuka bassi kwa maandiko matakatifu huwaneana na kwa wale waliowafundisha elimu yake. Mashairi hizi zitawasayidia mkumbuke haya.

Muungu angenena kwangu
 Kunita rafikiye
 Ee, ningesikiliza sana
 Ningefurahi miye !
 Kosa likiwa dogo siliweza
 Awapo hapo Mu'ngu Mwenyiezi.
 Na kweli yee haneni ?
 Anena—wewe pia
 Nasikiliza kama
 Samwil alimsikia.
 Naona kwa maneno ya Anjili
 Aniitia Mu'ngu wa Samwili.

SURA IV.

*Mayahudi wakajaribu wamwue Paolo—Klaudio Lusia
 akampeleka kwa Felike, liwali wa Kaisariya.*

Soma Matendo xxiii.

UALE Maadui wake Paolo hawawezi kumnyang'anya kwa nguvu katika asikari Warumi ; wala hawawezi kumthuru alipokuwako huko gerezani pamoja na asikari. Lakini ikawa hatari Mayahudi wambe mbereze Klaudio Lusia ampelekee Paolo marra ya pili tena mbele ya makathi, hivyo watampata wamwue.

Ginsi hivyo watakavyo fanya wale watu wabaya ;

kwani tumeambiwa na Luka, "Ukiwa mchana, Mayahudi wakafanya agano wakajiapiza, wakisema, hawatakula wala hawatakunywa illa watakapomwua Paolo.

Wakajiapiza, mmejua maana? Nitawaeleza. Watu wakimwomba Muungu asiwabariki wasipotende jambo waliloahidi walifanya watajilapiiza.

Isa atawaacha wamwue Paolo? Hakuna, amewambia awe na moyo mkuu—asiwe na huzuni; kwani hana buddi kuwambia watu Isa ndiye Masiha, huko [katika Rumi vile-vile kama huko Yerusalemi; ndivyo ginsi atakavyofanya Paolo. Asemalo Isayakini litatimilizwa hatta sasa akaonyesha njia atakavyookoka mtumwa wake. Tumeambiwa na Luka, "Akisikia mwana wa ndugu mke wake Paolo hila hii, akaja akaingia gerezeni akamwambia Paolo. Paolo akamwita amiri, akasema, "Kijana huyu umlete kwa akida anazo habari za kumpa." Amiri akamtwaa akamleta kwa akida Klaudio Lusia; Klaudio Lusia alipokwisha sikia habari zaka mtoto, ginsi walivyothani Mayahudi wamwue Paolo akawaita maamiri wawili wake, akinena, "Mweke asikari miteen wenyi selaha tayari kwenda Kaisariya, na wapanda frasi sabwini, na wenyi mikuke miteen kwa saa tatu ya usiku na

frasi wampandishe Paolo, wamlete salamu kwa Felike liwali.”

Kiisha kufa kwake mfalme mbaya yule Herode Agrippa wa kwanza, huyu aliyemwua Yakobo, Warumi hawakuwapa ruksa Mayahudi wawe na mfalme wao. Wakamtii liwali aliyepelekwa na Warumi. Wakati huo Felike alikuwa liwali, akawatawala Mayahudi vile-vile kama mfalme angewatawala.

Paolo akatoka Yerusalemi saa tatu ya usiku akifuatana na jeshi dogo lake. Usiku ule njia yao ikapita katika milima, wakati wa alfajiri wakafika huko katika mji wa Antipatri. Asikari hao wenyi kwenda kwa miguu hawakupita Antipatri; kazi yao kumlinda Paolo imekwisha. Lakini Paolo na hao wenyi kupanda frasi wakasafiri tena wakupita kwa inchi ya Sharon iliyopana—wakapita mashamba ya ngano na shayiri tayari wakati huo kuvuna. Hatta alasiri wakafika mwisho wa safari huko Kaisariya maili sabwini kutoka Yerusalemi.

Maana Klaudio kumpeleka Paolo huko Kaisariya? Kwa sababu nyingi. Paola atakaa salamu huko Kaisariya kuliko katika Yerusalemi. Kuna Mayahudi huko Yerusalemi walio wamejilaania wamwue Paolo. Huko tena Kaisariya atakuwa katika raya ya liwali Mrumi Felike

atakayemhukumu,—atapata kujua kama amatenda vibaya ao sivyo; Mayahudi wenyi hasira hatta hawawezi kumhukumu kwa haki.

Amiri akamchukua mfungwa wake Paolo hatta kwa liwali Felike pamoja na barua aliyoandika Klaudio Lusia. Katika barna hiyo Klaudio akampasha habari Felike nani huyo Paolo na maana tena ya kumpeleka Kaisariya. Alipokwisha soma barua Felike akamwambia Paolo, "Nitakusikia watakapokuwako washtaki wako." (Wale waliomshtaki ametenda vibaya Paolo.) Akaamuru Paolo alindwe salamu hatta watakapofika.

SURA V.

Paolo mbele ya Felike—Paolo akakaa mfungwa—Ahadi zake Muungu.

Soma Matendo xxiv. 1-23.

FELIKE liwali wa Yudea alikuwa sasa mwamuzi wake Paolo. Maadui yake Paolo hawana buddi kuja mbele ya Felike wamshtaki, maana waseme mambo mabaya gani aliyotenda. Paolo atawajibu, hatima mwamuzi atasema kama ndivyo amekosa ama sivyo. Hii nenwa kuhukumu mtu. Ikawa

hivyo karibu. Baada ya siku tano Ananiya mkohani mkuu na wengine katika baraza ya Sanhedrino wakafika Kaisariya wakitoka Yerusalemi. Wote hawa maadui wake Paolo. Wakaleta pamoja nao mtu mwenyi kusema vizuri, jina lake Tertullo. Tertullo alikuwa mwalimu wa sheria ya Kirumi, —mwenyi kujua sana sheria. Yeye akawanenea Mayahudi, akajaribu kumthannisha Felike, aliuwa Paolo mtu mbaya. Kwanza akamsifu Felike kuliko kustahili kwake, apate kumpendeza amtendee yote atakayo. Kiisha Tertullo akasema yasiyo kweli ya Paolo,—akasema akawashawishi watu akawafundisha dini ya uwongo,—dini isiyo halali kwa sheria, —akanajisi hekalu maana akalifanya lisiwe takatifa.

Paolo akapewa ruksa amjibu Tertullo. Akaonyesha kwa wazi kama aliyomnenea Tertullo si kweli. Akasema, “Nalikwenda hekaluni nipate kusali hakuna kunajisi, hatta miye nasadiki yo yote yaliyoandikwa katika torati na manabii.”

Felike siye mtu mwenyi haki mtu mbaya sana huyo. Hatta akaona Paolo hana hatiya hakuacha kumfunga. Maana yake kumfunga nitawaambia halafu. Felike akampa ruksa aone rafiki zake, akaamuru atendwe vema. Zikiisha muda ya siku si nyingi akamwita Paolo marra ya pili, yeye pamoja

na mkewe Drusilla aliyekuwa Sitti Myahudi akasi-
kia habari za Isa Masiha. Ikawa akimwambia Paolo
siku moja gissi Muungu atahkuumu watu wote
Felize akatiwa hofu akasema atamwita Paolo siku
ngine akiwa na faragha. Maana yake Felize ku-
tiwa hofu? Maana hakutubu katika thambi zake,
hakuzisikitikia,—hakutaka kuziacha atende vema,
hakumwamini Isa Masiha kuwa Mwokozi wake.
Uko uimbo usemao :

Wokovu wa makosa

Isa atupatia

Asema Isa, "Tubu ;"

Haifai kukawilia.

Haifai kusema tu,

"Natubu, najutia,"

Na kumbe ! kama kwanza

Kushika tena njia.

Kutubu ni kuacha

Thambi tulizopenda,

Kujuta ni kwa kweli

Kutoa kuzitenda.

Kama nalivyowaambia Felize akajua Paolo
hana hatiya illakini hakuacha kumfunga. Sababu
gani Felize akatenda hivyo vibaya? Sababu
akathanni atapewa fetha na rafiki zake Paolo amwa-
che aende zake, lakini hawakumjaribu atende hivyo
vibaya. Miaka miwili ikiisha pita,—akifungwa

Paolo na Felike siku zile zote,—Felike akaitwa arudi Rumi, liwali ya pili, jina lake Festo akapelekwa atawale Mayahudi. Mwaonaje? Paolo akathanni Isa amesahau ahadi yake ahubirishe habari njema za Mwokozi katika Rumi Hakuna. Paolo akajua ya kwamba Muungu hatupi marra moja aliyoiahidia, kweli huwaacha watu waongoje siku nyingi. Maana yake kutenda hivyo? Apate kujaribu imani yao. Apate kuona ya kwamba watu hawaa-chi kumsadiki hatta inaonekana kama amewasahau. Ibrahimu akaongoja siku nyingi asipopata mtoto. Yusuf akauzwa kuwa mtumwa, akafungwa siku nyingi gerezani zisipotimilizwa ndoto zake—mbele ya kuwa liwali juu ya inchi yote ya Misri. Muungu hasahau kabisa wala hakosi kutimiliza ahadi zake.

SURA VI.

Paolo mbele ya Festo—Paolo akataka kuhukumwa na Kaisari wa Rumi.

Soma Matendo xxiv.

ESTO mtu mwema kuliko Felike. Hatta ikawa akataka kuwapendeza Mayahudi hakubali kutenda vibaya apate kuwapendeza. Mayahudi wakajaribu marra

ya pili tena wampate Paolo, lakini Isa akamta-zamia hakuwaacha maadui zake wamthuru.

Alipokuja huko Kaisariya liwali huyu mpya Festo, baada ya siku tatu akaenenda Yerusalemi. Mayahudi wakamtaka Festo amrudishe Paolo huko Yerusalemi wapate kumhukumu mbele ya waamuzi wao, maana wakataka kumua kama wakiweza pasi-pomhukumu. Festo akasema si desturi yao Warumi wamtoe mtu kwa maadui zake, yeye labuda hakukosa, atarudi karibu huko Kaisariya, atahukumu kati ya Paolo na wale washtaki wake, walio-sema ametenda vibaya.

Baada ya siku nyingi akawa Festo huko katika Kaisariya tena, akaagiza Paolo altewe mbele yake. Washtaki wake Paolo wameshuka sasa katika Yerusalemi wakanena mambo yale-yale yasiyo kweli vile-vile kama walivyosema mbele ya Felike, liwali. Marra ya pili tena Paolo akaonyesha kwa wazi kama si juu sheria ya Mayahudi wala si juu yahekalu, wala si juu yake Kaisari hakukosa neno.

Festo akaona kama Paolo hakukosa lakini akitaka kuwapendeza Mayahudi akamwuliza apenda kwenda Yerusalemi ahukumiwe huko. Bassi Paolo akajua angekwenda tena Yerusalemi Mayahudi wangemwua. Akatenda litakalookoa maisha yake,

—akamwitia Kaisari. Maana akataka ahukumiwe na waamuzi wa Kaisari huko Rumi, hakuna na watu wa inchi yake, wale waliomchukia hana buddi atahukumiwa nao kufa.

Paolo alikuwa Mrumi. Maana mngwana siye mtumwa, akazaliwa katika mji uliotawaliwa na Warumi. Katika sheria yao killa Mrumi ana ruksa ahukumiwe kwa sheria zao Warumi. Wale Warumi makafiri watamhukumu na haki kuliko watu wa inchi yake Mayahudi. Akanena Paolo, “Nipo nimesimama kitini pake Kaisari, nipaswapo ni hukumiwe. Mayahudi sikuwakosa kama nawe umejua sana. Kama nimekosa ao nimetenda neno la kustahili kufa, sikatai kufa; kama silo neno wanalonishtakia hawa, hawezi mtu kunitoa kwao Mayahudi. Namwitia Kaisari.” Festo hakuthubutu kukataa alilotaka Paolo, akamjibu, “Umemwitia Kaisari? Kwa Kaisari utakwenda.”

Ndiye Isa aliyemfundisha Paolo aseme hivyo. Amewaahidia Mitume wake wakiwa wameletewa mbele ya wafalme na maliwali kwa ajili yake yee atawafundisha watakavyo sema. Ameshika ahadi yake, ginsi hiyo atawatendea wote waliomwamini. Weye ukiwa katika hatari? Ukiogopa mambo mengi? Umwombe Isa akulinde, hakosi

atalifanya Yeye, hako mbali ndiye karibu kwa
killa mmoja wetu.

Kwa nguvu zake anilinda
Usiku na mchana ;
Sikai hayi hatta saa
Tukifarikiana.

Dayima mwema anijia
Karibu nimwombaye,
Anirehemu niamini
Mapenzi na tunzaye.

SURA VII.

Paolo mbele ya Mfalme Agrippa.

Soma Matendo xxvi.

ESTO hakujua sana dini na desturi za
Mayahudi, wala hakisikia vema ame-
tendaje Paolo awakasirishe hivyo Maya-
hudi. Lakini angejiona mjinga angepe-
leka mfungwa huko Rumi asiponene mambo aliyo-
shtakiwa. Bassi Festo akafurahi kupata mtu
mwenyi kujua mambo haya kuliko yeye kumsayi-
dia. Mtu huyo Herode Agrippa ya pili, mfalme
wa Kalkis aliyeelimishwa Kiyahudi. Akaja pa-
moja na ndugu wake mke Berenike, ashinde
kwake huyu liwali mpya Festo. Agrippa akasema

mwenyewe atapenda kumsikia Paolo. Siku ya pili akaingia barazani, mahali pa kusikia pamoja na Berenike na maamiri wakuu na watu wakubwa wa mji. Festo akaamuru Paolo aletwe mbele yao. Akapewa ruksa na mfalme Agrippa aseme maneno yake. Paolo akanyosha mkono wake uliofungwa na mkufu katika mkono wake asikari aleyemlinda, akasema maneno makubwa ya mwi-sho katika haya yaliyoandikwa na Luka katika Matendo ya Mitume. Akamwambia mfalme aka-jiona heri akipata kunena mbele yake siku ile, kwa maana yeye mfalme Agrippa anazijua dini na desturi za Mayahudi. Paolo akaonyesha ginsi ametenda siku zote kwa mathehebu iliyo hasa ya dini ya Mayahudi, ametenda yote yaliyoamuriwa kwa sheria ya Musa, na tumaini lake, ndilo tumaini la makabila ya Israeli. Tumaini gani hiyo? Tumaini gani iliyo yao Mayahudi siku zote? Wametamani nini? Wametamani Mwokozi aliye-ahidiwa na Muungu kwa Adamu, na Ibrahimu, na Waisraeli pia—kwa Musa na manabii; Mwokozi atakayeondoa hasara aliyoifanya Sheitani, atakaye-wapa uzima wa milele, uzima utakaodumu siku zote kwa wote wamwaminio yeye. Sababu akahubiri habari za Mwokozi huyo, tumaini lao Waisraeli,

PAOLO MBELE YA AGRIIPA NA FESTO.

Mayahudi walitaka kumwua. Kiisha akasema ginsi akawa zamani akathanni imempasa awaonee wao waliomwamini Isa, lakini Isa aliyefufuka amemtokea njiani kwenda Dameski, akamwamuru ahubiri kutubu na ghofira ya thambi kwa jina lake,—Mayahudi na makabila wote wageuke katika Sheitani hatta kwa Muungu. Hivyo yeye amtii Isa tu akimhubiria, akionyesha ndiye Mwokozi atakayekuja. Kwa hiyo Mayahudi wakamkamata hekaluni wakatafuta wamwue.

Festo hana habari za ahadi hiyo ya Mwokozi. Alithanni maneno yake Paolo maneno ya mtu mwenyi kupotea akili zake; akasema kwa sauti kuu, "Akili zako zimepotea, Paolo; Elimu nyingi zimepoteza akili zako." Paolo akanena, "Akili zangu hazikupotea, Ee Festo mkuu, lakini naya-toa maneno yaliyo kweli. Mfalme Agrippa anajua dini ya Mayahudi, yeye anajua maana yangu." Akimgeukia Agrippa, akamwuliza haya, "Waamini, Ee mfalme Agrippa, manabii? Najua kama waa-mini." Naye Agrippa akanena kwa thihaki akimwambia, "Kwa machache mimi wanishawishi kuwa Mmasihiya." Maneno ya mwisho ya Paolo yalikuwa mema na yenyi huzuni; akasema hivyo: "Laiti kwa Muungu, kwa machache na kwa

mengi, si wewe tu, illa wanaonisikia leo wote wawe kama mimi, illa mafungo haya.” Maana akatamani sana killa aliyemsikia awe Mmasihiya.

Mfalme Agrippa hakutaka kuzidi kusikia, akaondoka akatoka pamoja na Festo na Berenike na watu wakubwa wote. Akaona Paolo hakukosa,—hakutenda neno astahili kuathibiwa ao kuuawa. Akamwambia Festo, “Mtu huyu angepata ruksa aende zake hangetaka kuhukumikiwa na Kaisari.” Kama Paolo amemwitia Kaisari, Festo hana buddi kumpeleka huko Rumi, mji ule mkubwa wa raya ya Rumi, akaapo Kaisari wa Rumi. Hakosi Mtume atakumbuka maneno ya Bwana Isa, “Uwe na moyo mkuu Paolo utahubiria watu habari zangu miye Mwokozi, hatta katika Rumi pia.”

SURA VIII.

Paolo akatweka katika Kaisariya—Tharuba—Njozi ya Paolo.

Soma Matendo xxvii.

MEONA kama Paolo alisubiri hatari nyingi na mateso mengi katika safari zake katika barra. Marra ya kwanza akatupiwa mawe, marra ya pili akapigwa, tena hana buddi akimbie aokoe maisha

yake katika Mayahudi waliomwonea. Sasa hana buddi kusafiri baharini. Akisafiri barrani ama baharini hatari zikamfuata po pote kama mta-kavyoona. Kwa kitambo Paolo na rafiki yake wa amini Luka wakatoka Kaisariya katika chombo kitakayowachukua nussu ya njia kwenda Rumi. Amiri, jina lake Yulio, na kikozi cha asikari wake wakawalinda na wafungwa wenzao. Chombo kikaenenda njia kaskazini hatta milima karibu na Tarso ikaonekana. Hakosi Paolo akaitazamia milima hiyo kwa mapenzi, labuda na huzuni, kwani alizaliwa huko Tarso, akakaa huko miaka mengi. Kiisha wakageuza kwenda njia ya magharibi hatta wakafika barra ya Asia ndogo. Wakapanda katika chombo iliyochukua ngano, wakatoka Mura zikipita siku nyingi wakafika mpaka Nido katika barra ile-ile. Sasa baridi nyingi ikavuma katika magharibi ao magharibi na kaskazi hatta merikebu haiwezi kwenda njiani kwa Rumi, ikashurtizwa kwenda kusini, baridi ipate zuiliwe na milima mikubwa ile ya Krete. Merikebu ikiisha fika Krete wakangoja baridi itulie pahali paitwapo Bandari Nzuri hatta wakachelewa kwenda Rumi wakati ule. Hawana buddi kukaa wakati wa baridi katika Bandari nzuri. Paolo akawapa

shauri wakae huko huko katika Bandari Nzuri zile, lakini nakhotha akataka kufika gatika bandari nzuri kupita hiyo, isiyo mbali sana. Hatta ikivuma kusi vizuri wakathanni wamepata walio-kusudia kufika huko. Lakini haikudumu baadaye kitamboukawapiga upepo mkubwa utokaomilimani hatta merikebu ikazunguka kama pila wala haiku-weza kuuelekea upepo, ingalikwenda kusini ingalivunjika katika mchanga wa barra ya Afrika ; lakini chiniyakisiwa kidogo kilichoitwa Klaudawabaharia wakafanya haraka wafanye vyote tayari kwa tharuba. Wakashusha tanga kubwa, wakaitweka mashua baharini, wakapisha kamba chini ya merikebu wapate kuikaza sana isivunjike na mawimbi.

Sasa si desturi kufanya hivyo na chombo lakini zamini zile hawakujua sana kuunda vyombo.

Baadaye kitambo tharuba ikazidi kuvuma hatta chombo kikavuja ; kwa siku arobatashara mawimbi yakavuma, anga ikawa nyeusi na mawingu, hatta jua wala nyota zisionekani. Wabaharia wakakata tamaa kuokoka, lakini Paolo akamwomba Isa aliyeweza kuyaambia baridi na mawimbi ya tulie, yeye aliyemwahidia atahubiri Anjili huko Rumi Kuomba kwake kukasikiwa. Usiku ule-ule Isa

akasima karibu yake, akamwambia, "Usiogope, Paolo; sharti usimame mbele ya Kaisari, kaangalia, amekupa Muungu wote wasafirio pamoja nawe. Hapana mtu chomboni atakayepotea."

SURA IX.

Paolo akawaambiaje baharia—Mawimbi—Baharia wakapandisha chombo kwa pwani kisiwa Melita.

Soma Matendo xxviii.

HATTA ikawa mchana Paolo akawaita kwake wabaharia wote waliofanya kazi chomboni, akawaambia, "Naliwaambia kwanza ni heri tungekaa huko Krete wakati wa baridi; mgenisikia hatungepata tharuba hii, wala hatungepata hatari tuliyo nayo sasa tufe kwa tharuba hii wala shehena haingeharibika. Illa sasa msiogope kwani Muungu, niliye wake nikimtumikia, akanipelekea malaika wake usiku huu aniambie sisi sote tutafika salamu katika barra; bassi mwe na moyo mkasadiki yalivyonena Muungu yatatimilika."

Hakosi wakafurahi wote waliosikia maneno yake Paolo—wakafurahi wakimsadiki. Labuda wengi

hawakumsadiki kwani baridi nyingi vile-vile, tena kati ya usiku wakasikia itishayo wote baharini, kilio cha mawimbi ya kuumka. Mawimbi ya kuumka ndiyo mawimbi yapigayo miambani. Merikebu ikienda miambani haina buddi kuvunjika. Wabaharia wakatupa kamba yenyi isasi, kutenda hivyo huitwa kupima maji. Wakaona bahari inapungua kilindi chake killa dakika. Shurti wazuie chombo ama kitavunjika miambani upesi. Wapataje kukizuia chombo? Kwa kutia nanga zikizuie. Inawapasa kusogez chombo pwani iliyo karibu, lakini shurti wachague mahali pazuri, pwani yengi mchanga. Haitendeki gizani, bassi wakatia nanga 'nne wakangojea mchana.

Wabaharia wakataka kujipona wenyewe tu, wakashusha mashua baharini wakisema wakataka kutia nanga zingine lakini kwa kweli wakataka kwenda pwani. Paolo akasema na wale wabaharia wasipokuwa chomboni, "ha'mweza kuokoka ninyi." Asikari wakazikata kamba za mashua wakaiacha ipote.

Kiisha wote wakala kwani wamefunga siku hizi za shidda. Ukawa mchana wakakifanya chombo chepesi, wakaaitupa nafaka iliyo shehena yake baharini. Imewapasa kutenda hivyo hatta Muungu

ameahidi hapana mtu atakayepotea. Inatupasa tumwombe Muungu, lakini pamoja tutende vyote tuwezavyo tujisayidie wenyewe.

Hatta ilipokuwa mchana wakapata kuona barra si mbali sana, wakaona tena mchanga walipoweza kusogeza chombo. Bassi wakang'oa nanga wakatanda tanga mbele ya baridi wakasogeza chombo pwani.

Chombo kikapanda pwani, lakini pasipokuokoka katika mawimbi. Omo yake ikakazwa mchangani na shetri yake ikavunjika kwa kupigwa na mawimbi.

Asikari wakataka kuwachinja wafungwa wasio-koke, lakini Yulio akawazuia wasiwe wabaya hivyo, yeye aliymentendea vema Paolo, akadumu kuwa rafiki yake.

Yulio akawaamuru wale wajuao kuogelea waji-tupe kwanza baharini; nao waliosalia—hawa juu ya mbao, hawa juu ya vitu vya chombo, hivi wakapata wote kufika salama hatta pwan. Hatta mmoja hakupotea.

Katika hatari ngapi Paolo akaokolewa na Isa Masiha—katika watu wa inchi yake Mayahudi hawa,—katika tharub na mawimbi—katika asikari wakali.

Mkono wa 'Mungu Mwenyezi
 Dayima tujifunze tuamini ;
 Mtakatifu wake alimponya
 Aweza kutulinda hatarini.

SURA X.

*Kisiwa cha Melita—Paolo na nyoka—Mujiza ya kuponya
 ya Paolo—Paolo katika Rumi.*

Soma Matendo xxviii.

ISIWA kile palipovunjika chombo cha Paolo na wenzake kilikwitwa Melita, watu wake wakatawaliwa na Warumi.

Liwali Mrumi Publio na watu wa kisiwa kile wakamtendea vema sana Paolo na wenzake. Luka asema akawakarimu siku tatu,—akawapa mahali pa kukaa na vyote walivyotaka. Watu wa inchi wakawakokea moto mkubwa wale waliotoka merikebuni, Paolo akiwasayidia nyoka mwenyi sumu ikamwuma mkono, ikamshika hatta akaitikisia motoni. Bassi mtu mwenyi kuumwa na nyoka mwenyi sumu hana buddi kufa apesi na katika maumives. Watu wa inchi wakajua hii wakasema wao kwa wao, makuu Yakini mtu huyu

ni muuaji wamepata haya kwa athabu. Wakamtazami angalivimba, ao angalianguka ghafala amekufa : hatta walipokwisha kungoja sana wala hawakuona neno liliompata, wakageuka wakasema, ' Huyu ni Muungu.' Sababu mwujiza huo watu wakasikia sana mambo aliyowafundisha Paolo katika Isa. Muungu akamwezesha Paolo atende miujiza mengi tena. Babayake Publio, liwali, akawa na homa akamponya Paolo, yeye na watu wengine wengi. Hivyo wakaongea vizuri, naona miye hakosi Paolo amesikitika kuacha mahali hapa pa utulivu walipompenda wote. Baada ya miezi mitatu Paolo na wenzake hawana buddi kwenda Rumi, wakasafiri tena kwenda Italia, wakapanda chomboni kilichochukua ngano kutoka Misri mpaka mahali karibu na Rumi. Chombo hichi kikatajwa Dioshuri, maana miungu ya uwongo wawili waliohadithiwa kutunza wabaharia.

Chombo hiki kikawachukua salama mpaka Puteoli. Huku Paolo akapumzika siku saba akikaa kwao watu Wamasihya, kiisha akasafiri kwenda Rumi. Wamesikia habari za kuja kwake wakaja kumlaki. Akafurahiwa sana akiwaona akamshukuru Muungu akathubutika.

Wakifika Rumi, Yulio akawatoa wafungwa kwa jemadari : Paolo akapewa ruksa akae kwake

mwenyewe pamoja na asikari aliyemlinda. Rafiki zake wakapewa ruksa waje wamtazame kama wependavyo.

SURA XI.

Paolo katika Rumi—Nyaraka za Paolo—Selaha za Muungu—Paolo akaletwa mbele ya waamuzi.

Soma Matendo xxviii.

PAOLO akiwa mfungwa hawezi kwenda katika sunagogi ya Mayahudi awafundishe habari za Isa ; akawaita watu wa taifa lake waliokaa huko Rumi waje kwake. Hakosi kawaeleza maana ya kufungwa kwake na kupelekwa Rumi, lakini akatamani kuwafundisha Isa aliyesulibiwa ndiye Mwokozi aliyeahidiwa na Muungu, aliyenenwa na manabii ya zamani za kale. Akajaribu sana kuwafundisha haya, kwani akawapenda sana Mayahudi. Lakini mioyo ya watu hawa imenona, na masikio yao mazito wa kusikia, na macho yao wameyafumba ; wasione nuru ya kweli vile-vile kama zamani za kale nabii Isaya akasema watafanya. Paolo aka-geuka mwenyi moyo mzito akawanenea maneno

haya, "Mjue bassi, kama kwa mataifa umepelekwa wokovu wa Muungu, nao watasikia."

Paolo akakaa miaka miwili kule nyumbani mwake akawakaribisha wote waliomjia, akawafundisha mambo ya Isa.

Sasa watoto wangu tumefika mpaka mwisho wa kitabu chake Luka kiitwacho Matendo ya Mitume. Naona bassi mtapenda kusikia hadithi iliosalia ya maisha ya Paolo, nitawaambia mpate kujua.

Paolo akaongoja muda wa miaka miwili kabla ya kuletwa mbele ya waamuzi. Sababu gani Isa akamwacha afungwe siku nyingi hizi? Mahali pa kufundisha watu katika inchi nyingi akaweza kusema nao watu haba tu waliokuja kumtazama. Mahali pa kwenda kwa Makanisa mengi akakaa siku nyingi akifungwa na mnyororo katika asikari Mrumi aliyemlinda usiku na mchana. Mwaona ninyi wakati wake umepotea? Labuda matastajabu, lakini miye naona ametenda makuu huko gerezani kwa Rumi kuliko atakayoweza kutenda angalifunguliwa. Kwa sababu hii labuda Muungu hakumfungulia mapema.

Wakati huo Paolo akaandika nyaraka nyingi kwa Makanisa. Labuda angaliweza kwenda apendapo hangaliandika nyaraka hizo nyingi. Nyaraka hizo

PAOLO GEREZANI.

zikatunzwa sana, zikasomwa hatta leo po pote jina lake Isa limejulika. Ninyi mnaweza kuzisoma katika Agano Jipya lakini hamwezi kuzifahamu sana bado, hatta sasa mtapenda kusikia machache. Katika waraka wake kwa Efeso asema Paolo, "Mmasihiya yu asikari wake Isa Masiha, atwae, avae selaha zote za Muungu." Maana yake nini? Maana yake kusema Mmasihiya ni asikari? Maana yake inampasa Mmasihiya apigane na Sheitani, na majaribu yake, na ubaya wa ulimwengu, na ubaya wa moyo wake yeye. Sheitani akiwa anataka kuwatendesha vibaya, akujaribu, ninyi mkiwa mna-kataa hatta mnaona vyawapendeza mnapigana naye. Kama Muungu akamsayidia Daudi amchinije yule mkubwa Goliath vile-vile atawasayidia ninyi mshinde Sheitani mkimtakia. Paolo akiwa akitazama selaha zake za asikari Mrumi; ngao, na kofia ya shaba, na sibao ya shaba, na upanga na mkuki wake, zikamkumbusha selaha za mbinguni, na selaha takatifu zimpasazo Mmasihiya apate, atakazopewa na Muungu akimtakia. Wakati wake Paolo desturi ya asikari kuwa na ngao. Ngao zile zikashikwa mbele ya mwili zizuiwe mikuki na mishale ya adui. Hatta siye twataka kuizuia mishale ya moto ya Sheitani—maana mawazo mabaya

atusumiliayo—ngao yetu imani: kumwamini na kumtumainia Muungu. Muungu akisema atatusayidia inatupasa tumwamini. Yeye asema tusipomsikiliza mbaya yule, tukipigana naye atatukimbia. Tena asikari ndiye mwenyi upanga, Paolo atumbia inampasa asikari yake Isa Masiha kuwa mwenyi upanga wa Roho,—ndio neno lake Muungu. Inatupasa tumwombe Muungu atupe selaha zote za Muungu, tukiwa nazo tukizitumia Sheitani hawezi kututendea mathara. Muungu atupigania.

Tu asikari sisi, nasi vita yetu
Twafanya killa siku saa kwa saa
Adui ni jaribu lake killa mtu
Nguvu zake roho ni selaha.

Hatta mwisho Paolo akaletwa mbele ya kaisari Mrumi Nero, mtu mkali na mbaya sana. Lakini Muungu aliyemtunza Danieli pangoni mwa simba, aliyekuwa nao Shadraki, Meshaki, na Abednego katiku tanuu la moto, yeye aweza hatta kumhurumisha Nero. Kweli akamponya mtumwa wake, kwani wakasema Paolo hakuasi katika sheria wala hakustahili kuathibiwa. Wakafungua minyororo yake akawa huru tena. Bassi akiwa mzee, umri wake karibu na miaka sabwini, akasafiri akapita kwa Makanisa yote katika inchi ya mataifa—watu

huthani akaenda mpaka Ispania. Twajua kwa yamkini akatenda siku zote kazi ya Mtume, akihubiri Anjili—habari njema kwa wote wamsikiao.

Ikipita miaka si mengi akafungwa tena gerezani katika Rumi. Sababu gani? Sijui kwa yakini lakini kwa maana Wamasihiya wakaonewa sana wakati huo, hakosi Paolo akafungwa kwa maana alikuwa Mmasihiya. Sababu gani Wamasihiya wakaonewa? Sababu yule Kaisari Nero akawaambia watu ya kwamba Wamasihiya wameuteketeza mji wa Rumi—lakini ndiye Nero mwenyewe aliye-tenda vibaya hivi vya kujipendeza mwenyewe.

SURA XII.

Paolo marra ya pili mbele ya waamuzi.

UTHANIWA waamuzi wenyi kuona marra ya pili hiyo kama Paolo ametenda vibaya ama sivyo walikaa kitako katika nyumba mkubwa iliyokwitwa basilika. Palikuwa nafasi watu wengi watazame, wasikie yo yote yaliyonenwa.

Halafu Paolo akapewa ruksa anene. Bassi mambo gani akasema? Mambo yake yeye, wathani? Amesihi maisha yake ipokoke, wathani

ameahidi hahubiri tena mambo ya Isa Masiha wakimwachie. Hakuna, akatamani wote wasikie mambo ya Isa Masiha—akamhubiria yeye—aliye Muungu Mwokozi—katika kufa na kufufuka kwake, ya kwamba wote wamwaminio wataishi watafurahi kwa milele. Hakutafuta salama yake; akaiachia Bwana wake Masiha; akiishi atamtumikia yeye, akifa atamwendea.

Imethanniwa Paolo akashtakiwa kwanza ame-waagiza Wamasihia wauteketeze mji wa Rumi kwa moto, lakini ikaonyeshwa haya si kweli. Akarudishwa gerezani, wakamhukumu tena kwa kufundisha dini mpya isiyohalali katika sheria ya Warumi. Haya ndiyo kweli. Paolo amefundisha dini ya Isa Masiha wala hawezi kukana. Akajua sana kwa hiyo ataathibika, hana buddi kufa kwa ajili hiyo. Wathanni akawa na huzuni kwa hiyo? Hakuna, naona miye akafurahiwa sana kuathibiwa kwa ajili yake Isa. Katika waraka aliomwandikia Timoteo wakati huo maneno yake haya, “Mimi sasa namwagika, na wakati wa kufunguliwa kwangu umekuwa karibu. Shindano jema nimeli-shinda, njia imetimika, imani nimeishika: baadaye nimewekewa taji ya haki, atakayonipa Bwana siku ile, mwamuzi wa haki.” Maana, “Miye tayari

kufa, na wakati wa kufa kwangu karibu sana. Kazi yangu imekwisha. Sikumkania Bwana Isa, Yeye ndiye mwamuzi wa haki atanipa taji ya haki.”

Timoteo mpendwa wake, na marafiki yake yote wa zamani, wote isipokuwa Luka mwaminifu, wamekuwa mbali katika Rumi. Luka na watu wema wachache wakamwendelea huko gerezani, wakamfaraji.

Hatuna habari za kuahukumika marra ya pili Paolo isipokuwa akarudishwa gerezani auawe sababu amewafundisha watu habari za Mwokozi Isa. Imehadithiwa kitwa chake kimekatiwa nje ya kuta za Rumi. Paolo akavuka katika mwamuzi mbaya wa mfalme mbaya hatta kwa mwamuzi wa haki atakayempa taji ya haki.

SURA XIII.

Athabu za Mayahudi—Tuliyofundishwa na Matendo ya Mitume—Kanisa na Ukombozi katika Masiha Isa.

ASA watoto wangu tumekwisha matendo yote ya Mitume, na maisha yake Paolo. Tumeona ginsi Isa akawaa-chilia Mitume yake, akapanda katika wingu wa nuru mpaka mkono wa kuume wa

Muungu. Tumewaona Mitume wake wakihubiri kutubu na ghofira ya thambi kwa killa mtu, ginsi walivyoamuriwa na Isa : wakiwaelezea watu wote hao Mitume wa Muungu na alama za Mtume zimetendeka kwa ishara, na ajabu na nguvu, wakiwabatiza wote waaminao kwa jina la Baba na Mwana na Roho Mtakatifu.

Isa amekwisha kazi aliyepewa na Baba yake kutenda ulimwenguni, hatta akija marra ya pili katika utukufu atwae enzi yake atawale milele hatta milele.

Isa akadumu kuwapenda watu wateule wake hatta wakiwa wamemsulibisha Bwana wa utukufu. Yeye tayari kuwasamehe wangelitubu, wangelimwomba awasamehe.

Po pote alipokwenda Paolo akawahubiria kwanza Mayahudi, kiisha mataifa. Mayahudi wachache huko na huko wakamwamini Isa kuwa Mwokozi, wakabatizwa, lakini wengi wao wakajifaganzisha mioyo yao wasisikie kuhubiri kwake Paolo. Waka-chukia hatta jina lake Isa wa Nazareti, Msulibishwa, wakamchukia Paolo sababu akasema Isa ndiye Mwokozi aliyeahidiwa na Muungu. Hatta mwisho ghathabu kali ya Muungu ikawajilia, akawatoa kwa adui zao. Akawafukuza katika

inchi yao akawatawanya katika mataifa yote ya ulimwengu.

Isa amelia kwa hali yake Yerusalemi akasema adui zitaunjilia, wataulaza hatta mavumbini hawa-taacha ndani mwake jiwe juu ya jiwe.

Miaka si mengi ikiisha pita haya yote yameti-milika. Mayahudi wakafanya fitina juu ya asikari Warumi wakawafukuza nje ya Yerusalemi ; illakini jeshi kubwa la Warumi limepelekwa juu yao. Baada ya kupigana sana Yerusalemi imetwaliwa. Asikari Warumi wakaingia mjini wakaua watu wengi, waliosalia wakafukuzwa. Hekalu mzuri imeteketezua kwa na moto majengo mengine na nyumba zote zilizosalia zimeangushwa hatta ha-kuachwa jiwe moja juu ya jiwe. Hatta mahali palipokuwa hizo pamechimbwa hatta hapana mtu angethanni kama watu walikaa huko. Halafu Warumi wakajenga mji na hekalu za miungu ya uwongo huko kulikokuwa Yerusalemi, lakini ukatajwa na jina lingine wala Myahudi hakupata ruksa kukaa humo.

Hatta leo Mayahudi hawajarudi kwa inchi yao. Muungu hakuacha kukasirika nao kwani hatta leo hawakumwamini Isa ; lakini majira za mataifa zikiisha Muungu atakumbuka watu wateule wake

atawahurumia. Majira hiyo watamtazamia yule Isa waliyemsulibisha watalia kwa ajili yake. Watatubu kwa thambi zao na kutoa kuamini kwao, Muungu atawasamehe.

Bassi neno kubwa gani tumefundishwa na hadithi hizi na Matendo ya Mitume ?

Tumefundishwa ginsi maneno yake Isa katika kupandishwa ufalme wake (ndiyo Kanisa lake) na katika kukaa kwake pamoja na Kanisa lake yame-timilika. Tokea siku ya Pentekote hatta leo Kanisa lake Isa Masiha limekuwa katika kuanza kidogo hatta sasa limekuwa hekalu kubwa sana lenyi utukufu kuliko hekalu la Mayahudi huko Yerusalemi. Lakini ndilo Kanisa la mawe yenyi uzima maana ya watu, hatta likiwa limeonewa marra nyingi, Sheitani hakupata kuliharibu. Ginsi gani hiyo ? Maana Isa ameahidi kushinda nalo Kanisa lake siku zote, ndivyo ameshinda nalo, tena atashinda nalo hatto mwisho.

Wakumbuka Nuhu na watu wake ginsi wakapona katika safina wakati watu waliokataa kusikia kuhubiri kwake, waache mambo mabaya yao, wakapotea kwa gharina. Bassi Kanisa la Isa Masiha ndilo safina watu wa Muungu wapata raha na salama na ukombozi katika Isa Masiha. Watumishi wake

hutenda vyote kwa jina lake Isa na kwa Yeye. Lakini waonavyo? Wote watapona katika thambi na katika Sheitani waliokuwa Kanisani mwake Masiha? Hakuna, twaogopa wengi waliokuwa Kanisani mwake Masiha hapa ulimwenguni hawa-taingia katika ufalme wake mbinguni. Ginsi gani hiyo? Maana wengi waliobatizwa katika jina lake Isa hupotea kwake, huzimisha Roho Mtakatifu, huwa watumwa wa thambi na wa Sheitani.

Isa akasema Kanisa lake hufanana na shamba alipopanda mkulima mbegu njema, lakini adui huja hupanda magugu ya mwitu, yaliyofanana sana na ngano, lakini hayafai kitu, kwani siyo ngano. Wakati wa kuvuna wataweka ngano ghalani, illakini magugu watachomeka moto. Shamba hilo lifananalo na Kanisa na yatakayokuwa mwisho ajapo Isa kuuamua ulimwengu. Atapeleka mala-ika yake wakusanya watu wake washinda naye hatta milele, lakini wabaya watafukuzwa katika ufalme wa Masiha. Wamechagua Sheitani mahali pake Masiha kuwa bwana wao, watafuatana naye mpaka ufalme wake wa gizani. Wakati wa ubatizo wenu mmeingia katika ufalme wake Masiha—ndio Kanisa lake. Killa mtu amefanywa na Muungu wa nyumba yake, akawafanya watoto wake, akawapa

Roho yake Mtakatifu. Isa akaahidi kuwaokoa wakidumu kuwa asikari na watumwa wake waamini. Mmeahidi kumtwaa Isa, Isa peke yake kuwa Bwana na Mwenyi yenu, kumpenda kumtii siku zote za maisha yenu. Mmeahidi mtapigana nao wale mabwana wabaya watatu : ulimwengu, na mwili, na Sheitani. Mkipigana nao mtapewa nguvu na Isa wapate kuwashinda. Yeye atakuwa amiri yenu mtashinda madui yenu yote kwa nguvu yake Yeye.

PRINTED BY WILLIAM CLOWES AND SONS, LIMITED,
LONDON AND BECCLES.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

3417158
JUN 4 1911
Cancelled